Linnæa Borealis. Poetisk kalender 1841. Med 3 Musikbilagor

Bokutgåva

Upsala, Leffler och Sebell. 1840.

De Unges Helsning.

——

O Fosterland! En ynglingskara beder, Att offra få uti din helgedom. Ej falskhet gömmer sig i våra leder: Vår kärlek öppen är, och fri och from. Vi vilja på ditt altar lägga neder Vårt minnes och vår kärleks rikedom. För dig vi bedje många varma böner; Gud skall väl höra våra Fäders söner.

Hvem var en Moder, var en Fostrarinna För den, som rycktes från sin moders bröst? Hvem var vår ungdoms första älskarinna? Hvem var i lifvets tusen qval vår tröst? Hvar är den eld, hvars trogna lågor brinna I tusen hjertan än till lifvets höst? O Fosterland! du kalla och du arma, Du är dock rik och varm för hjertan varma.

O, det var du, hvars modershänder strödde Välsignelser i piltens yra spår. Och det var du, hvars djerfva minnen glödde, Till bragder manande, i mannens vår. Du är det, Moder! för hvars skull han blödde Sin kärlek gerna ut ur tusen sår. Du är, hvad Fädrens föredömen lära, Hans tro, hans hopp, hans minne och hans ära.

Från Bottnens kust, från Vesterhafvets stränder Vi samlats här i Fädrens odalbygd. Med oss vi fört, fastän från skiljda länder, Densamma sägnen dock om Fädrens dygd, Om flit, som segrar vann med hårda händer, Om skörd, som blommade i himlens skygd, Om fröjd, som trifdes uti lägsta koja, Om frihet ärfd, som icke mins en boja.

Der mellan dödens tusenåra sängar Med gula böljor gamla Fyris går, Der Söderns lilja uppå Nordens ängar, Der urgrå forntid midt i framtid står, Der ännu ljuda Minne-sångarns *strängar, Och* Siste Skalden *än sin harpa slår, Der forntidstrofast uti "Folkelanden" Den gamla tiden räckt den unga handen,*

Der Sångens gårdar, Vetenskapens tempel Kring Kathedralen stå i ödmjuk rund, Der Häfdens öga, Fädernas exempel Oss följer strängt och troget hvarje stund, – Der möttes vi, och Fosterlandets stämpel Inseglet tryckte på vårt sångförbund. Vi blefvo för hvarann som bror för broder: Gif oss välsignelsen, o Fostermoder!

Vi gifve dig, o Fostermoder! åter Den skönsta rosen i vår blomstergård; Hvad Minnet drömmer, Kärleken begråter När ödets gissel drabbar kall och hård, Hvad Hoppet diktar, hvad det öfverlåter I toner bundet uti Sångens vård, Vi dig förtro. Vi dig förtro vår smärta, Vår fröjd, vårt hopp: det bästa i vårt hjerta.

Det är ej mycket, Sommarfogeln bigtar Sin kärlek bättre för bevingad brud, Och hafvets vilda våg långt bättre diktar För strandens skarpa skär sitt drapas ljud; Långt stoltare, när furuskogen svigtar, Ur fjellens töcken sjunger stormens Gud. Till dem vi lyssnat uti dagar unga, Af dem sökt lära hemlandstoner sjunga.

O Fosterland! Haf tack för glada dagar, Haf tack för stunder, då din vårsol log. För dig vi sjunge, dö – om Gud behagar – Med mannamod, som Fädrens slägte dog. Så länge vakteln än i lunden klagar, Linnæan doftar uti Nordanskog; Så länge susar öfver Nordens ängar Ett sakta drömljud än från Brages strängar.

M – m.

FOSTERLANDET.

——

Du ärorika fosterland, Der Fädrens kummel stå, Du höga, fjellbekrönta strand, Den trogna böljor slå, Du glada hem, du fridens kust – Gud sträcke uti nöd och lust Utöfver dig sin hand! Fast lång min väg och brant min stig, Jag lefver och jag dör för dig, Mitt gamla fosterland!

Mitt gamla fosterland! Jag dör, Jag lefver och jag sjunger för Ditt minne och ditt hopp. För dig, för dig jag sjunga skall Vid morgonfriska böljors svall, När solen rinner opp. För dig min harpa än jag slår, När bakom skogen qvällen står I glöd vid vesterns rand. När natten diktar ljum och still' Sin dröm, för dig jag sjunga vill, Du gamla fosterland!

Ej örnen byggt så högt sitt bo, Att ej till dalens ljufva ro Hans blickar hinna ner. Och ingen ros, som i dalen gror, Så djupt i svarta mullen bor, Att hon ej himlen ser. Och for jag ock på södervåg Och bodde på drufvostrand, Till dig stod dock tillbaks min håg, Du gamla fosterland!

Du fattiga, du Svenska jord, Du fält för nödens krig! Hur månget rätt fåfängligt ord Är icke sagdt om dig. Jag skryter ej som mången ann' Af fordna bragders glans: Den *ära älskar ingen man, Som bär en vissnad krans.*

Du ärliga, du Svenska jord, Nog vet jag hvem du var, Nog är ditt minnes ära spord Till mig från Farfarsfar. De lärde Herrar sjungit nog, Hur Svenska ärans gryning log: Jag är en bondeson, Ej rätt förstår jag deras tal, Men nog vet jag hvem äran stal, Och hvem hon kom ifrån.

Men likagodt! må malört gro Utöfver jordad hemlighet – Och bringe Herrans nåd till ro De vålnader, som minnet vet! Jag har ej stort att tala om Den falska glans, som gick och kom, – En stolt, en ödslig brand! Till offrets bädd, till din, jag går Och kysser troget dina sår, Mitt gamla fosterland!

Ty ej jag mins en dag så kort, Då du ej gladde mig, Och ej en natt jag slumrat bort, Då jag ej drömt om dig. Jag minnes ej en sorg så svår, Att jag ej torkat af min tår, När för min själ du stod. Ej ett begär jag minnas kan, Som jag med dig ej öfvervann, Du gamla moder god!

Men nog jag mins hur pilten drog I härnad genom mark och skog Med bågen i sin hand; Hur vårens vindar ringde då På ängarne med klockor blå: Till strid för fosterland! Och nog jag mins – ur fjärdens djup Omkring den unge seglarns slup – De vilda böljors ord Om Birger Jarl och Engelbrecht, Om Wasars och om Hornars slägt, Som stred för fosterjord.

Och nog jag mins den vinterqväll, Då kring min faders varma tjäll Jag hörde vinden gny. Då ulfven han tjöt uti mörkan skog Och uren i hvirflar kring heden drog Och stormen röt ur den svarta sky: Du glödde mitt hjerta, då gladdes mitt sinn', Då rann det mig i hågen in: Kung Carl i yr vid Narva stod. Sken åter vintersolen klar, Jag mindes hur blankt, huru kallt det var På Mora vall, när Wasars far Bjöd Fädrens land

sitt blod.

Men barnets gyllne drömmar fly Som morgondimmans lätta sky – Se'n bränner solen het – Som lundens rimfrost skakas ned Af någon vind från östlig led, Som älskar nakenhet. Hur ynglingen än dikta må, Ej blir hans himmel dock så blå, Hans jord så grön ej mer. Hans kärlek väl en himmel gör Af luft och vind, af strå och rör, Men dock han måste bäfva för, Att han en lögn tillber.

Men säg min själ! hvart rycks du hän? Du tyckes fara vill Bland diktens doftuppfyllda trän, Hvarhelst du hör en drill Af trast och siska uppå gren, Af lärka under sky. – Vänd om igen – din väg är en Och den är icke ny!

På Mälarns väna strand jag satt En doftberusad sommarnatt, Se'n dagens äflan somnat. Se'n flitens öga slutits till, Och nyttans urverk stannat still, Och tusen plågor domnat. Jag hörde trastens djupa slag, Ty sången vakade och jag Och Mälarns muntra bölja, Jag såg på dig så sorgset glad Du vattnets brud, du Birgers stad, Som salta vågor skölja.

Jag tänkte på de flydda dar, Då än en ringa fläck du var, Du tornbekrönta ö! Då dina stolta Malmars grund Var dal och träsk och skog och lund – En skroflig strand vid yster sjö. Palatser! Tempel! Kungaborg! Statybeprydda, sköna torg! Hvad voren J, o hvad? Ack! mången stad än jorden bär, Hvars Kains-märke äldre är, Än ditt, o Birgers stad!

Jerusalem! ännu du står, Fastän Gomorrha tusen år Var vredens fotapall. O Stockholm! Tjuserska! Ännu I yppig fägring blomstrar du, Fastän ej menskor veta nu Hvar Odens stad uppsökas skall! Väl ofta Hämnarn blixten höll Utöfver dig – men dock den föll Till aska bort uti hans hand: Han hörde än din bleka bön, Ty än du ädel var och skön, Du ros i fjellens land!

O Stockholm! brännpunkt för vårt blod! Hur njutningslysten och hur god, Hur flyktig och hur fri! Hur feberslapp, hur febervarm! Hur trotsigt höjes ej din barm Med hemska lustar i! Hur ljuf i dina lunders skrud, Hur ämnesrik för sångens ljud För häfdens trogna blad! Jag älskar dig, ty du är djerf, Ock skön ännu i ditt förderf, Du synderska! Du Birgers stad!

Du sofver under nattens skygd Med dina brott och med din dygd Sof, älskansvärda! sof! Uti en skön, en framtids-dröm, Hvad dagen lumpet har förglöm, Förglöm din samtids lof! Jag sitter qvar uppå min strand Och diktar för mitt fosterland En tid af kraft och ljus – – O Stockholm! skall jag klaga få, Att dina platser öde stå, Och tomma dina hus!

Men tidens dunkla hemlighet, I framtid höljd, Gud ensam vet, Som bär den i sin famn. Kanske, kanske, den dag är när, Då knappt en ringa skuta bär En hissad flagga i din hamn! Kanske det stundar inom kort Att Sveas hjertpunkt flyttas bort Till fjerrbelägen strand! O Birgers stad! hvad är du då? Ruiner – ack! som öde stå Och ramla efter hand!

Kanske, när seklet fyllt härnäst Sitt jubelår, en annan fest Är firad re'n förut! Kanske det redan då har skett, Hvad hoppet länge förutsett, Att Skandinavien är ett Från då till tidens slut. Kanske att stundens lumpna kif Har tystnat för ett högre lif I kärlek, dygd och kraft och ro! Och solen lyser dubbelt klar Utöfver det, som splittradt var, Och enadt är i tro.

Ja, slägten födas, tiden går Och öar växa i dess haf – Men sekler läka många sår, Och tiden fyller många

kraf. Kanske när detta hända skall, O Stockholm! är din storhet all, En annan tid har sin! Men du har varit Sveas värn: Du var det i den tid af jern, Då Östersjön var din! Nu klagar jemt dess trogna våg, Som förr blott dina vimplar såg På när och fjerran strand, Att hon, som var för dig så kär, Ett byte, en slafvinna är Uti vår oväns hand. –

Om ödets stämma re'n sagt ut, Hvad länge varit dess beslut, Välan, mitt Fosterland! I tysthet andra banor bryt, Och slut dig till dig sjelf och knyt I trygghet andra band! På fallna fästens grus ej bygg; Den segerkraft är föga trygg, Som öfvergått sin gräns. Men den är fri och den är stark, Som fäste har på egen mark, Med egen sköld och en trogen väns! Ditt kall är skönt och ljuf din lott, Din bana ärorik om blott Du ger på tiden akt: I Andens tempel, odlingens, Hvars spiror söka himlars gräns. Gud har dig till en hörnsten lagt!

Välan! den morgonrodnad blid, Den gryning af en annan tid, Som komma skall med ljus och frid, Och växa till en herrlig dag; Hur ljuf, hur värmande den ler, I drömomfladdrad dikt jag ser Och firar den med harposlag! Kanske min lefnads kalk är full Och stannad mina timmars dans, Kanske jag sofver djupt i mull När den går upp i glans. Men glad jag är, att, fastän sen, Den morgon Herren gaf Skall kasta dock ett ljufligt sken Uppå min glömda graf!

J barn af andra tidehvavf, Som tagen denna jord i arf, Och dessa tegar plöjen, O låten ej, som Fädrens ätt, Ert enkla allvar tjusas lätt Af ögonblickets löjen! För Eder tiden yppat har, Hur ömkansvärdt det glitter var, Som gladde tidens dårar. För Er är uppenbaradt re'n Hur vanskligt är det ärosken, Som köps med blod och tårar.

En lögn, förklädd i ljusets skrud, En djefvul uti drägt af Gud Skall eder ej förvilla. Ty eder blick är skarp och klar, Der konstlad vishet skumögd var – Och lögnen darrar: – uppenbar Är hvarje trolös villa. En Öppen själ, ett hjerta rent Ett harnesk är af hamradt stål, Som med Gudsfruktans hjelm förent En verlds, en afgrunds anfall tål. – Att storma himlen Satan gick; Ej skrämde honom blixtars hot: – Ett barn han mötte och dess blick Förlamade hans fot.

J barn af andra tidehvarf, Som tagen denna jord i arf, Den blodbemängda mullen. För eder fridens Gud skall å, Och rika edra skördar stå Med gyllne ax på kullen. För eder mognar seklers säd, För eder blommar hoppets träd, Uppvuxet ur ruiner. På edra skördbeprydda fält, Uppå ett folk, i styrka sällt, Guds varma kärlek skiner. – Jag ser en jord, hur rik och grön! Jag ser en himmel hög och skön, Derunder hör jag mången bön, Men ingen röst som klagar. Jag ser vid hvarje hyddas dörr Gudsfruktan böja knä som förr J snart förgätna dagar. – –

Hvad menar dessa floders brus? Hvad hviskar dessa lunders sus? Hvad talar vindens tunga? Om trohet uti lif och död, Om frihets-fröjd och kärleks-glöd En evig sång de sjunga. Naturens ljud jag nog förstår, När jag i dunkla nätter går, Der strida forssar stupa. De säga mig en spådom stor: När alla mannadygders mor, När friheten ej längre bor I dessa skogar djupa: Då tystnar dessa strömmars svall, Då hotar dessa klippors fall, Då vissna dessa ängar. Då tystnar fågelen i skog Och då, du arma harpa, nog De brista dina strängar.

Ja! bristen, strängar, då – och sist, Du skaldens trogna hjerta, brist, Om han den dag skall skåda, Då våldet, o mitt fosterland, Sin dyning vräker mot din strand, Och du ej har en trogen hand, Som frälsar dig ur våda. Om dina söner, Fädrens ätt, Ej veta, hvad för hjelten lätt, Den frie ljufligt är; Om, Gud, de ej förstå att dö För fosterjorden kär, Må vinden deras stoft förströ Långt hän från hemmets skär. – Ty den som ej med glädje gaf Sitt lif för folk och land, Han är ej värd en ärlig graf På hemmets väna strand. Den fege, han var

född till träl, Hans arma, töcken-höljda själ Skall till de fries Gud ej gå – Kring fosterjorden, blek och kall, Den irrar, gråtande dess fall: Förgäfves rum den tigga skall I fria himlar blå.

Men, harpa, om jag lefde då, Jag skulle dina strängar slå Med kraft ännu en gång. Jag skulle väcka skog och sjö, Jag skulle väcka land och ö Med ljudet af min sång. Vid skogens sus, vid strömmens svall Jag sjönge fosterlandets fall På spillrorna deraf: Att fjällen gåfvo återsvar Och kulen vind mitt drapa bar Utöfver fjerran haf: Att hafvets bölja blefve varm, Och bergen skälfde utaf harm, Af vrede himlen brann: Att björnen röt på enslig stråt, Och ängen badade i gråt, Och bäcken under suckar rann! Och, harpa, se'n vi klagat så, Ej klagade vi mer: Jag skulle dig i spillror slå Och slunga dig i djupet ner: Se'n ginge jag, o Fosterland! Utöfver långa haf, Och tiggde mig på fjerran strand En torfva fri till graf. – –

Men solen gick i fägring opp Utöfver stad och land, Nyvaknad ljusröd bölja lopp Att kyssa blommig strand. Jag vaknade utur min dröm Och öfver nejden såg, Och hejdad var min känslas ström Och mina toners våg. Förskingradt diktens gyckel var Med ljus och skräckgestalt – Och verkligheten lyste klar För mig som öfverallt.

I sorgset sinn' jag tänkte då: J bilder svarta, bilder blå, Hvad voren J? Hvart foren J? Är allt hvad Skalden klarast såg En hägring blott på nattens våg, En töckenbild med intet i? Välan! kanske det ock är bäst, Att ej du är vid jorden fäst, Du diktens ö, du himlasky! Jag glädes att jag ser dig än Som förr inunder himmelen, När dagar sjunka, dagar gry. Men hänger natten ljuf och sval Utöfver berg och dal; Till jorden nalkas du också Från rymder blå. – – Kom ofta till mitt fosterland Från himlens rand, Bered det en framtid af ära full, Af fridens gull, Om hvilken du diktar med fröjd en gång En evig sång.

M – m.

JULIANUS.

AF

M – m.

JULIANUS.

En Christen PREST. JULIANUS Affällingen.

(Natt.)

Presten.

I morgon således – – –

Julianus.

Förmätne Prest! Du vågar nalkas, att din Furste störa, Då han är i sin andakt stadd som bäst?

Presten.

Du måste, Furste, och du *skall* mig höra. Kanske i morgon för den Gud du står, Som med ditt offer du att häda går.

Julianus.

I morgon skola mina örnar flyga På segrens vingar öfver detta fält. Och just i natt en prest sig vågar smyga Med mörka prophetior till mitt tält!

Presten.

Med mörka – ja – för dig, beklagansvärde, Är dödens härold klädd i nattens drägt. Helt annat dock en äldre tro dig lärde, Ett ljus, som du med egna händer släckt. Dock, arme Furste! Jag har hit ej smugit På farans stig, att blott dig förebrå Den läras lidande, som du beljugit, De trognas smärta, som du trampat på. En fridens prest, en sanningens, jag vågar För fridens sak, för sanningens mitt väl. Fast vredens flamma i ditt öga lågar, Jag nådens dörr vill öppna för din själ.

Julianus.

Ett vågadt spel, vid Zeus! – Martyrens krona Du tycker pryda skall ditt gråa hår. Men Juliani sed var städs att skona: Du vet, att här din krona du ej får. Men när Martyr man icke vågar *vara*, Det är dock stolt, att våga *synas* det. Nog visste du, att ingen dödens fara Till Julianus följde dina fjät.

Presten.

Du smädar, Julianus! – Jag förlåter: Din själ är nedtryckt och din blick är skum. Du slumrat in i vantrons sköko-armar: Vid hämndens tigerbarm du vakna skall. Ej blott din barndoms *tro* du öfvergifvit, Din mandoms *trohet* ock du svikit har. Uppå din panna lögnens märke står, Affälling blir ditt binamn uti häfden. I himlens höjd du kommit sorg åstad, Du tvedrägt stiftat uti jordens dalar. Se dig omkring: säg, hvad du vunnit har: Din hamn är stormig, fridlöst är ditt hem, En evig tomhet är den skatt du samlat. Din blick mig flyr: förlorade, vänd om, Uti din faders armar återkom!

Julianus.

Jag lyssnat har, o Prest, till hvad du talat; Ty du har tyckts mig tala hjertats språk. Vänd om, du sade: säg mig detta först: Hur vändes stjernan i den jemna bana, Som ödets finger en gång stakat ut? Hur vändes pilen i sin snabba flygt, Se'n den är slungad ut från stålsatt båge?

Presten.

En vink allen' af samma skaparfinger Skall vända stjernan i dess jemna lopp. En fläkt allen' ifrån en engels vinge Skall hindra pilen från att nå sitt rof. Och dig, du arme, skall Guds nåd omfatta, Om du på honom och hans frälsning tror.

Julianus.

Hur vist du talar och hur djupt du tänker! Hur ofelbar och ljuf din läkedom! En man det var, som led af skälfvosot: Det bodde vinterköld uti hans ådror. Till honom kom – kanske en Christen Prest – Kanske en annan narr – "Du fryser, son, Mig ömkar om den smärta som du lider. Hör derföre mitt råd: der sitter solen; Tag henne ned och värma dig vid den." Förmätne Prest! du tror, att himlens nycklar Ha' blifvit lagda ned uti din hand: Du mena tycks, att trons lycksalighet Kan manas fram utaf en enögd ledsven, Som vishet skryter för en starrblind hop. Dig fattas ett: du *lärer* lifvets lära, Men du har icke *genomlefvat* den. Förstånd dig fattas: du är icke mannen, Att göra proselyt af Julianus. – – Likväl! hvi bannas jag? Du mente väl, I enfald kom du, såsom fridens dufva, Att bjuda tviflarn tröstens oljoqvist, Och du har rätt, att vänta milda ord: Hör mig derföre, gamle man, och bäfva! Se kring dig: natten ligger tung och trycker, Med stormar hafvande, mot jordens barm, Och skogen suckar, hafvets bölja darrar Emot den strid, som snart skall bryta ut. Du ryser

redan, längtar till ditt tjell: O! friden bor uti ditt gamla hjerta. Men du har vågat dig i stormens hem Och du skall höra, hur dess stämma ljuder. Du dröja skall tills vinden rasat ut, Du skall förnimma, hvad den slummer är, I hvilken tron förmenar tviflet dväljes. Se blixten –! Skönt! – I templet ned den slog: I spillror ligga re'n dess pelarrader. Säg, Gubbe, hade du uti ditt bröst Ett tempel, utaf barnets andakt heligt, Som föll i grus för själens egna blixtar? Hör stormens gny! – och se en farkost der – Nu krossas den mot strandens hvassa klippor! Säg Gubbe, har ditt hjertas djupa våg En kärlekens, en ungdomshoppets farkost, Som gick i qvaf för hjertats egna stormar? Har du ej hoppats och ditt hopp förlorat, Har du ej trott och börjat tvifla se'n, Har du ej kämpat själens jättestrider, Har du ej svindlat vid dæmoners röst, Då vet ej du hvad Julianus lider, Då kan ej du bereda honom tröst. En stadig tro, det är en ständig ungdom: Du gode gamle, du är ung ännu, Och barndom ler kring dina silfverlockar. Ack! jag har också varit ung en gång. Min himmel ligger uti det förflutna, Då än jag satt på lifvets modersknä, Och helsa kysste från dess varma läppar, Då himlens kärlek, som en sommarvind, Framkysste hoppets rosor på min kind, Och trons midsommarssol sitt skimmer strödde Utöfver mina tankars blomsterfält, Och mot sitt sköte bönens engel stödde Det hyende, hvarpå jag drömde sällt. Men samma synd, som dref det första paret Från deras eden, dref mig ut från mitt: Jag sökte kunskap – grym är eder Gud, J Christne, grym, som har begäret nedlagt I menskans själ och med förbannelse Belagt dess sträfvan att det tillfridsställa. Det är förbannelsen af eder Gud, Som har mig drabbat – och ändock jag tviflar. Jag hatar honom, som ett skräck-phantom, Som jag vill drifva ut utur min själ: Hans *hot* jag *trotsar* – men besynnerligt! – Jag *fruktar* jättestyrkan af hans *kärlek.* Jag fruktar den, ty fri jag vara vill, Jag sönderslites heldre af mitt tvifvel Än tryckes ned utaf hans kärleksbojor. Så tänker jag i mina mörka stunder. Dock gifvas ögonblick, då halft jag ångrar, Att från en Gudom, som jag fruktat har, Jag flytt till Gudar, hvilka jag föraktar. Men åter lyfter sig dæmonen upp, Och skakar vildt milt hela väsens grundval: Jag tviflar på min egen varelse, Det är liksom jag ensam stod i rymden Och kämpade en strid på lif och död Mot Gudar, menskor, verld och lif och allt. Då hatar jag och önskar Gudakrafter, För att all varelse tillintetgöra; Ja, drucken af min seger-yras vin, Jag ville stå på verldarnes ruin, Jag ville himlen på min skuldra lyfta Och slunga den i afgrundsdjupet ner Och åter söndergrusa satans klyfta, Tills af dess natt en punkt ej funnes mer. – – – – – Kanske du nu förstår, att tviflarn skona, Se'n du lärt känna otrons ljufva ro. Mitt tal är slutadt – gif mig nu din tro: Jag ger dig gerna deremot min krona.

Presten.

Förfärlige, hvad ord du talat ut! Från dina läppar dryper hädelsen, Och gudahatet flammar på din panna. I dina ådror brinna tycks en eld, Som skall din varelse till aska bränna. O himlaljus! som Gud oss gifvit har, Att lysa oss på lifvets mörka stigar, Förnuftets eld! hur ofta tänder du Ej vådeld an, der du var satt att leda, Liksom en vårdkas, vilsne seglaren. Hvad jag beklagar dig, o Julianus! Ty du var hög och stark, Guds älskling var Bestämd att träda till en arfvedel, En skön, en herrlig i din Faders rike. Men sjelf ditt barnaskap du från dig vrok, Och desto högre du i kärlek stod, Så mycket djupare i hat du fallit. Ditt öde liknar Satans – Julianus! Ty han var ock sin Faders bäste son; I kraft, i klarhet nära nog Hans like: Han närmast låg invid sin Herres bröst Och drack den första strålen ur hans öga – Och nu, hvad är han? ingen djefvul gifs, Som tyngre tryckes af förbannelsen, Som djupare uti Gehenna dväljes! – En annan syndare – han *fruktar* blott – Men du och djefvulen J *haten* äfven. Se, deri ligger rågan af ert straff. – Du lider djupt! Ej utan strid du blef Ett byte för din äldre olycksbroder. Du strider än – kanske du segra skall, Ty stora krafter än dig återstå. Med minnet af hvad du en gång har varit, Med insigt af din äflans vansklighet, Kanske ditt hjerta böjas skall till tro, Din själ sig lyfta till en hög förhoppning. Din andes stridsfält – skåda det och säg, Hvad vann du? skuggor! – och hvad fann du? lögn! Gack dädan, dåre! Vill du kämpa längre Emot en makt, som i oändlig höjd Med trygghet sitter på sin starkhets klippa Och skådar lugnt hur tusen verldar rulla Sin bana fram inunder Herskarns fot. Hvad aktar Han? Han ömkar dig och ler, Hvar gång mot foten af Hans himlathron Uti din yra du ditt hufvud stöter. En sådan strid är ömklig, Julianus! Ransaka dig: det Majestät af kraft Som du beundra vill, hos dig ej finnes, Men finnes ofvan dig – Gack dit och dyrka! Ödmjuka dig! i ödmjukheten

ligger En ljuf, en aldrig sviksam läkedom. I ödmjukheten ligger kärleken, Af ödmjukheten födes tron och friden. Se dessa lyckliga, som äga tron! Vill du ej dela deras barnafröjd? Din egen ungdom se! Vill du ej njuta Dess frid och hopp och oskuld om igen, Hos samma Gud din lefnads mödor sluta, Som var ditt hopp uti begynnelsen?

Julianus.

Ja, gode Gubbe! sälle de som tro: *De* känna föga lifvets vedermöda, På hoppets kudde slumra de i ro, Med lugn de lida och med fröjd de blöda. Ehvart de gå på lifvets öckenstig, I deras fjät en taggfri ros upprinner, De bedja: himlens portar öppna sig; De offra: deras Abels-offer brinner. Om någon gång en frostig vintervind I deras lustgård härjande sig smyger, Det är som tåren uppå barnakind, Som straxt vid nästa leende förflyger. Om gisslet drabbar, om förföljelsen I deras skara härjar med sin glafven, Så göra de sig döden sjelf till vän, Och locka himlens fröjd till sig i grafven. Om stormar fara öfver jorden fram Och störta kojor och palatser neder, De skona dock det murkna korsets stam, Om blott dervid en trogen skara beder. När himlen mörknar och när natten drar Sitt täckelse utöfver stjernelanden, Den trogne äger dock en stjerna qvar, Som vinkar honom ifrån himlaranden. När natten se'n i ohöljd fägring står, En engels anda i hvar flägt han känner, I hvarje stjerna, som på fästet går, Han ser en vänlig blick från himlavänner. Hvad saknar han? Han hungra må, likväl Sin hand han fruktlöst efter spis ej sträcker; Han törsta må: en vän han känner väl, Som honom dryck ur friska källor räcker. Han blöda må: han höjer bönens ljud, Och såren läkas, af Guds hand berörda; Han tröttas må: han tröstar på sin Gud: Gud hjelper honom bära upp hans börda. Den lycklige! han vet ej hvad det är, Att ensam gå, en fridlös vålnad blifven, I själens natt och sjelf sig frukta der, Af menniskor och Gudar öfvergifven. Han vet ej hvad det är, att vissnad stå, Utaf en yppig sommarverld omhviftad, Och tyna, torkas och till aska gå, Utaf sin egen andedrägt förgiftad. Han vet ej – med ett ord – vet ingenting Om hvad i hjertats svartkonstbok står skrifvet, Har ej förkastat ljusets vigselring, Har ej förbannat skapelsen och lifvet. Han är hvad Julianus en gång var, En blomma, som i nådens solsken knoppas: Han äger barnets frid och oskuld qvar, Han äger himlen – äger allt – : han hoppas.

Presten.

Bed, Julianus! bed – Den rätt förstår Att bedja, är till hälften frälsad redan.

Julianus.

Du starke Gud! som jag försakat har, Jag beder dig, att du mig lär att bedja – – – *(Ett bud kommer.)*

Budet
(till Presten).

På andra sidan storm-omtöcknad fjärd Uti sin dödskamp brodren Lysis ligger: Han kallar dig, o fader, till sin bädd –

Presten.

Jag följer dig –

Julianus.

I denna storm? –

Presten.

Ja väl. Mitt lif, min död i Herrans händer ligga. Han skyddar den, som går uti Hans värf, Och döden der är

vägen till Hans boning. Farväl – kanske vi råkas än en gång – Emedlertid – bed, Julianus, bed!

Julianus
(ensam).

Han gick, att döden möta i sitt kall! Du Tro! du axel, hvarpå himlen hvälfves, Du eld, som glödgar upp den frommes bröst Och värma sprider med hans andedrägt, En sommarluft för allt hvad han berör, Att verlden glad och grön kring honom står, Och gjuter glans omkring hans eget väsen, Att han i fägring för Guds öga träder! Hvi äger jag dig ej? – Var jag ej värd, Att äfven slita himlens brölloppskläder: Du lättjans lugn! du öfverljufva tro! Hur många tusen kräk du lyckliggör, Som sola sig i genomglödgad sand Och dikta himlar åt sig i sin mull. O vore jag som en bland dem! – Måhända Mer sanning bor i barnets fromma dröm Än i den vises skarpa lärobyggnad. Det är kanske en nyck af verldens herre, Att han sin hemlighet förråder sjelf Åt mullens barn, åt de enfaldige, Men sänder ut den starke till att spana På egen hand uti den vida rymden, Och kastar honom mellan jord och himmel, Der ej han har en gren att hvila på, Och ej ett skygd att der sitt öga sluta, Men spana, spana uti qvalm och natt Och gäckas af kvar morgonrosig sky Och brännas utaf hvar rötmånads-sol! Till dess – – – Bed, sade Gubben, bed! O Gud – o Gudar! huru skall jag bedja?

Du storm, som dansar uti stjernlös natt, Som högt i kamp med vreda vågor ryter, Som, under hånande dæmoners skratt, I mullen neder Gudars tempel bryter, Du hädare! håll inne för en stund Din vilda lek och låt din broder skåda, Hur morgonflammorna på himlens rund Den nya dagens nya qvalm bebåda.

Du hör mig ej – nå väl, din bana gå Och dansa om med böljorna på fjärden, Hur högt du yfs, du är en slaf ändå Och på befallning du förhärjar verlden. Du starka kräk! du är ej fri som jag: Din stränge Herre dig i tygel leder – – Ha, vore väsen vi af samma slag; Jag skulle trycka dig i stoftet neder.

Du makt, som dväljes bakom molnens hot, Omkring hvars hufvud stjernekronan glimmar, Som hvilar uppå verldarne din fot Och räknar evigheter såsom timmar! De Christnes – du! min egen tankes Gud! Med vördnad – ja med bäfvan jag dig nalkas, Mitt öga lisas af din lågoskrud, Utaf din luft min heta tinning svalkas.

Det var en tid, då jag var din ännu, Då jag min vällust drack utur ditt öga, Då jag mig smög uti din famn, och du Mig lyfte upp till dig, – till himlar höga, Der jag vid dina fötter satt, och der Hvar gång med dina englar stämde möte. – – O höga tankebild! hur ljuf, hur kär Du var mig; men jag föll utur ditt sköte.

Får jag ännu mig närma till din famn? Får jag ännu din herrlighet mig tänka? Får jag ännu utsäga detta namn, För hvilket fjellen sina hjessor sänka? Får jag ännu i ödmjukhet och tro På mina knän för dig i stoftet falla, Och vinna del utaf din ljufva ro, Och såsom barn dig hvarje dag åkalla? – –

Se ned till mig, du stolta Majestät! För dig, o ande! jag i mullen ligger, Och kysser stoftet under dina fjät – – Barmhertighet, barmhertighet jag tigger. Vänd af din vrede – släck den låga af, Som fasansfull i mina ådror bränner! – Låt mig få bada uti tårars haf De brännsår på min arma själ jag känner!

O! gif mig tro, lägg ned uti min själ En ljuf förtröstan, att din Gudom finnes, Och att du vill den fallne andens väl, Och att din nåd med dygd och lydnad vinnes. Se, Julianus beder. Syndaren, Sju resor fallen, vill stå upp igen! På torra qvistar gyllne frukter hänga – Tag upp den armes, o! tag upp hans bön: Må du ej med förakt ifrån dig slänga För trädets skull en frukt, som dock är skön. – – – Han hör mig ej – – hans vredes ljungeld flammar Omkring mitt hufvud än så röd som förr – – Han hör mig ej fastän med bönens hammar Jag stormat har uppå hans tempeldörr – – Han hör mig ej, fastän min ande svider Utaf de sår, som han mig slagit har – Han hör mig ej – – hur djupt, hur ömt jag lider, Hur högt jag ropat efter hans försvar.

Han mig föraktar! – O! jag är förkastad, Från ljusets arfdel är jag sluten ut. Af alla Gudars hämnd är jag

belastad – Välan, välan! jag trotsar er till slut! Med lugn jag hör, hur eder ljungeld hväser, Med lugn jag hör, hur edra åskor gny. Vid blixtars sken min andes bok jag läser – En diger skrift, en mörk, en evigt ny!

De Christnes Gud, som värdes mig förakta, Slå mig till jorden, om du det förmår: Väl till mitt hufvud dina viggar trakta, Ändock jag trygg uppå min klippa står. Dock! du förmår det – – väl, så låt mig stupa – Och om ett helvete mig ämnadt är – Än se'n? Det är ej mörkare, det djupa, Än det jag redan i mitt hjerta bär.

Du skall den trösten dock från mig ej skilja, Att hvad jag varit, hvad jag blifva skall, Är allt ett foster af min egen vilja; Sjelf har jag stigit, sjelf beredt mitt fall. Om jag i evighet fördömd skall blifva, Och sönderslitas af ett evigt qval, Du ej förmår en pinodryck mig gifva, Som ej bereddes af mitt eget val! – Dock – tanke! hvadan detta ljus? Förskoning! – Vill du upplysa de fördömdas stig? Mitt öga svider – jätteord: försoning! Förfärlige! jag tror, jag fruktar dig! – – Du Mäktige! skall så i strid du draga? Skall kärlek ena, hvad fiendtligt var? Är det den hämnd på mig du ämnar taga – – Då Nazaren! välan, du segrat har!

BRÖLLOPPET PÅ AROLSEN.

———————

SCEN UR JOHAN BANÉRS LIF.

AF

C. J. Bergman.

—————

Skaldestycke, som vunnit Svenska Akademiens mindre pris 1839.

—————

". . . . . *Att lida och försaka*, *Blir brudens hemgift midt i festens ståt.*"

═══════════════════════

Brölloppet på Arolsen.

—————

FÖRSTA SÅNGEN.

Fridfull strålade morgonens sol på Svenskarnes läger: Fanorna fladdrade skönt för friska och spelande flägtar, Trummorna hvirflade festligt och gladt; men tyste ur tälten Smögo sig kämparne fram, krutsprängda, ärriga hjeltar, Fostrade upp i väldiga krig till bragder och segrar,– Hade i Polen med ära bestått, vid Leipzig och Lützen. Fridens elysiska ro bland ax och doftande rosor, Odalhemmets vänliga trakt bland susande skogar, Glittrande sjöar och snöiga fjäll och sorlande strömmar – Allt var förglömdt; *en* tanke allen' de pröfvade gladde, Striden för Gustafs heliga sak, dess eviga seger, Tanken, att kämpa som Han, och vinna en graf, der i döden, Segrande än, Han lutade fromt sitt blodiga hufvud. Allt var lägret för dem, och qvinnorna följde dem troget, Troget, som förr i fädernas dikt de vänliga Fylgior. Sönerna vexte bland farorna upp vid kanonernas vaggsång, Lärde, som lek, att tämja i hast den frustande fålen, Lärde med hårdnande arm, att svänga det blixtrande svärdet. Sonen fyllde sin faders plats, när han stupat i slaget, Glad att hämnas den älskades död, att för moder och maka Strida, och fukta med blod sin första, eröfrade lager.

Tjusande vildt är lägrets lif, och morgonens gryning, Sprittande rikt af helsa och lust, i svällande hjertan Gjuter sitt friska, sitt himmelska mod: man längtar och jublar. Men ej lifvade morgonen här de pröfvade kämpar; Dystre de smögo omkring, och tungt på de ärliga dragen Hvilade sörjande moln, och ögonen blixtrade hotfullt. ”Åter en sol” – så höres en dof, en klagande stämma – ”Åter en sol gått upp och sett med sitt flammande öga, Hur i vår nesliga frid vi förspilla den ilande tiden. Skola vi sotdö här, ett mål för evinnerlig smälek, Skola vi mista den lager, som vanns för blodiga bragder? Jan Banér förgäter sitt folk. I skymningens dunkel Smyger han bort och irrar omkring, eller ensam i tältet Hvilar han makligt, och aktar ej mer sitt odödliga rykte. Fordom o! hur han älskade oss, hur vi älskade honom: Endast ett ord från hans mun, en blick ur hans strålande öga, Gladt mot döden vi rusade strax. På härdade armar Buro vi honom i stolt triumf från seger till seger. Rådig och stridsrask stod han med oss bland hvinande kulor, Hugdjerf städse: hans väsen var kraft, och segren hans byte. Se'n, när med klingande spel, med flygande fanor till lägret Åter vi vändt, då satt han, en far, i den jublande skaran, Språkande än om manliga dåd, än skämtande vänsällt. Skola vi sotdö här ett mål för evinnerlig smälek, Skola vi mista den lager, som vanns för blodiga bragder? *Han* är förvandlad, men stridernas fröjd oss leker i hågen, Lustigt vi vilja bada i blod de hungrande klingor, Falla med ära i hjeltarnes död, eller kämpa och segra!” – Så en knotande stämma man hör i Svenskarnes läger.

Men i sitt furstligt prunkande tält satt Hjelten allena, Drömmande dystert. Längst i en vrå hans vapen förgätna Ligga och vräka, och rodna af harm i morgonens skimmer. Händerna knäpper han hop, och hviskar med sväfvande stämma: ”Tjusande flicka! för dig, för din skära, din himmelska oskuld Måste de skygga, helvetets qval och den gnagande ångern. Blefve du min, mitt hjertas vif, min beskyddande engel, O, då skulle de fly, de bleka, blodiga hamnar, Hvilka med skräckfullt hot kringsväfva mitt ensliga läger; Tystna de skulle, de skärande skri, som slita mitt öra; Tystna det skrattande hån, hvars fasa förföljer mig ständigt. Rädda, o! rädda min eviga frid och min ära på jorden: Blir du ej min, så är drömmen all: jag är evigt förlorad. – Stundom nalkas du retande skön till den längtandes läger: Sträcker han famnen, då flyr du din kos och han ropar dig fåfängt. Vaken jag ser dig, blott dig. Från friska, blomstrande läppar Låt mig kyssa det saliga ord, som räddar min lycka!” – – –

Teg, ty i tältdörrn Wittenberg stod, den manlige krigarn, Pröfvad i örlig, i fredliga hvärf, och frejdad i båda. Men en drömmande lik, som rycks ur sin ljufliga villa, Spritter Banér ur tankarnes qval, och ropar i vrede: ”Öfverste, bort ....!”

Öfversten stannade dock, och genomborrande blickar, Pröfvande skarpt, han slungade nu på den vredgade Hjelten. Ordade sedan med manligt fog och brinnande allvar: ”Jan Banér .....! om *denne* du är, ty jag känner dig föga: Instängd här, lik en fastande munk, med grubblande svårmod Skrifvet i ögats sväfvande blick, på den fårade pannan; Anletsdragen leende förr, ungdomliga, friska, Vissnade nu och sjunkna in, som skulle deröfver Sorgen ha' dragit i hast den magra, den kylande handen. Jan Banér, om du känner ännu ett namn, som vår stolthet Varit och fienders skräck, välan! jag manar dig åter, Manar till ära och pligt, till handling och seger dig åter. Se, jag trotsar din vrede med fröjd, ty det älskade Sver'ges Talan jag förer i dag, dess krigares korade ombud: Dyrare, högre än du och din makt är Fäderneslandet. Säg, o! säg, hvi är du ej mer densamme som fordom, När till stridernas blodiga fröjd du trånade ständigt, När du jublade förr vid den krumma kopparens härskri, Farornas älskling, vår afgud då – nu feg som en qvinna! Krigarne knota och smäda ett namn, som de dyrkade fordom. Sjelf har du märkt i lägret hur tyst, hur ödsligt och stilla”; Fordom dock det skallade jemnt af krigiska sånger, Klingande vapen och skämtande lust och glädtiga lekar. Ofta i jublande lag när den herrlige Segraren trädde, Helsad beständigt af stormande rop, då föll på ditt anlet' Aftonsolens darrande ljus, och förklarad i skimret, Gustaf den Store du syntes oss lik, och hjeltegestalten, Kindernas färg och pannans hvalf och ögonens eldblick – Allt påminte oss då den store, odödlige Kungen. Honom han liknar i allt, vi tänkte, och trygge till hvilan Gingo vi se'n, och drömde om dig, om honom och segren.

Nu är det tyst, som i grafven tyst. Ej stör dig vår kärlek. Grubblande sitter du här, eller vankar på ödsliga stigar. Säg, på din riddaretro, är ryktet sant, som hos mången Spridt sig alltre'n som en giftig vind, med förtviflan och fasa? Skulle då Kejsarens guld ha' bestuckit ditt ärliga hjerta, Skulle hans löften om storhet och makt ha' mutat din trohet? Allt är *emot* dig, Banér! Vi bevakat de ensliga ridter, Hvilka i skymmande natt du gör till Arolsen. Säkert Plägar med Kejsarens spejare der du brottsliga rådslag. Se mig i ögat! Du fäller din blick. Du förråder ditt Sver'ge, Gustafs, din store Lärares land! Till förrädarens läger Sväfva han skall, förklarad och hög, på skimrande skyar, Spörjande: Jan Banér! är det *så*, du sörjer din Gustaf, Så du skyddar det himmelska verk, som jag börjat på jorden, Så du löser din heliga ed, då festligt vid Riga Riddaresporren jag gaf den tappre, den blödande vännen? Mig fulltrogen du var; var kär som en bror för en broder; Allt är förbi. Besviken jag är. I de saliges himmel Kommer du ej, och förbannad du blir i omutliga häfder! – Så skall han orda, den Helige. Så han straffar för- rädarn." Talade så med manligt fog och brinnande allvar.

Har du det stolta lejonet sett af jägarens pilar Såradt, hur vildt det ristar sin mahn, hur ögonen gnistra; Då du förstår det förskräckliga qval, som i Fältherrns hjerta Stötte sin slipade dolk, att de skälfde, de känsliga fibrer, Och att han darrade hel af förtviflan, den reslige kämpen. Handen nu grep och fattade hårdt om det väldiga svärdet, Som ur sin skida susande flög, och blixtrade girigt. Öförsagd dock Wittenberg stod. På den vredgade hjelten Såg han med trohetens glänsande blick, och manade honom: "Stöt i mitt bröst ditt svärd, men lef för din ära och Sver'ges!" Se, då försmälte i frid den vilda, den glödande blicken; Svärdet föll ur hans hand, och sjelf i Wittenbergs armar Föll han försonad, hvilade der, och svarade honom:

"Hårdt var ditt språk, men jag känner dig väl, du är- liga hjerta! Länge i ve och väl ha' vi pröfvat skiftande öden, Delat, som bröder, blodiga krig och yppiga fröjder. Flärdfritt, öppet som himmelens hvalf är Wittenbergs väsen. Misstänkt är jag, o Gud! för ett brott, det största på jorden, Misstänkt är jag af dig, af de mina. Den tanken är bitter. Wittenberg, vet! man har frestat mig hårdt, nog, nog är jag pröfvad. Friedlands krona och riken och slott man bjöd för mitt affall. Bjöd mig båd' ära och guld: jag log åt det lömska förslaget. Sedan med starkare nät man försökte, att snärja min trohet: Vädjande slugt till mitt syndiga jag, till det sinnliga hjertat, Hördes sireniskt tjusande nu den lockande rösten: "Kittlar dig äran ännu: välan! tag öfverbefälet Öfver vår rustade här. Eröfra det bäfvande Islam, Sitt som en Kejsarns vasall i det yppiga Konstantinopel. Greklands doftande vin, Cirkassiens eldiga tärnor, Allt i vällust och prakt som Asien eger förföriskt, Bidar dig ödmjukt der i ambradoftande salar." – Sagdt; men jag ryckte ur skidan mitt svärd, då flygtade frestarn."

Wittenberg hörde hans manliga svar med tindrande ögon, Tryckte hans hand med tacksam fröjd, och svarade honom: "Gud ske pris, att ditt hjerta ännu bevarat din ungdoms Trogna och genomskinliga färg. Du är vår, Du är Sver'ges! Men hvi dröjer du här? J nejden fiender svärma, Kämparne trängta till strid, och hingstarne gnägga i stallet. Redo är allt. Må vi genast deran, må vi strida och segra!"

Svarade honom hjelten igen med sörjande stämma: "Kejsarens löften om guld och Friedlands furstliga krona, Konstantinopels skimrande prakt och retande vällust, Rörde mig ej. Jag harmades blott, jag försmådde dem alla. Men – på Arolsen såg jag en dag dess unga Grefvinna, Sextonårig, och fyllig och frisk, med blomstrande kinder, Gyllene lockar och himlens frid i det vänliga ögat, Ljuflig, som vårens lenaste flägt, som en afton bland rosor, Blyg, lik blomman, som sluter sin kalk för giriga blickar – Dock, hvem teckna förmår din bild, du himmelska flicka? Nog, jag är fången i eviga band, är en slaf af min kärlek, Och för mitt öga en himmel af frid, af glädje och oskuld Öppnat sin strålande port, och serafiskt ljufva idyller Klinga ur skyarna ned från de heliga harpornas strängar. Jorden mig skönare tycks, än förr. Dess blommor jag älskar Innerligt nu, och fåglarnes sång på de gungande grenar, Källans melodiska sorl och lundens förtroliga susning. – O! jag är grym, vällustig och hård: mitt stormiga sinne Måste försonas och söfvas till ro af kärlekens frids-kyss! Och när de komma, den vilda sorg och den frätande ånger, Lycklig är den, från

hvars kind de flägtas af kärliga händer, Liljehvita och lena och små och varma, som hennes! Derför af kärlekens band bör krigaren fästas vid lifvet, Eljest ett vilddjur snart, som bekrigar sitt slä'gte af blodtörst, Går han en åska förskräckande fram öfver leende bygder, Slungar med fröjd i lyckliga tjäll den mördande blixten.

Wittenberg! snart är mitt öde bestämdt. Från Arolsen åter Fleming förväntar jag snart och se'n, du sköna Johanna! Irrar jag ej kring din borg, i mörker bland lurande stigmän, Blott att få skåda en skymt af din bild, att få höra din lutas Darrande klang. Jag får ega dig hel, jag får höra dig ständigt, Sitta hos dig i bäfvande fröjd, du tjusande flicka! Sedan, när lurarna ropa till strid, när fålarna gnägga, Skall med en kyss jag vigas af dig till odödliga bragder!"

Teg, ty plötsligt störtade in den redlige Flemming, Flämtande tungt och talande så de vingade orden: "Ödmjukt till modren din helsning jag bar: hon sporde sin dotter Vänligt derom, och lutande blygt den rodnande kinden Tätt till den vördades bröst bekände Johanna sin kärlek. Fröjda dig, Jan Banér! Du har vunnit den tjusande tärnan!" Talade så med glänsande blick de vingade orden. Men i sitt hjerta gladdes Banér. Sin riddare-rustning Fejar han stolt, och kläder i den herkuliska lemmar. Skön i sin krigiska skrud han stod, den reslige kämpen, Ögonen brunno af fröjd, och skönt från den präktiga hatten Föll på de breda skuldrornas blad den vajande busken. "Högt må kanonernas dån för darrande nejder berätta, Att hon är min, den retande mön! –Nu, Wittenberg! åter Är jag Banér, och jag älskar igen er alla, som fordom. Ut i mitt läger! Jag längtar till Er, J pröfvade kämpar."

____

ANDRA SÅNGEN.

____

I Svenska lägret hvilket glädtigt hvimmel! Sin vilda glädje knapt soldaten styr. En fest, en fröjd, som skulle från sin himmel Kung Gustaf kommit, frihetens martyr! Se, bland de sina står Banér och nickar Åt vapenbröderna med glada blickar.

Och plötsligt, när kanonens åska rullar Med majestätiskt dån från by till by, Ur sina skogars natt, från berg och kullar I templets famn förskrämda skaror fly. Ett rykte, fasansfullt, bland dem sig sprider: "På lif och död Banér med Österrikarn strider!"

Då bedja de: "Att här vår frihet skydda, Mot Kejsarns bödlar och mot Påfvens hot, De Svenska hjeltar kommit, lagerprydda; Gif nu dem seger, Herre Zebaoth! Åt *dem* gif segrens fröjd, *oss* fridens lycka, Och undergång åt dem, som oss förtrycka!"

I Svenska lägret hvilket glädtigt hvimmel! Sin vilda glädje knapt soldaten styr. En fest, en fröjd, som skulle från sin himmel Kung Gustaf kommit, frihetens martyr! Se, bland de sina står Banér, och nickar Åt vapenbröderna med glada blickar.

____

TREDJE SÅNGEN.

____

Allt mer och mer förklingar bröllopps-sången På Arolsen i slotts-kapellets hvalf. Der i den stolta skaran såg du mången, För hvilkens mod ett kejsardöme skalf. Men nu med fridsamt mod de samlats hade, De Svenske

hjeltar, ståtlige och glade.

Till fest är borg-sal’n prydd. Ett magiskt skimmer Från tusen lampor strålar rikt och gladt. Man pukors dån och gigors klang förnimmer: Det hörs så ljufligt i den tysta natt. Mång’ ungersven och mången ungmö svingar Derinne lustigt uti yra ringar.

Men främst Banér i dansens hvirfvel leder Sin unga, rodnande och blyga brud. Ett sorl af tjusning sig kring salen breder: ”Hur manligt skön, och stolt som Krigets Gud! Och hon – hur himmelskt ljuf, hur vän att skåda! Hvar såg man väl ett par, som dessa båda?”

Kring brudens kind se! skälmska lockar flyga, Och tårfullt öga klarnar småningom. Och snart ur dansens ringar begge smyga: De ha’ så mycket ju att språka om! Sig mot hans bröst den fulla barmen häfver, Och hennes hviskning han med kyssar qväfver.

”Som barn alltre’n, Johanna! jag dig kände: När jag på Hörningsholm i fenstret låg, Och glad min näsduk som ett segel spände, – Långt ut i fjerran öfver stormig våg På glada äfventyr jag ville svärma, – Då sågs på guldmoln sig en engel närma.

Jag sträckte famnen glad – o Gud! i fröjden Jag föll, men på en tufva mjuk och len. Och gossens segling, engelns bild i höjden För mannens tanke sväfvat ofta se’n. Du bär den engelns milda drag, Johanna! Hos dig, min goda engel, vill jag stanna.”

”Banér, fast då ett barn, jag ännu minnes Den dag, då först jag dig i Augsburg såg. Man Gustaf väntar: i Hans följe finnes Det hjeltar blott, och för det stolta tåg Upp af sig sjelfva stadens portar springa, Kanoner dundra, tempelklockor ringa.

Gud, hvilken trängsel! Kungen måste stanna; Man täflar att Hans kläder kyssa få. Med blåa ögon, och med höghvälfd panna Hur majestätisk, men hur mild ändå! Ett himmelskt sken Hans ädla drag förklarar: Det är ju himlens sak, som Han försvarar!

Så tänkte jag. Men vid den Höges sida Hvem är väl riddarn, Honom villsamt lik? Hans bror jag gissar. De tillsamman rida, Och deras skrud är lika skön och rik. Hvem var den riddarn väl? Säg hvem du tycker: O, det var du, just du, hvars hand jag trycker.” –

”En natt, Johanna, jag i drömmen tyckte En röst mig höra: kom, *hon* väntar dig! Glad flög jag dit, och till mitt hjerta tryckte En bild, som i en slöja dolde sig. Och slöjan föll: der stod ej du, Johanna! Men – Piccolomini med trotsig panna.” –

”Jag drömde ock en gång, att jag din maka Var blifven nyss, men att vi skiljdes åt. Du slites bort; att lida och försaka, Blir brudens hemgift midt i festens ståt. Men när i drömmen jag som bittrast gråter, Då kommer, leende, min skydds-gud åter.”

”När dig jag såg, lik rosen frisk och fager, Med blicken ren, med hjertat fromt och varmt; Ej gladde kriget mig, ej segrens lager! Jag tänkte: lifvet är så tomt, så armt; Fick jag den rosen till mitt hjerta trycka, Då njöt jag re’n på jorden himlens lycka!”

”När dig jag såg, en jern-ek lik i skogen, Så kungligt stolt, så manligt allvarsam, Med stormen strider han så stark, så trogen! Jag tänkte: gerna mot den ekens stam, När natten skymmer, och när stormar tjuta, Den späda rosen vill sin stängel luta!”

”När i Johannas öga in jag skådar, När hennes själ i djupet der jag ser – En molnfri himmel, som mig frid bebådar; Jag tänker: Sol, sänk dig för evigt ner, Och blida stjernor! slocknen, slocknen gerna. *Hon* är mig

dagens sol ock nattens stjerna!”

”I strid förfärlig är Banér: han bryter Som blixten ned, som stormen fram han går. Att ännu ingen kufvat dig, du skryter.” (Nu om hans hals hon sina armar slår, Och ropar jublande:) ”För första gången Är Jan Banér, den store hjelten, fången!”–

————

Så om sin lycka, om sin barndoms minnen, Och om en tid, af frid och kärlek full, De hviska begge: för de tjusta sinnen Låg lifvet skimrande i hoppets gull. Och der de jollra i hvarandras armar, Ej störer festen dem, hur vildt han larmar.

Då stannar dansen, och musiken tiger Förskräckt och darrande står gäst vid gäst. Banér, förvirrad, midt i salen stiger – ”Hvem djerfs .... hvem stör väl här min glada fest?” På vallen hästar gnägga, vapen skramla, Ock gästerna kring hjelten sig församla.

En man instörtar nu. ”Med stormsteg rycker Emot ditt läger Piccolomini!” – Se! hjelten häpnar, darrar. Varmt han trycker Johannas hand. Men med ett fasans-skri Hon marmorhvit i modrens armar svimmar: Nu kokar hjeltens blod, hans öga glimmar.

Förtviflad vid sin brud han ned sig kastar, Och trycker på dess mun en glödhet kyss. ”Farväl, farväl! J striden ut jag hastar Från fridens vällust, endast börjad nyss. Men slumra, slumra ljuft! Förr’n dagen bräcker, Med segerhelsning jag till lif dig väcker.”

Hans ljungelds-blick kring mannaringen flyger. ”Nu, vapenbröder, upp! till strid, till strid! I nattens tysta ro vår ovän smyger, Och listigt nog den lömske valt sin tid. Hans tid är kommen. Hämndens timme nalkas; I blod, min klinga! skall din trängtan svalkas.”

————

FJERDE SÅNGEN.

——

Det blir så tyst, så tyst i slottets salar: Blek ligger bruden på sin moders arm; Men ingen hvila hennes själ hugsvalar, Hon hör i drömmen endast stridens larm. Hur klagande, hur rysligt hemskt hon talar, Hur vildt hon yrar, sjuk och febervarm! Vid modrens bröst hon glödhet tinning gömmer: Med fasa modren hör, hur barnet drömmer.

”O Gud! hvar är *han*, hvar? O svara! räcker Mitt bröllopp ej, dess yra fröjd ej mer? Fort, skynda! skynda! Re’n man ljusen släcker: I mörkret hittar du ej hit, Banér! Banér, ditt öfverdåd min själ förskräcker: Mot dig de rusa, ha! alltfler och fler. Smyg dig ur stridens hvimmel tyst och sakta: Det är ditt lif, ditt lif de eftertrakta!

Himmel, ett skri .... Rösten var *hans:* det är re’n förbi! Aldrig, hur bittert du gråter, Vaknar han åter.

Blodig och blek Bäres han festligt ur mordisk lek. *Ensam* på brudsäng han lägges, Bädden – var begges!

Skön i ditt blod Ar du; jag kysser dig, riddare god. Ljuft, att vid hjertat, det ömma, Slumra och drömma!

Hjertat – hur tyst! Förr slog det högt, när Johanna dig kysst. Händren, hur kalla! Med sina Värmde han mina.

Grymt du bedrog, Lif! med din hägring, som skimrande log. Döden, ack! döden allena Skall oss förena.

Hör, med sitt brus Orgeln oss kallar till Herrans Hus. Der, medan timmarna ila, Finna vi hvila.

Timmarna fly, Snart skall den eviga morgonen gry. Troget till dess vid din sida Vill jag förbida.

Älskade, kom! Här är den hyddan, vi drömde om. Liten, men vänlig: den rymmer Inga bekymmer.

Grymt du bedrog, Lif! med din hägring, som skimrande log. Döden, ack! döden allena Skall oss förena.

Heliga ro ....! Jag är så säll i mitt nya bo. Döden skall hägna och skydda Kärlekens hydda.”

Så drömmer hon. Förskrämd, med tårfyldt öga, Vid hennes bädd den hulda modren ber: ”O, sänd hugsvalelse ifrån det höga, Sänd frid, o Gud! ifrån din himmel ner, Att icke här ett fromt, ett barnsligt hjerta Må tidigt brista af för mycken smärta.

Se, hur den bleka blomman sorgset böjer Sin späda stängel, halft förvissnad re’n. Se hit i nåd, och leende hon höjer Sin knopp igen i Dina strålars sken. .... Hur mildt hon slumrar, barmen sakta häfves, Och kinden färgas .... Jag ej bedt förgäfves!

Sof sött, sof roligt! Hulda englar vaka Omkring ditt läger, du förgråtna brud. Ack, lifvets smärta fick du tidigt smaka, Med tårar vigde du din bröllopps-skrud. Ej anade din själ, att krigarns maka Är dömd, att ständigt ängslas och försaka.”

Så suckar modren tyst, med knäppta händer; Och dagen gryr: hon sitter än och ber. På brudens panna friden återvänder, Och from försakelse på läppen ler. Se, öfver de serafiskt milda dragen Sitt skimmer kastar nu den unga dagen.

”Hvar är jag, hvar? Jag nyss mig tyckte vandra Med *honom* ned i mina fäders graf. Så mörk den var: vi sågo ej hvarandra; Den var så rysligt kall, så trång och qvaf! Dock gladdes jag: att *här* vi båda sitta Kan ingen ana, *hit* skall ingen hitta!

Hu, hvilken dröm. Bort, bort du tomma fasa! *Så* är beslutet ej i Herrans råd. Må tusen dödar mot min älskling rasa – Han möter dem med segrens öfverdåd. Ännu han lefver, så en röst mig säger; *Ännu ...!* men ingen vet, hur striden väger.

O, du som blef mig allt, min fröjd, min lycka. I kraft och mod så hög och gudalik! Må faran till ditt bröst du eldigt trycka, Och kämpa glad och stark och seger-rik, Och der som bäst de tunga slagsvärd skifta, Der må i glans din segerfana hvifta!

Fyll, stolta örn! din ban, den ljusa, vida! På djerfva vingar högt mot solen stig! Men .... skulle hjeltedöden dig förbida, Och Gustaf Adolf vinka dig till sig; O, på din graf i tyst, i långsam smärta Förblöda får det då, mitt arma hjerta.

Dock – *jag* är din, och *jag* må offras gerna, Men ack! din *ära* är ditt fosterlands .... Se, vid hans namn odödlighetens stjerna I Segrens häfder står i evig glans; Och vid hans urna, som en Minnets tärna, Jag sitter glad: jag var ju engång *hans.* Och sist, när tidens tröga timmar stanna, Då skall han åter älska sin Johanna.”

FEMTE SÅNGEN.

——

När den yra böljan gungar Seglarns köl mot hemmets strand, Och hans druckna öga skönjer Berg och skogar efterhand: När han uti lindens skugga Varsnar glad sin moders hus, Der i fröjd och lek han vexte Stark och frisk, vid hafvets brus:

Re'n en yster flägt från kusten Blomstrens doft till honom bär, Smeker, svalkande, hans panna, Helsar från hans Hjertans-kär: Re'n ur dunkelgröna kronor Hörs, som fordom, trastens sång; Vid dess toner har han somnat, Har han vaknat mången gång!

Då af tjusning sväller bröstet, Ögat flammar, pulsen slår, Och med ödmjukt knäppta händer Seglarn vid sitt roder står. ”Gud, igenom storm och töcken Ledde du min skumma stig. O, för återkomstens lycka Fader, fromt jag prisar dig!”

Närm're han mot hamnen vaggas. I en vänlig hyddas dörr Ser han nu sin egen flicka, Frisk och blomstrande som förr. Hänryckt armarna hon sträcker, Eldigt ropar hon hans namn. ”Snart, o! snart” – den glade svarar – ”Skall du hvila i min famn.”

Men då mörknar himlen plötsligt, Vinden springer om i hast, Hiskligt höga böljor äntra Skeppet utan ro och rast. ”Ut på nytt bland hafvets fasor; Fosterland och brud farväl!” Kusten för hans blick försvinner, Hoppet svinner ur hans själ.

Nu på lif och död med stormen Strider han sin hårda strid. Men han klagar ej, den käcke: Ej till klagan är det tid. Stormen vexer, böljan rasar: Om en endaste minut Han sitt roder skulle släppa; – Slut var färden, evigt slut. –

Så Banér ur festens lekar, Från Johannas varma kyss, Från ett brudligt lägers fröjder Slets af grymma pligter nyss. Glädje-rusig invid målet Trodde han sig redan stå; Men från paradisets portar Rycktes han med våld ändå.

”Mörk är natten, kall och stormig: Rysligt skallar stridens larm. O, hur ljuf, hur lugn var hvilan Nyss mot Hennes liljebarm! Här hörs endast vapenrassel, Hämndens skri och dödens skrän: Nyss jag satt med fridens engel Gungande på mina knän.

Tjust och insöfd man mig trodde Utaf festens fröjd och glans: Jag är redo. Hör! kanonen Spelar upp min bröllops-dans. Hurtigt mina Svenska gossar! Fram du stolta hjeltehär! *Blodig hämnd* är stridens lösen, *Seger, seger* fältrop är.” –

Vild är striden, grym och blodig Bröst mot bröst man drabbar an. Kan man icke *se* sin ovän, *Känna* honom väl man kan. Sjelfva dödens smärta sliter Ej de bistra kämpar åt. Slipprig re'n af blod är marken. ”Svenske män, framåt, framåt!”

Fram med öfvermensklig styrka, Vigd åt döden, deras hop Vid den kära röstens maning Går med vilda kämparop. Fram mot fienden med stormsteg Tränga de. När dagen gryr Österrikes här med möda Ifrån blodig valplats flyr.

Till sitt läger Hjelten ilar: Hemåt går det raskt och gladt. ”Var det så, som dig jag drömde, Mystiskt ljufva bröllopps-natt? Här ett nytt *Parisiskt Bröllopp* Nyss i festligt mörker stod, Och de vida slätter ryka Än af bjudna gästers blod.

Nu med din brigad, o Flemming! Flyg till min förgråtna brud. Väck ur dystra morgondrömmar Henne med ditt segerbud. Säg, att hennes brudgum lefver, Att till fest hon bjudes hit. Och som hedersvakt du höfviskt

Sluter an till hennes svit.”

Sagdt. Sin här på nytt han ställer Uti krigisk ordning upp. ”Skytteriet” först, och sedan Folk och hästar, trupp vid trupp. Man med löf och blommor pryder Vapnen, så Banér befallt, Och ett vänligt, fridsamt skimmer Breder sig i hast kring allt.

Se, hur skönt de Svenska tälten Skina der i dagens glans! Solens gyllne lågor hoppa Lustigt ifrån lans till lans. – Snart förnimmes ystra hästars Muntra traf, och i galopp Närmar sig den unga bruden, Strålande af fröjd och hopp.

Då med ens blir lif i lägret: Fanor hissas på hvart tält, Trummor larma, hornen skrälla, Krigsbasuner ropa gällt. Upp på lägrets vallar skynda Hjelmbeprydda höfvitsmän. Vindbro gnisslande sig sänker, Och Banér går fram på den.

Glädtigt från den ädla springarn Hoppar nu Johanna ned, Hör! då smattra dubbla salfvor Plötsligt ifrån led till led. Och kanonens åska börjar Majestätiskt nu sin sång. Blixtrar genom röken ljunga – Vildt och skönt på samma gång!

Men vid krigs-musikens buller. Vid den vilda vapenlek, Undrar du om bruden darrar, Om dess kind blir kall och blek? Då till hennes möte träder Segersäll och stolt Banér. Eldigt tryckt emot hans hjerta Lugnas hon igen, och ler.

”Som en fiende min brudgum Hotar här och skrämmer mig. Grymme, du till fest mig bjudit, Ej till bardalek och krig. Dock, uti ditt hjelte-öga Segrens djerfva fröjd jag ser. Mannens mod vet qvinnan ära: Jag vill aldrig klaga mer!”

Så hon hviskar. Hjelten svarar: ”Lägrets fröjd är vild och rik, Och kanonens dofva dunder Är min skönaste musik. Nyss som krigare, Johanna! Från min lycka rycktes jag. Krigarn ämnar börda henne, Börda dig igen i dag.

Prunkande är segrens ära, Ystert glad trumpetens skräll. Dock hur arm, hur blek är lagern Utan fridens eternell! Knyt dem båda kring min panna, Och försona mig igen Med ett lif, hvars frid och oskuld Jag förgätit längese’n.

Ack, den tunga pansarskruden Trycker, kylande, min barm; Men din famn, du sköna qvinna! Den är mjuk, är mjell och varm. Segren vinkar, festen stundar, Stridens vilda larm är slut: På din arm, den silkeslena, Skall den trötte hvila ut!”

Anmärkning.

Om den händelse, som ligger till grund för närvarande skaldeförsök, heter det i Johan Banérs historia:

.... Markgrefvinnan af Baden-Durlach Johanna blef i September 1640 förmäld med Fältmarskalken Johan Banér. Då han erhållit hennes samtycke, lät han i glädjen kanonerna förkunna det, så att folket i Cassel och närgränsande bygder, af fruktan för hvad de trodde tima, skyndade till kyrkorna, för att bedja för framgången af Banérs vapen. En biograf anmärker, att Banér glömde allt för denna kärlek, talade om intet annat och blottställde sig för personliga faror för att se föremålet derför. På slottet Arolsen, der han höll sitt bröllopp, inlopp underrättelsen, att Piccolomini brutit upp, för att under Banér frånvaro angripa det Svenska lägret. Denne afbryter genast festen, och ilar till lägret. Först då ingen fara längre hotade, hemtade han sin unga brud, och mottog henne med kanonsalfvor och en i slagtordning uppställd här ... (Biogr. Lex. 2 B. m. fl. källor.)

NORDISKA SONETTER.

———

1.

Tillegnan.

Ifrån den höjd, der svan och lyra brinna I brudligt sångförbund, i himlens salar, Jag manar dig, stig ned i Thules dalar, Sonettens förste med din älskarinna!

Du Arnos svan, du skall i Norden finna Odödlig tro, som ömma bröst hugsvalar; Der Freyas tårar, Neckens harpa talar Om kärleks makt, att döden öfvervinna.

Som du sjöng Laura, vill jag sjunga Minna; Dock må du ej, att mina toner styra, Du, stolte Florentinare! begära.

Hon är min sångmö, själen i min lyra: En högsint Svea-jungfru vill i ära Och majestät Sonettens boja bära.

——————

2.

I Montmorency.

———

Du lilla trast vid bäckens rand i alen, Hvem gaf dig makt att ur ditt fjerran kufva, Ur Nordanskog, med dina toner ljufva, Mitt hjerta, fängsladt i de ömma qvalen?

Så tjusande ej sjunger näktergalen, Melodiskt gungande i myrt och drufva, Om Heloisa, Söderns turturdufva, I månbeglänsta Montmorency-dalen.

Jag står vid Rousseaus lagerkrönta hydda, Och hör de ljufva vällust-toner strömma Kring berg och dalar, evigt blomsterprydda.

Men städse dock att svärma och att drömma, Böd Minnets trast ifrån de dagar flydda, Ty Nordens son lär allt, blott ej att glömma.

——————

3.

Tal och Svar.

———

I norrskensflammor hör! hur fädren skrida, De bleka hamnar, och på tiden klaga: ”Din gyllne griffel göm, o Gudasaga! Vi ingen bragd af skägglös yngling bida.

Ej stålklädd vill i Vafurlågor rida Den ungersven, stolts jungfrun att behaga. Han mäktar ej den tunga brynjan draga, Om dvergar också vapenskruden smida.” –

” – Rätt så, J söner utaf Asagudar! Med fog J glömden mig för feghet banna Vid rasslet utaf edra pansarskrudar.

Med blottad barm och obevärad panna Den unga tiden möter sina öden; Dock lifvet gäller det, som förr, och döden.” –

4.

Isblomman.

Af solens eldklot ingen gyllne strimma Sig smyger mer igenom frusen ruta, Den vinterns elfvor lekande begjuta Med sina perlor och sin silfverdimma.

Af dina rosenläppar löst till imma Vill isen städse nya pilar skjuta, Och i en krans af glitterstrålar sluta De blad och blommor, som på rutan glimma.

Det vintern är, af kärleksmakt betagen, Som vill ditt kärleks-hulda namn, o Minna! Med isens diamant i glaset rita.

Men ack, se dåren i sitt hopp bedragen! Af kärleks-eld, som isen lärt att brinna, hvar bokstaf byts i rosor liljehvita.

5.

Snöflingan.

En blek Najad i dans med luftens tärna, I vintrens hem jag svalkans frid vill njuta; I kylig bruddrägt Bores döttrar gjuta Min kärleks-varma, tår-bemängda kärna.

Tro evigt ej, min liljehvita stjerna Sin matta vinge vill mot jorden luta; Ej vintrens fjäril himlarna förskjuta. Som dröjde der, ack, dröjde der så gerna!

Rör blott en jordisk hand vid mina strålar; Jag smälter strax i vemod och i tårar, Och dunklets färgstoft mina kinder målar.

Blott solens Gud jag till min brudgum korar: I paradisiskt varma blomsterskålar Den fallna lyfter han mot nya vårar.

6.

Freya.

”Se, vintern tömt på snöbetyngda granar All rikedom, som Norden har att gifva. Hvar diamant, som gror på svanhvit drifva, Till täflan djupets alla skatter manar.

Men ingen vandrare sin gångstig banar I glans af vinter-nyets blanka skifva; Blott vinterns alfer nejdens isfält lifva, Men ingen Ägir dock, så långt jag spanar.”

Så klagar Freya, stängd i drifvan inne; Rann så en list uti Gudinnans sinne: Med konstrik hand hon bygger snabba vingar.

Så rik på klang, som Söderns barn Sonetten, Af kärlek styrd går slädan öfver slätten; Men älskarn lyss, hur spannet fjerran klingar.

Carl August Hagberg.

De Svenska A. och U.

———

Ei Dansken, veed Du, er missundelig, Kun Eet missunder Svensken han. – ”Hvad da?” – Det er et lille Bogstav, Ven! – et A.[1] Oehlenschläger till von Beskow.

”Himlastämma, englatunga! Nu för mig allena sjunga Skall du, att behaga mig. Må likväl den sköna sången Alla tjusa i salongen; Äran delar jag med dig.

”Prima Donna! hvart vi fara, Skull du vid min sida vara. Min Grefvinna! märk hvad namn! Derför må du Rom försaka Och theatern. Hulda maka! Glöm dem båda i min famn!” –

Redan in i brudgemaket buden, Redan ensam med den sköna bruden, Grefven, sjelf bland Konstens söner spord, Sjöng för henne dessa valda ord. Tydde se’n på prosa hvad de mente, Och ett sirligt blad med gyllne rand, Som med rosens färg dess doft förente, Slöt i hennes mjuka, mjella hand, Den han ömt till mun och hjerta tryckte; Hastigt hon den undanryckte, Hastigt öfver bladet gick Hennes svarta ögons blick. ”*Bella lingua!*” ropte hon om Svenskan, Som hon fann en likhet ha’, Underbart! med sjelfva Italienskan I de många ljud på A. ”Himlastämma, englatunga” – ”Nu för mig allena sjunga” – ”Att behaga” – ”sköna sången”. – ”Alla tjusa i salongen” – ”Min Grefvinna” – ”Rom försaka” ”Hulda maka”!

Så hon stafvar, och till slut Läser hela strofen ut, Hjelpt af Grefven, som förtjust berömmer Sina stansers klang i hennes mund, Och poetiskt lycklig glömmer Brudgumsglädjens segerstund. Vid sin luta sjunger hon det sedan Con amore, som hon tror, hon gör Blott för honom; men hon drömmer redan, Att man hennes sång i Stockholm hör. För den kalla Norden ryser Hennes varma blod ej mer, Då hon ren i tanken lyser På dess soiréer.

”Att det vackra språket lära, Blir mitt nöje, blir min ära!” Tänkte hon, och visste icke då Att vi heldre, hvad vi ej förstå, Endast det är utländskt, vilje höra. Nu förrän hon kan den utantill, Sången hon ej lemna vill.

Grefven, som i början var blott öra, Blef dock ledsen, då för sig han satt, Fåfäng brudgum i den långa natt. Nu sin egen lyra han fördömde, Ville rifva sina rim i tu, Och då han det svenska A. berömde, Let han med en suck det svenska U. *Det* för hjertan, som sig grufva, Uttrycksfulla, men så ljufva I det sköna ordet *Du,* Och det sälla: *nu*, ack! *nu* Äre vi blott ett, vi *tu.*

Nytt blef detta nu för dessa tvenne, Då förtjust, som far, han henne ser Såsom mor förskönas mer och mer. Snart får ock det Svenska A. för henne Nytt behag, då hon till vaggan går: Derifrån det kära ropet ”Mamma” Hennes öra, hennes hjerta når; Och en liten engel i det samma Räcker sina armar fram och ler,

Och sin rosenmun åt henne ger. Och de hulda läppar, som den möta, Tjusta svara: ”Lilla söta, Näpna, täcka”, och hvad mer Sluts på A., bland ord som smeka, Eller hoppa, dansa, leka. Gratierna ser man så Öfver lena mattan gå; Och Zefirer, som kyliga susa Öfver en stilla bäck, Och dess soliga spegel krusa, Smyga sig så till den rosiga häck; Der de af blommorne kyssta, Hvila sig tysta.

Så behagligt låter icke U., Då den lilla, som till Pappa Bärs, att hans mustascher klappa, Från dem vänder sig med ”hu”! Eller luggar dem ej sakta; Och den gamle ropar: ”Uh! Du din skälm! Jag tål det nu; Men det blir min tur. Då akta Luggen, pojke, eller torde du Skrika få så A. som U”.

Värre U. var i det hemska läte, Som nu hördes från ett gammalt torn, Der en spöklik uf, af dem med horn, Länge haft sitt dolda säte. Hvad det var dervid, som slog Någon hemlig sträng i Grefvens sinne, Om törhända något ängsligt minne Från Italien, vet jag icke. Nog, För sig sjelf han gick och gned sin panna, Och i plågsam tvekan syntes stanna, Tills igen den spädes blick och röst Faderskänslan väckte i hans bröst.

”Detta ansigte är Svenskt”, så sade, Eller rättare, så tänkte han, Och med stolthet, som en säker man, Armen krökt vid sidan lade. ”Svensk är gossen. Blond är hyn, Och hans ögon blå, som skyn. Håret är väl svart och ögonbrynen: Någonting på mödernet också Måtte han väl ha ändå. Svensk är han, ej blott i synen, Men i uttalet af A. Icke ropar han Papa, Utan Pappa. Nu med barnet lekte Han igen förnöjd Och med fadersfröjd Tyckte, att sin egen bild han smekte.

Hon sin arm om honom slog, Ropte ”Piccolo”, och tog Gossen i sin famn. ”Var stilla. Hvarför slänger du dig så? Ah! du vill ej heta Piccolo, Nå ja! vackrare också Är det Svenska ordet ”lilla”. Men ett ord för tungan svårt, Äfven blott att höra hårdt, Är svart-sjuka. A. i slutet Hjelper ej ett ljud så brutet”.

”Saken sjelf är sådan”, svarte han, Att den hjertat bryta kan. Men hur skönt! när tvenne ömma, rena, Evigt trogna hjertan sig förena, Som två droppar smälta i hvarann Och mot himlen genomskinligt stråla”!

”Ja”, var hennes svar. ”Men nu, Att vi må det sköna ej blott måla, Utan njuta – (märker du, Hur i detta ord ännu Sammanklinga A. och U.) – Att vi må det verkligt njuta; Räck mig famnen, låt mig sluta, Jemte barnet på min arm, Dig, du gode, mot min sälla barm.

F – n.

(Se till detta stycke en Anmärkning, Sid. 209.)

Qvinnans Lof.

Tillegnadt

Rosa, Vendela och Fanny.

Flickor! jag bjuder Er blygt de ungdomliga tonernas hyllning, Leende flickor! för Er glömmer jag himmel och jord. Vänliga klöfverblad af allt, hvad konsten har anat Herrligt och skönt, af allt lifvet har ädelt och ljuft, Älskliga trefald af samma behag, J tjusande systrar, Lika till antal med Er Gratierna voro en dag.

Dock, om Gratier allt, hvad den Grekiska sagan förtäljer, Är ju en skimrande dikt, är ju ett gyckel allen'! När på den grönskande jord de Olympiske Gudarne lekte; Glädtig var qvinnan och skön: Gratie var hon dock ej. Då var lifvet ej adladt ännu, dess innersta mening Dunkel och outtydd, ytlig var skönheten än. Blott i de kroppsliga formernas kraft, i retande later Konstnärn och Sångaren såg, dårligt, sin själs ideal. Qvinnan, ett smycke allen' på mannens prunkande rustning, Aktades, ärades blott såsom ett kosteligt ting. Gömd i

den mörkaste vrå af det stora, det festliga huset Satt hon, begråtande allt, frihet och ära och ro. Satt och förnötte sin dag bland slafvinnor, i nesliga yrken, Död för det sprittande lifs friska och ljufva behag. Hellas! din sköna natur, olivernas vänliga skugga, Yrande bäckarnes språng, skälmska najadernas ras, Täflingens höga behag vid Olympias prunkande fester Voro för henne ej till. Ensam, förgäten hon stod. Qvinnans svärmande själ, dess fromma, längtande hjerta, Qvinliga känslornas glöd anade ingen ännu. – Snart kom en mildare Sol och lyste den töckniga verlden; Töcknet, det kalla, försvann; villorna trifdes ej mer. Friare rörer sig lifvet alltre'n, och fromt i sin frihet Fattar med klarnande blick Lifvet sitt eviga mål. Andens gudomliga kraft, dess skära, dess himmelska skönhet Träder förklarad och hög fram uti handling och dikt. Tanken bestiger sin thron: nu mer heherrskar han verlden; Tanken, den tysta, förmår mer än de rasslande svärd.

Äfven i dunkelt gemak, der hon smäktat, den tjusande Qvinnan, Tränger med segrande kraft räddningens himmelska sken. Hög i sin oskuld, leende, blyg hon träder i dagen, Helsar och helsar igen grönskande dalarnes frid, Helsar den skimrande sky, den friska och svalkande vinden, Fågelns melodiska slag, blommornas yppiga skrud. Armarna sträcker hon älskande ut mot lifvet och verlden; Ser hon en rinnande tår, genast hon torkar den af. Hör hon en qvalfull suck ur ett ensligt, ett sörjande hjerta, Genast hon närmar sig det, trycker det troget mot sitt. Mildt hugsvalande skrider hon fram, och lifvar och tröstar, Tyglar med kärlekens blick mannens obändiga trots. Rikt kring hemmets asyl hon breder det gladaste skimmer, Himmelens englar på vakt stå kring den heligas bo. Qvinnan, förskönande så det arma, det flyktiga lifvet, Mötes af hyllande rop; tusende kyssa dess spår. Ridderligt ynglingen böjer sitt knä för den dyrkade tärnan, Strider till skönhetens pris gladt uti blodigt tornér. Hör, i den lyssnande natt trubaduren förråder sin kärlek, Bjuder åt slumrerskans bädd gyllene drömmarnes frid!

Såg du den fromma jungfruns blick vid altarets rundel, Såg du den rodnande mön kysst af sin make som brud, Såg du en huld, försakande mor i barnenas skara, Hörde dess jollrande smek, hörde dess varnande ord? Mycket af himmelens salighet då du skådat på jorden, Lifvets odödliga ton hörde ditt öra deri. – Qvinna, du väsen af frid, du flägt af den Eviges ande, Buren till sorgernas verld, svalkande, smekande, ljuf! Ofta i strid med jernhård pligt, med fiendtliga öden Mannen med flämtande bröst störtar, och önskar att dö. Leende nalkas du då, du värmer den domnade handen, Trycker på blödande sår kärlekens helande kyss. Dödens kyliga svett du torkar från sårade pannan, Ordnar med lenande hand lockarnas blodiga prakt. Tröstande sitter du, trogen och glad, vid lidandets läger, Nekar dig dagarnas fröjd, nekar dig nätternas ro. Helsa du bringar och lif, du segrar på plågan och döden, Ärret, det djupa, ej mer syns, se'n du andats derpå. Jordens bräckliga band jemnt slitas af nöden och sorgen, Brister der stundom en länk: strax är den räddande der, Knyter med doftande rosor ihop den skramlande kedjan: Kedjan i blommorna dold, sårar ej mera din fot. Dubbelt skön i ditt heliga kall; du yfs ej deröfver: "Äran den Eviges är: jag är hans bräckliga bud!"

Qvinna, du skapelsens värmande sol, du hjerta i tingen, Lilja, som breder ditt doft vidt kring den ödsliga jord Heliga lifs-harmoni, som förnimmes trots skärande missljud, Kärlekens hulda symbol, fridens och hoppets idyll, Kunde jag sjunga ditt lof till melodiskt dallrande strängar, Kunde jag säga i ord allt, hvad jag känner och tror! Sångaren sänker sitt hufvud af sorg, att icke hans lyra Eger en endaste ton, värd att förklinga för dig!

C. J. B – n.

Sång till Jorden.

——

Jag satt en sommarmorgon uti dalen, Den långt från verldens stormar sälla hamn, Der lätt man glömmer striderna och qvalen; Jag solen stiga såg ur hafvets famn, Jag hörde morgonvinden sakta susa, I rymden glädtigt fågeln sjöng sin bön, Melodiskt hördes elfvens böljor brusa; Då tänkte jag: o Jord, hvad du är skön!

”Din harpa tag och sjung till Jordens ära I sommardalens famn din skönsta sång; Ej sorgens dæmon må din själ förtära, Du har ju blifvit född till fröjd en gång! O, skapa dig ett Eden i ditt hjerta, Ett Eden äfven jorden blifver då Och lifvet skall förrinna utan smärta!” – En Engel hviskar i mitt öra så.

O moder! öfver dig så mången klagar; De kalla dig en sorgens dystra dal, Och knota emot ödets hårda lagar, Som födde dem till strider och till qval. I tron på mensklighetens ljusa öden Med fröjdsång jag lik fågeln flyga vill Igenom lifvet och se’n le i döden. Att klaga hör den otacksamme till.

Hvad skönare i lifvet och naturen Väl gifs, än friheten och dagens ljus? För ljus och frihet är hvar dödlig buren, Att bära vapen under stormens sus. Ja, friheten och ljuset äro orden Till hela menskolifvets melodie, Och högsta salighet på denna jorden Är den, att under solen lefva fri.

O Jord! med dina berg och gröna dalar, Som många sekler på din hjessa bär, Allting hos dig om herrlig ungdom talar, Med hvarje vår du än densamma är, Och lockarna med friska blommor kröner, Omhägnad mildt af alla verldars Far, Och huldrikt än du gifver dina söner De skatter du uti ditt sköte har.

Uppå din yta blomstrat många slägten, Som hafva funnit uti dig sin graf. Dock lefver du ännu i blomster-drägten, När skall du den för alltid lägga af? – De vilda tidens vågor rastlöst ila, Snart detta slägte sett sin lefnads-qväll, Och fredligt tiggare och kungar hvila Inunder gräset i det tysta tjäll.

Den bleka Döden snart oss skördar alla, Och Jord! vi slumra i din famn i ro. Men tegar uti gröna vågor svalla Derofvanpå, och andra slägten bo På våra grafvar. Friska vindar draga Ännu som förr utöfver vattnets bryn, Den klara böljan väckt till lif hörs klaga, Och fåglar stämma upp sin sång i skyn.

Dock Tid en gång sin matta vinge sänker I Evighetens ljusa Ocean; Ej solen mer på firmamentet blänker, Ej vandra stjernorna sin fordna ban; Då, Jord, du slutat har ditt klot att svinga I kretsande planeters ljusa dans, Cherubens harpa skall din dödsång klinga, – En jord står upp i herrligare glans. –

– *er.*

Sjuklingens förtviflan.

——

Se dagens sol, han värmer och han lyser, Förr’n han till hvila uti vestern går, Och flickan huldt emot sin älskling myser, Och dansar glädtigt uti lifvets vår, Förr’n täcka rosen uti drifvan fryser, Hon doftar herrligt, stänkt af daggens tår; Allt skapadt har sin vårdag, då det blommar, En gyllne höst, en varm, en herrlig sommar.

För mig blott vinterns kalla stormar tjutit; Ty dödens broder ledt mig vid sin hand. Af vårens herrlighet jag aldrig njutit, Min sommar varit en volcanisk brand. Och om en höstens gyllne frukt jag brutit, Det var en vext från Döda Hafvets strand 2. Allt detta blef mig på min vandring gifvet; Ack! hvad är då en uslings mål i lifvet?

Hans mål det är, att ifrån morgonstunden Af lefnads-dagen vandra här en gäst, Och långsamt släpas utaf plågor bunden Bort till naturens stora offerfest, Och ”kyrkogård” så kallas altarrunden. Du bleka död, som der är offerprest, Se ej så kallt uppå min sorg, min smärta, Stick knifven snart i mitt förtärda hjerta!

Vill du ha’ flera suckar, flera tårar, Du dystre, som vid bädden håller vakt; Grip verket an, du dock ej genomborrar Min själ, dit sträckes ej din herrskar-makt. Som fjäriln ur sitt skal till nya vårar, Han kanske far till nya somrars prakt, Fri ifrån stoftets svaga, hårda boja, Men ej med dig i grafvens trånga koja.

A. W.

Skogsfrun.

——

Och jungfrun hon gick sig i blommande lund, Hennes tankar de flögo så vida. För henne sjöng fågeln i skymmande stund, Åt henne bjöd rosen sin rodnande mund. Men för vännen kär det ljuft är att lida.

Skön jungfrun hon aktar ej lilja ock ros, Hennes tankar de flögo så vida. Hon tänkte på de fröjder, som flyktat sin kos, Det löfte om glädje, som icke fick tros, Men för vännen kär det ljuft är att lida.

Och natten den skymde och stunden blef sen, Hennes tankar de flögo så vida. Och dufvan hon kuttrar på doftande ren, Och trasten han sjunger på blommande gren: För vännen kär det ljuft är att lida.

Skön jungfrun hon hörde ej dufva och trast, Hennes tankar de flögo så vida. Hennes hjerta det slog utan ro, utan rast: Christ' gifve, när våren är grön, att det brast! För vännen kär det ljuft är att lida.

Men skogsfrun hon smyckar sitt silkeslena hår, Hennes tankar de flögo så vida. Hon smyger genom dalar, hon smyger genom snår, Och lunderna de buga och darra der hon går – Men för vännen kär det ljuft är att lida.

Och hör du, skön jungfru, hvi sörjer du så? Hennes tankar de flögo så vida. Hvi lyster dig så ensam i lunden att gå? – Jag säger dig för visso: snart skall ditt bröllopp stå! – Men för vännen kär det ljuft är att lida.

Och jungfrun hon fruktar sig föga i sitt sinn', Hennes tankar de flögo så vida. "I nätter och i dagar jag söker vännen min – Farväl, du Fru i skogen, min väg är icke din." Men för vännen kär det ljuft är att lida.

Jag säger för visso: snart skall ditt bröllopp stå, Hennes tankar de flögo så vida. När himlen börjar grönska och jorden blifver blå, Och näktergal'n blir svanehvit och svanen blifver grå – För vännen kär det ljuft är att lida.

När mannen blir trogen, fast tiden förgår – Hennes tankar de flögo så vida. Och qvinnan af oskuld ej misstro förstår, Då blifver det tid, att i brudstol du går. Fur vännen kär det ljuft är att lida.

Hvi söker du vännen i sommaren varm? Hennes tankar de flögo så vida. Din vän är den jag trycker kvar qväll till min barm, Din vän är den, som vaknar kvar morgon på min arm. Men för vännen kär det ljuft är att lida."

"Gud tröste dig, du ljuger, du skogsfru så led, Hennes tankar de flögo så vida. Mot fienden att strida, kär vännen min han red, Är kanske död och jordad allt efter Christen sed, För vännen kär det ljuft är att lida.

Och vor' du än så fager, som folkets saga lär, Hennes tankar de flögo så vida. Och vor' du än så rik på guld, som du på falskhet är; Dock skall du ej förleda den man, som jag har kär. För vännen kär det ljuft är att lida".

Och skogsfrun hon skakade sitt trollspö och log, Hennes tankar de flögo så vida. Och fågeln han gömde sig på grenen, der han slog, Och ufvarne de tjöto af skräck i djupan skog. För vännen kär det ljuft är att lida.

Då ropar det i skogen: "Min vän, mitt hjertas vän" – Hennes tankar de flögo så vida. "Hur mycket jag har längtat, och ej jag ser dig än" – Skön jungfrun hon kände den rösten igen. För vännen kär det ljuft är att lida.

Och skogsfrun hon svängde sitt siare-spö Hennes tankar de flögo så vida. Hon rörde vid pannan på den

älskande mö: ”Han ropar mig den trogne, för dig är tid att dö” – För vännen kär det ljuft är att lida.

Men jungfrun hon log och mot himmelen såg, Hennes tankar de flögo så vida. Och spöet som en orm ibland blommorna låg; – – Men solen gick upp ur den glittrande våg – För vännen kär det ljuft är att lida.

Och skogsfrun med nattliga skuggan försvann, Hennes tankar de flögo så vida. Och ungmön och riddarn de funno hvarann – Och troheten blommade, kärleken brann. För vännen kär det ljuft var att lida.

M – m.

Stafkarlen.

——

Från hemmets tomter fjerran jag vandrar verlden kring Och släpar tungt min nötta staf i handen; För mig en öcken vorden är jordens vida ring, För mig ej blommar upp en ros ur sanden. För mig ar mörk den dag, som är, den dag, som komma skall, För mig är jorden brännande och himmelen är kall; Ty ingen vet hvad fattigmannen lider.

Jag måste bittert gråta, hvar gång jag tänker på Den dag, då än ett eget hem jag hade, Då än vid egen härd jag satt och kunde hvila få, Och än på egen bädd hvar qväll mig lade. Tungt är, när bättre da’r man sett uti sin ålders vår, Att blotta undan tiggarns hatt i nöd sitt gråa hår, När ingen vet hvad fattigmannen lider.

Du mildaste Gud Fader, som är de ringes Gud, Hur tung du lät på mig din börda falla! Väl har jag ofta brutit mot dina helga bud, Men synden är gemensam dock för alla. Mig syndare från hus och hem, från slägt och barn du dref, Den andre sitter än i ro der han sin synd bedref, Och ej han vet hvad fattigmannen lider.

Hvart skall jag taga vägen? Hvart skall jag usle fly? För hvem skall jag min bittra nöd beklaga? Rätt liknar jag ett tröskadt agn, jag liknar höstens sky, Som himlens vreda vind skall sönderjaga. Ej fäste åt min trötta fot den kala jord mig gaf, På eget blod, lik sårad hind, jag halkar till min graf. Men ingen vet hvad fattigmannen lider. De rike och de mäktige de duka upp sitt bord, Och lasta det med vin från fjerran länder; Men spara dock för uslingen det minsta trösteord, Och väga tiggarns slant i hårda händer. Nyss kom jag till en herreman – han skällde mig en stund; Men gaf mig dock en fyrk, och gick att mata se’n sin hund! Ej visste han hvad fattigmannen lider.

Är intet hjerta öppet? Är ingen ande varm? Ack jo; men mest jag klaga kan deröfver, Att ingen vet, att tiggarns själ kan äfven vara arm, Att det är ofta den, som mest behöfver. Den ene är förnäm och hård, en ann’ förnäm och mild, En tredje ryser, hjertans god, ändock för qvalets bild. Ej vet han rätt hvad fattigmannen lider.

Ej vill jag mera klaga, fastän jag hopplös går; Ty ingen hör min svaga röst i tiden. Jag gömma vill den hjertats bön, som ingen man förstår; Snart är väl ock min pröfvodag förliden. Den Gud, som matar ulfvens barn och vattnar minsta strå, Han skall väl ej i evighet den ringes bön försmå; Ty Han vet nog hvad fattigmannen lider.

På Honom vill jag trösta i denna sena stund, Då jag på drifvans kalla bädd mig sänker: Jag bedja vill att själens ro, att ögats ljufva blund, Att glömskans rika gåfva han mig skänker: Nu vill för den jag bedja först, som tog min sista skärf, Och somna se’n att vakna upp till bättre dagars värf – Hos den, som vet hvad fattigmannen lider.

M – m.

Hvi suckar det så tungt uti skogen?

——

Och liten pilt han sitter en kulen hösteqväll Och leker tyst inunder gula linden: Han ser hur ljusen brinna uti Gud Faders tjäll, Och hör hur löfven prassla under vinden. Men huru länge pilten i sina drömmar satt, Allt mörkare blef lunden uti September-natt. Då suckar det så tungt uti skogen.

Och liten pilt han lyssnade, blef hemsk uti sitt mod, Och började att springa utåt leden. Han tänkte stygga tankar och skrämde upp sitt blod, Och vilsegick på ljungbeväxta heden. Han tänkte uppå Fader, på Mor och Syskon kär': "Gud nåde mig, som liten är, om väl jag vore der!" Då suckar det så tungt uti skogen.

Men månen träder stilla ur sönderbrusten sky, Och kastar silfvertäcket öfver jorden. Och skuggorna förskräckta till bergens fötter fly, Och trollena de flyga upp åt norden. Och bergens toppar glimma; men skogen han är mörk, Och ufven sjunger sorgesång i regnbegjuten björk – Då suckar det så tungt uti skogen.

Och liten pilt han löpte utöfver vidan hed, Och tänkte uppå mången gammal sägen. Och himlens stjernor skredo, och natten led och led, Men ej så träffade han rätta vägen. "J blida stjernor alla uppå den höga stig, J vissnade små blommor, o sägen, sägen mig: Hvem suckade så tungt uti skogen?"

Men alla stjernor tego och liten blomma teg, Och pilten många bittra tårar fällde. Så kom han till små elfvors tjell. – Med vingesnabba steg Han midt i deras lätta ring sig ställde. "O J, som träden dansen på ljungbevuxen stig, J skönaste små syskon, o sägen, sägen mig: Hvem suckade så tungt uti skogen?"

Och liten elfvadrottning med fagra läppar log Och smekte liten pilt på röda kinden. "Gråt icke, vackra gosse, fastän du vilse drog, Fastän du blef så hemsk inunder linden. Men sätt dig här på tufvan å ljungbevuxen stig, Och torka dina tårar, så skall jag säga dig, Hvem suckade så tungt uti skogen.

"När natten sakta stiger utöfver land och sjö Och dagens sorl begynner att försvinna, Och vågen går till hvila inunder grönan ö, Och alla vackra stjernor börja brinna: Då blifver himlens båge så ren och spegelklar, En här af goda englar så tyst derunder far, Och gråter silfvertårar öfver jorden.

"Då ser i himlens spegel sin bild den arma jord, Och finner sig så dyster och förkastad: Hon täljer alla synder, all lögn och flärd och mord, Hvarmed hon är se'n tusen år belastad. Då far en dödens rysning igenom hennes merg, Då bedja alla dalar, då bigta alla berg, Då suckar det så tungt uti skogen."

"Haf tack, du elfva-drottning, det glömmer jag ej mer, Ej heller fruktar jag att hemåt vandra. Se der! i månens strimma min rätta stig jag ser. Farväl! vi glömma icke brådt hvarandra. Väl är jag mycket ringa, ej har jag gods och gull; Men Herren vill jag lofva, att aldrig för min skull Det sucka skall så tungt uti skogen."

M – m.

Din förlossare lefver.

——

Guds tjenare så serla gick ut en aftonstund Se'n fågeln slutat sjunga uti den gröna lund, Och böljan klagande sin dödssuck dragit I fjärdar och i sund.

Med Christus uti hågen och staf uti sin hand Han vandrade så sakta på flodens blomsterstrand, Då honom klang en ljuf musik till möte, Som från de sällas land.

Han lyssnade till ljudet och utåt vattnet såg: Der satt en man så dejlig uppå den klara våg Med vemod i sin blick, och i hans händer En gyllne harpa låg.

”Hvi klingar uti qvällen så ljuft ditt strängaspel? Ej vinna han förlossning likväl din arma själ. Förr skall väl denna torra stafven grönska Än du får evigt väl.”

Med nit så Presten talar, men emot vattnet slår Sin gyllne harpa Necken med mången bitter tår, Af sorg att ej ett saligt lif få skåda, En oförgänglig vår.

Blott snyftningarne hördes och flodmusiken dog, Men Presten sina färde på andra stigar drog. Han gick en stund – och se! den torra stafven Snart ut i grönska slog.

Der sköto på dess qvistar båd' blad och blommor opp, Blott grönskande försoning och blommande blott hopp. Hvad under! – nu med fröjd han vände leden Allt nedåt flodens lopp.

Han tänkte under vägen: det är ju Herrans röst, Som bjuder mig predika försoningslärans tröst. Han vill, att salighet och frid skall lefva I hvarje väsens bröst.

När ned till blomsterstranden han åter kommen var, Satt Necken sorgeliga på silfvervågen qvar, Och stirrande såg neder uti floden, Som gyllne harpan bar.

Han sade då: O Ande i vågens kalla bad, Ser du hur stafven grönskar med blommor och med blad; *Ty vet att din förlossare han lefver.* Var tacksam och var glad!

Och Necken nu befriad ifrån bekymrens tvång, Tog harpan uti handen och stämde upp en sång: *Jag vet att min förlossare han lefver!* Så ljöd det natten lång.

– *er.*

Sjelfmörderskan.

——

”Förtviflad, förtärd af min ångers brand, Och hädad och bannlyst af verlden, Jag arma här vandrar till flodens strand Den sista, den rysliga färden. Men böljorna brusa, de glada! De taga mig mot i sin trogna famn, Dernere förbannas ej synderskans namn. Gud vare mig nådig!

Se, solen står högt uti himmelens loft, Och glad är den grönskande jorden. Men solen och jorden med blommornas doft Är nu mig en styggelse vorden. Men böljorna brusa, de skumma! Dernere det eviga mörkret rår, Der syns ej min ånger, min rinnande tår. Gud vare mig nådig!

Och sabbaten hvilar kring land och stad; Till templet hör! klockorna bjuda. Dem lydde jag fordom så ren och glad, Nu hemskt i mitt öra de ljuda. Men böljorna brusa, de djupa! Dernere förnimmes ej klockornas dån, Ej menniskors ömkan och menniskors hån. Gud vare mig nådig!

Du lilla, som njuter vid moderlig barm En ro, som jag länge måst sakna, Snart vaknar du, snart på Gud Faders arm, Men – *hvar* skall din moder väl vakna? Men böljorna brusa, de milda! De bädda för stoftet en graf så mjuk, Och breda deröfver sin blåa duk. Gud vare oss nådig!

Och du, som bedrog mig med smicker och guld, Med löften så fagra och varma, Må Gud dig förlåta din svåra skuld Mot flickan, den späda och arma! Men böljorna brusa, de trogna! I döden ännu står din bild för min själ, Och bedja jag vill för ditt eviga väl: Gud vare dig nådig!

Min kind är så het, min puls slår så fort, Och hjertat det brinner och svider. Ha! sjelf vill jag klappa på grafvens port, Och ro skall jag finna omsider. Ty böljorna brusa, de svala! Der flämtar ej lidande hjertat mer, Der svalkas min panna. Dit ner, dit ner! Gud vare mig nådig!”

———

Med darrande stämma sin bön hon ber, Och störtar i skummande djupet ner. Och böljorna brusa, de glada! Men jorden, den svarta, är sorgens bo, Der trifves ej oskuld och ära och tro: Gud vare oss nådig!

C. J. B – n.

Gångareflickan.

——

”I trasor svept, med foten bar – Med foten bar – Från dörr till dörr jag går. På jorden intet hem jag har Och ingen, som min nöd förstår. Om skydd, om bröd jag ödmjukt ber, Min bön i Jesu namn; Men ingen lyssnar, när jag ber, Och ingen räcka vill sin famn Åt irrande gångareflickan.

Min dag är slut, mitt hopp är allt – Mitt hopp är allt – Och tiggarpåsen tom. Här gick jag dagen lång och svalt, Och tungan låder vid min gom. Förfrusen, stel af blåst och snö, Ej mera du förmår, Än digna ned och dö – ! Och dö Af hunger hu! vid femton år, Eländiga gångareflicka!

Ej minnes jag en fridfull dag – En fridfull dag – Då jag var mätt och glad. Men klart jag mins min moders drag, Och hur hon lärde, hur hon bad. ”Vår bädd är strå, vår lott är brist, ”Men rikt är dock vårt bo: ”Gudsfruktan lyser der, och sist ”Vår jemmer byts i himmelsk ro.” Var tröst du gångareflicka!

”Och Gud de svages starkhet är – ”Vår starkhet är – ”Vår staf på sorgens stig. ”Till fridens hyddor han oss bär, ”Till salig fröjd evinnerlig. ”Ty under sliten, smutsig skrud ”Kan snöhvit fromhet bo. ”Och *mer* än mången Kung, för Gud ”Är i sin oskuld, i sin tro ”Eländiga gångareflickan!”

Så lärde hvarje afton hon – Så lärde hon. Jag hennes ord ej glömt. Nu står hon vid Gud Faders thron, Den trogna, som mig älskat ömt. Men ensam måste här jag gå, I trasor svept, med foten bar. Ej mera någon mor jag har; Ej hem, der jag kan hvila få, Har gångareflickan på jorden!

Har jag ej hem på jorden mer – På jorden mer? Dig, höga helgedom! Här vill i bön jag falla ner Vid altarfoten, barnsligt from. Hur mången, säll i verldens tro, Och hög och stolt att se, Här staplar fram förutan ro, Och sjunker ner, men *kan* ej be, Som eländiga gångareflickan!

Trifs lyckan väl i kunga-slott – I kunga-slott? I gyll’ne salars prakt? Är afvundsvärd den rikes lott, Som gömmer sig bland väpnad vakt? Min Herres hus är högt och stort, Och skönt och rikt det är; Men vid och öppen står dess port, Och ingen vakt bortvisar der Den irrande gångareflickan.

Hör! Hårdt och hemskt hur hagelskur’n – Hur hagelskurn – Mot rutan slår i vinternatt. Jag lutar mig mot tempel-mur’n, Och somnar sött och drömmer gladt. ... Hvem fattar så min magra arm, Hvem andas på min kind? Din andedrägt är ljuf och varm Och leker, som en vårens vind, Kring slumrande gångareflickan.

Jag lyftes högt på rosig sky – På rosig sky. I Englars fromma chor, I skruden skinande och ny Hvem möter der?... Min ömma mor! Mitt öga bländas underbart: Hvar är jag? Hvilka segerljud ...! Min själ blir ljus, mitt öga klart, Och knä jag böjer för min Gud!”... ... Vid målet är gångareflickan.

C. J. B – n.

Tonernas afsked.

——

Unga svanen simmar, glad i hågen, Mellan vassen ut på silfver-vågen. – Ingen vindflägt krusar flodens spegel, Han vill pröfva sina hvita segel.

Men i solens glöd på heta sanden Bidar modren, varnande, vid stranden: ”Simma ej för långt! Lätt tröttas vingen Och på böljans djup dig räddar ingen.”

Längre dock, allt längre ut han simmar. – Redan qvällens guld på vattnen glimmar. ”O kom åter! – På den vida bölja Knapt kan ögat mer ditt segel följa.”

Och hon väntar, sörjande i hågen. Hör! då komma toner öfver vågen. Afsked klinga de. – På flodens spegel Ses ej mera svanens hvita segel.

Btr.

Schweizergossen.

——

Står jag på höjden och ser dig i dalen, Lätt, som kaskaden, jag störtar min stig. Jordiska mödorna, jordiska qvalen, Vill jag i djupet dela med dig.

Står jag i dalen och ser dig på höjden, Glad, såsom fogeln, jag flyger dit opp. O! jag vill dela den himmelska fröjden, Sjunga med dig uppå Alpernas topp.

Btr.

Lindens sång i vårnatten,

utanför Lauras fönster.

——

Slumra derinne, du sköna, du unga! Maj-nattens skuggor ej ännu ha flytt. Än i min krona ej fåglarna sjunga; Slumra, som de, tills det dagas på nytt!

Allt än är stilla på land och på vatten, Gräset hörs växa och luften är varm. Ensam jag står i den ljummande natten, Håller din grönskande sköld på min arm.

Kommer en nattvind, jag ropar: ”O akta, Väck henne icke! Hon sofver ännu.” Kommer en gosse med cittran: ”Sjung sakta, Stör ej den hulda! Jag vakar, sof du!”

Rosen, som vill dig i morgon få smycka, Ännu ej vecklat sig fullt ur sin knopp. Slumra! dröm kärlek, dröm glädje och lycka! Vakna till blommor och sol-ljus och hopp!

Tyst! – Utur skogen re’n ensliga röster Qvittra, och åldrande verlden blir ny, Rosor ses växa ur flammande öster, Himmelen blånar och skuggorna fly. – – –

Vakna derinne, du sköna, du unga! Spörj ej, hvem klappar på dörr’n? – det är jag. Hör i min krona hur fåglarna sjunga, Vakna, som dessa, och sjung: det är dag!

Btr.

Laura, och dock ej hon.

——

Jag ser dig – men det är ej du, Jag hör dig – men det är en annan. Väl ser jag lockarna ännu Och blåa ögat, liljepannan, Och dock, och dock, det är ej du. – Försvunna! finns du ej på jorden? Jag hör din rösts musik, men orden Jag fattar ej, och – minns likväl. Att se, att höra dig, är smärta: Jag ser dig heldre med mitt hjerta, Jag hör dig heldre i min själ.

Btr.

Minnets Blick.

——

Adam jagad var ur Eden. Men när qvällen kom På den första dagens vandring, vände han sig om, Och en djup, oändlig längtan i hans öga låg, När bakom sig fjerran sjunkna Edens träd han såg.

Men det uttryck, som i denna blick af längtan var, Fick i arf hvar menska sedan af sin första Far. Se omkring dig! – I hvart öga än på samma vis Minnet evigt står och blickar till sitt paradis.

Btr.

Det nionde Paradiset.

——

I nio himlar åtta paradis![3] Hvar är det nionde? – i menskans bröst. Det bor blott saliga i paradisen, Men saligheten sjelf i menskans bröst. Blott de, som skapats, bo i paradisen, Men Skapar'n sjelf kan bo i menskans bröst. – Du umbär förr de åtta paradisen, Än detta nionde uti ditt bröst: Du har dem, alla åtta paradisen, Har blott det nionde du i ditt bröst.

Den gamle Skrifvarn.

——

Säg, hvarför hånen J mig, barn af våren! Säg, hvarför skratta åt de gråa håren, Dem jag med ära och med mödor vann? – En skrifvare är Tiden som en ann'. Se, hur han pennan för med rastlös ifver; Hans bläck har endast annan färg än mitt. Jag länge nog har skrifvit svart på hvitt; Han nu med hvitt uti mitt svarta skrifver.

Btr.

Riddarens Vinterdröm.

——

I drömmen jag en Februari-natt åt mjölk och smultron, kunde mätt ej blifva. Jag vaknade och fann det helt besatt, Att drömma sådant midt i vinterns drifva.

På dagen se'n, vid bjellrors muntra ljud, I hast jag spände trafvarn för min släda, Och for att söka upp mitt

hjertas brud; – Snart fick jag mig af hennes åsyn gläda.

Den hvita pannan nu jag kysste ömt Och derpå kindens purpurmoln, de lätta: Då föll mig in, hvad jag i natten drömt Om mjölk och smultron, som ej ville mätta.

Btr.

Fria Valet.

——

O säg mig, unge konstnär, *hvem* har du? Ty *någon* ha du måste. – Öfver dina Idéers verld en sol dock måste skina. – Sin *Beatrice* hade Dante ju Ock Raphael sin *Fornarina.*

Så unnom konstens son sitt fria val! – Han i en annan måste sjelf försvinna, Han måste älska, måste evigt brinna. – Hvad vore penseln utan ideal? Hvad vore sången utan Sång-gudinna?

Btr.

Till H. K. H. Kronprinsessan,

Verser afsjungna af barnen i en flick-skola.

——

Minsta blomma på mark lifvas af solens blick; Så, Furstinna! ock din söker oss alla opp. Dig ej stänga palatsets murar Fjerran från hyddans barn.

Sveas Framtid ditt namn kransar med strålar glad. Ljus ur skuggor går opp, vintrar och dimmor fly: Frid och kärlek förenta lunda Kommande dagars skörd.

Nordens döttrar kring dig sluta sin blyga krans, Sångens gryende ljud bedja en vårens bön: ”Stilla lefva och verka lär oss, Lys dina blommor, Sol!”

Btr.

Till ”Vikingens” Skald,

första dagen i dess nya bostad.

——

Vid femti års ålder, och mera dertill, Du flyttar ditt trefna tjäll, Och *tomtebo-lycka* dig Vänskapen vill Nu önska till lefnadens qväll. Hvad framtiden ger, Du vet icke *hvad,* Men än, såsom fordom, Du kan vara glad Uti hemmet.

Ty hemmets Gudar de följa din gång, I dag ha’ de dragit hit in: För trohet och kärlek blir dagen ej lång, De byta ej håg och sinn’; De följa så glada i lust och i nöd, De följa så gerna i lif och i död, Allt med hemmet.

Säg, minn’s Du en vårdag vid Gillberga elf, Säg, minn’s Du Klar-elfvens våg? Du ägde din kärlek, du ägde dig sjelf, I glans för dig framtiden låg – – – Och elfverna togo hvarannan i famn, Och göto sig samman – och funno sin hamn Uti hemmet.

Må hösten då komma, och dimmor med den, Och stormar – det gör ingenting; Ty elfverna spegla sin vårhimmel än, Och strandblommor växa der kring, Och skönast bland dem slår en *fyrväpling* ut; Se *Agnes* och *Gustaf*, se *Alfred* och *Knut* Uti hemmet!

Välkommen, välkommen i hyddans famn, Den blifve Dig älsklig och kär! Derute i verlden växer Ditt namn Men sällheten växer blott *här. Här* – häfderna skrif, och älska och sjung, Och blif aldrig gammal, men lycklig och ung Uti hemmet!

Btr.

Afskeds-Sång.

Till

en afgående Akademisk Lärare,

den 21 Maj 1840.

——

Älskade Broder, farväl! Den trogna, den vänliga kretsen, Förr'n du den lemnar i sorg, helsar dig ännu en gång. Kanske härnäst, när du ser oss igen, vårfågeln har tystnat, Sången är vaggad till ro, bruten är vännernas ring. Kanske härnäst, när en främling du går på stranden af Fyris, Stöter din fot på en graf: månne den gömmer en vän? Vigtig är afskedets stund, är ett frågetecken i lifvet: Döden kanske inom kort svarar derpå med en punkt. Dock! hvem talar om död, der i lifvets vårliga lustgård Ungdomen diktar sitt hopp, vänskapen sjunger sin tro? Lefve det Eviga blott, det Sköna i konsten och lifvet; Stoftet till glömska må gå gerna i grafvarnas djup. Lefve det Sköna! Lefve dess Tolk i ovissnelig ungdom, Frisk, varmhjertad och stark äfven i lefnadens höst. Lefve han så, som lefde han blott för fäderneslandets, Konstens och vetandets sak, seklers odödliga lif. Härmed jag ropar till Dig mitt *Lefve*, min yttersta helsning; Diktningens lifvande eld lefver, jag vet det, med dig. Snart på den klassiska jord, der de Nordiska rikenas Muser Mötas i systerlig frid, tolkande vänligt hvarann, Der, vi minnas det än, Esaias och Adam en vårdag Knöto med handslag ihop Nordiska sångens förbund, – Snart, snart reser du der i bokarnes skugga din boning, Hemmet för framtid och dikt, hemmet för kärlek och hopp. Snart med jubel helsar dig der en främmande ungdom, Snart du blifver för den, hvad för den andra du var, Lärare, ledare, vän, det gyllene låset i kedjan, Lekarnes allvar och märg, allvarets glada behag. O, hur skönt är ditt kall! som en medlare står du emellan Lefnadens allvar och lek, jordens och himmelens kraf. Sjelf är du ung och är Skald, du förmår förmedla dem båda Troget som ungdomen vill, säkert som konsten det kan. Ty hvad är Konst? Mellan himmel och jord en strålande Bifrost, Byggd af en ren phantasie, luftig men verklig ändock. Mensklig den är, ty den hvilar sin fot på den grönskande jorden, Sträcker sitt skimrande hvalf dock genom himlarne blå. Der du vandrar i fröjd med de store Einheriar alla, Shakspeare, Dante och Scott, – himmelska, eviga namn! Tag din ungdom med dig och gif den en flägt af din anda, Tolka Cervantes för dem, tolka allt heligt och skönt! Dikta derjemte och sjung! På dig har fäderneslandet Fästat en älskande blick, – sjung för ditt fädernesland! Ack, de gamle tystnat allt re'n. De slumra i mullen, Eller i lefnadens qväll slå de blott ensliga slag. Hvem få vi hoppas uppå? Har Svenska dikten en framtid? Svare oss du deruppå, ungdomens djerfve chorag! Re'n har du vunnit ett rum, ett högt, på den Svenska parnassen: Rusta dig der till en strid, värdig dess minne och hopp. Vilja barbarer storma uppå dess heliga lunder, Hvässa din Deliska pil, bränn med din Grekiska eld! Dårskapen näps! Aristophanes glad dig lånar sitt gissel: Dikten, ett yrande barn, stundom behöfver ett ris. Gif åt ditt fädernesland, allt stort, allt ädelt du tänkte, Allt hvad du diktade skönt, allt hvad du målade sannt. Lef i ditt hem, som Sångaren glad och lugn som den Vise: Sällhetens dufva må bo under ditt fredliga tak. Gunge din

lefnads julle med fröjd på diktningens vågor Yppigt belysta utaf Skönhetens eviga sol. Lyse hon dig på din lyckliga färd till de Saligas öar, Diktens hesperiska land, funnet af Snillet allen'. – – Glöm derunder dock ej den nejd, der du växt och har mognat, Der du i kärlek dig knöt heliga band för ditt lif. Vännernas skara ej glöm, som här du samlade kring Dig, Ack! för att lemna dem snart, se'n du dem lärt hvem du var. Kommer en nordanstorm och skakar de sydliga lunder, Der du har fästat ditt bo, rys ej! han kommer från dem. Ilar en yrande vind, en vårflägt hän öfver Sundet, Smältande isar och snö, glöm ej att helsa med den. – – Tyckas kanhända dig *der* tillgifne ynglingars hjertan Brinna med starkare eld, rödare flamma än här; Väl! till Södern de slägtas också: den eld, som de nära, Brinner måhända dock ej djupare, längre än vår. Men farväl! Omsider farväl! Omständlig, liksom hon Fruktade afskedets slut, tycks mig min Sångmö i dag. Nu! försmå ej den skål, som vänskapen fyllt och kredensat, Töm den i vännernas ring, drick deras kärlek i den! Drick, o min broder, drick djupt! Ej glömskans slippriga perla, Minnenas trogna demant hvilar på bottnen deraf.

M – m.

Lyckönskan.

Till

Densamme.

——

Ur vänners krets dig hulda Nornor mana Till nya pligter, nya vänners lag. Se, ärans strålglans skimrar på din bana, Och skönt är målet, der du står en dag. O, det är lätt, att dina bragder ana, Och dina segrar, dina riddarslag; Ty i din unga själ ett allvar lågar, Som strida mäktar, och som strida vågar.

Och snillets flägtar dina ord bevinga: De tjusa, smeka, gripa på en gång. Ett språk vi hört från dina läppar springa Än musikaliskt skönt, som *Tassos* sång, Än skarpt, som rasslet af en Romar-klinga, Och djupt och manligt, som en åskas gång. Och *Stjernhjelm* har åt dig sin harpa lemnat, Att du fullborda må, hvad stort han ämnat.

För vett och rätt, för fosterbygdens ära Ej slog ett hjerta varmare än ditt. Med högsint handling och med sång och lära Drag ut och strid, som våra Store stridt! Och stolt du är, att Ljusets färger bära, Och under dem ett hjerta Svenskt och fritt, Och unga sinnen dig till mötes flyga: Dem skall du elda, bilda, öfvertyga.

Och i vår krets – hur hög du stod derinne, Hur ädelt glad, hur fri, hur oförställd! Med mannens lugna sans och fasta sinne Förenande en ynglings lif och eld; Så enkel, hjertlig, som ett barndomsminne, Och trygg som eken i en nordisk däld. – Hvem tar din plats uti den brutna ringen, Hvem blir hvad du oss var? O! ingen, ingen.

En Fylgia vann du här med lockar ljusa Och frid och vän, som Sagans Vanadis. Snart skola Lundagårdens kronor susa, De mångbesjungna, kring Ert paradis. Men när du hör, hur Sundets böljor brusa; Glöm då din sällhet, dina vänners pris, Och mins den strand, som Kungsängs-liljor smycka, Der Liljan stod, som blef din lefnads lycka!

C. J. B – n.

Hellas.

——

Säg, molnskockande Zevs, hvi öfvergaf du Olympen? Störtade tiden i grus Gudarnas salar också? Säg mig, lyrans mägtige Drott, hvi skydde du Pinden, Skydde du lundernas sus, skydde du källornas sorl? Sägen, J älskliga Tre, Idalias blomstrande döttrar, Gulnade ängarne bort under Er glädtiga dans? Säg mig, du Gudarnes här, du Nymfernas leende skara, Sofven J redan också dödens oändliga sömn? Sköna, odödliga dikt! du var dock en mennisko-andens Rikaste Gudavision, skönaste ynglingadröm! Sällt är det folk, som hägnas utaf beskyddande Gudar, Hvilka i dikt och i konst gjuta sitt ymniga lif! Sällt är det land, hvars dag är en Dram, hvars natt en Idyll är, Öfver hvars grönskande jord sväfvar en glödande sol! Säll den tid, då menniskors barn på Gudarnes hemspråk Klädde sin tanke i ljus, satte sin känsla i ton. Gudagestalter skymta och le i hvar lund, i hvar källa, Diktningens gyllene frukt hänger i hvarje platan. Aftonens sväfvande sky i sin char bär Kärleksgudinnan, Böljan en smeksam Najad, vinden en ung Cupidon. Vingade genier vaggar till sömns hvar nickande blomkalk, Morgonens ymniga dagg läskar Dryadernas törst. Menskogestalter i lunderna gå och blicka kring jorden, Blicka kring himmelens rymd, liksom de hörde dem till. Sköna de synas som Gudar också. Ovissnclig ungdom Ler uppå ynglingens kind, ler ur den åldriges blick. Säg, är det Gudarnes barn? eller är det de dödliges söner? Gudarnes söner helt visst, födda af jordiska mör. Gudarnes slägte det är. Promethevs' heliga låga Nytänd gnistrar utur hvarje dess leende drag. Skåda det ungdomsmjuka behag i hvart steg, i hvar åtbörd! Se hvilken glans i hvar blick, hör hvilken klang i hvart ord! Hör deras yppiga språk! det är rikt som Skaldernes bildverld, Mjukt som den älskandes ton, lätt som Idalias gång. Se hvad de skapat! Ser du hur lätt ur lundernas skugga Luftiga templet å strand lyfter sin pelarerad? Genomskinligt ock enkelt och skönt det står, som en lyra, Hvilken en sommarens vind susar sitt melos uppå. Rymligt derjemte, fulländadt och helt: det gifs ej en tanke, Hvilken ej tänkes till slut under dess luftiga tak. Ser du den mägtiga Gudagestalt – Zevsbilden i templet? O, hvem tände ditt lif, väldiga dikt uti sten? Klar, helgjuten och ren sprang konstnärns tanke ur marmorn, Liksom ur pannan af Zevs Pallas Athene en gång. Verlden ler uti morgonglans för diktarens öga, Mildt öfver jord, öfver haf gjuter sig himmelens ljus. Tusende hjeltar irra omkring på vaggande böljor, Hvila sin tröttnade köl stundom å grönskande strand, Der en Kalypso ibland i skimrande salar de råka, Eller en Navsikaa prisar den modiges värf. Gudarne sjelfva älska också de lyckliga vågor, Som Aphrodite en gång buro i smekande sköt. Sväfva i gyllene snäckor omkring de saliga stränder, Se sina tempel med fröjd speglas i glittrande blå, Skåda med undran och lust de blomstrande tärnor å stranden, Hvilka att kyssa en Gud lemnade glad sin Olymp; Sträcka välsignande se'n sina bänder, de saliga Gudar. Öfver den dödliga stam, hvilken de valt till sitt folk.

Men du försvann som en rök, du snillets barnsliga vårdröm, Liksom en dimma du sjönk, gryning af vishet och konst! Morgonens sångare qvittra ej mer i de doftande lunder, Dikten belyser ej mer Helikons grönskande topp. Pindarus sjunger ej mer i de jublande kämparnes samqväm Modige hjeltarnes värf, lycklige segrarens lof. Danai ättlingar qväda ej mer i olivernas skugga Vishetens gyllene ord: Plato är jordad och glömd. Phidias' Gudar uti barbarernas vinterpalatser Darra af trängsel och köld, darra af träldomens harm. Sophokles äger ej mer i Pallas' stad en theater, Läses vid lampor uti Hyperboreernes natt. Var det för dem du skapte din Dram, bland Skalder den störste? Tvang du för dem din Olymp, Phidias, ur marmoren fram? Var det för dem, o Attikas folk, du byggde de tempel, Hvilka i hvarje ruin vandrarn beundrar ännu? Hafva ej, Deliske Gud, barbarer från östan och vestan Sköflat ditt fädernesland, laggt dina tempel i mull? Trampa ej slafvar ännu på den jord, der Leonidas blödde, Stifta barbarer ej lag, Pythiske Gud, för ditt folk? Har du ej silfverpilarne qvar i ditt glänsande koger? Finns i din båge ej stål, finnes ej kraft i din arm? Statt som en hämnare upp! dig vänta Pythoniska strider, Kämpa för frihet och konst, frälsa ditt irrande folk!

M – m.

Lif och död.

Till Rosa på hafvet.

——

Gifs väl en högre fröjd, när böljan brusar, Och morgonvinden flägtar frisk och sval, Än när du sjunger? Du som oss förtjusar Till hälften dufva, hälften näktergal? Hör du väl jorden till? Här kanske dröjer Du blott en flygtig gäst, en from Seraf? Till himlen du den gömda vingen höjer, Och snart kanhända ger sig Engeln af.

Nej, dröj hos oss, du väna tjusarinna, Sprid öfver lifvets armod ditt behag. Blif qvar, blif qvar, och jag skall jorden finna Långt skönare, långt bättre dag med dag. Ur blåa ögon blyga gratier blicka, Kring kinden gyllne lockar ringla sig: Du är en god, en ädel Nordisk flicka, O, den som *lefva* fick med dig, med dig!

Men – hvi är stormen tyst, och hafvet stilla, Hvem näpser här de vilda vågors gång? Du är det, Rosa! du. I ljuflig villa Naturens krafter söfvas af din sång. Var tyst derför! Kom, stormvind! med din fasa, Dig trotsar jag, och er, J böljor blå! Tyst, Rosa! tyst, att stormen kan få rasa; Att *dö* med dig, det vore skönt också.

C. J. B – n.

Gottland.

——

Jag stiger trotsigt upp ur svala vågor, Och skönt min hvita kust i fjerran lyser. Se, kring min panna brinna Minnets lågor, Ty jag en urverld och dess spillror hyser.

Bland dem går Nutid, sänkt i häpna frågor. ”Du tropiskt rika lif, hvars fägring fryser I marmorn nu, för dina sista plågor, Dem stenen röjer, för din död jag ryser.”

Brant, som en mur, min strand ur djupet stiger Tillbaka för dess fasor Seglar’n skygger, Ty der i grafven lotsar honom döden.

Vild är min yta, men i hjertat bygger Frisk ungdomskraft sin blomster-verld, och viger Min framtid nu med lyckligare öden. –

C. J. B – n.

Den Femtonåriga.

——

I vestervågor sänker sig dagens sol Och qvällen sjunker tyst öfver berg och dal: Hvarthän, Armida? Månn’ dig lyster Bada din själ uti nattens böljor?

Du ler i tårar, ler som en lycklig brud, Ditt öga, ljufva! glänser af dunkel eld, På dina läppars friska rosor Darrar en dagg af förstulna smärtor.

Är du ej lycklig? Simmar ej fridens svan I dag, som fordom städs’, på ditt hjertas våg? Är du ej lycklig? Har Prestinnan Lemnat sin plats vid din Vestas altar?

Nej, jag förstår dig – o! du är femton år: Ditt hjertas lustgård burit sin första blom: Din barm, som böjs i blyga vågor, Röjer din vaknande känslas vingslag.

Hur ljuft du rodnar! – Lockarnes mörka skrud Förmår ej dölja kindernas purpurbrand: Ditt öga söker ack! förgäfves Gömma den blick, som din själ förråder.

Du ser på månen, blickar mot stjernors höjd, Och fångar vindens tynande aftonsuck: Och lyss på vågens milda susning, När den sig rullar mot strandens snäckor.

Är månens skimmer skärare nu än förr? Var nattens vällukt fordom ej lika ljuf? O min Armida! du är *Qvinna:* Månen gått upp i ditt hjertas vårnatt.

Du Qvinna blifvit. – Hela ditt väsen är En mogen drufva, rusig af egen eld: Du älskar, fruktar, tillber, brinner, Gråter och ler, och du vet ej hvarför.

Du älskar, hulda! – – Kufva din täcka harm, Fastän jag vågar lyfta din kärleks dok. O harmas ej! fastän mitt öga Skådar ditt innersta väsens perla.

Välan, Armida! dagen gått upp i glans, Din segerbanas, dina triumfers dag. Haf mod, Armida! mod att bida Qvalmet af dagen och qvällens mörker.

Haf mod ej blott att kläda din själ hvar dag I ny, i snöhvitt-skinande högtids-skrud – Men ock att bland förslitna kläder Lägga hvar gäckad, hvar kär förhoppning.

Den tid skall komma, då du ej mer är ung, Då morgondaggen lemnat din lefnads ros, Då färgen bleknat, – kalken, vissnad, Hänger med sorg på en bruten stengel.

O, min Armida! skulle ej ljuft det bli, Att, när du vissnar, vissna med doft af frid, Ditt hufvud gömma glad emellan Grönskande blad utaf rena minnen.

Du söker nattens heliga, dunkla ro. Ditt unga hjerta flödar invid dess barm, Ditt öga vidgas – – – hör! hur vågen, Brytes och suckar vid öde stränder!

O min Armida! suckande unga våg! Gack du till stränder, der du ej bryts af skär – Men ack! der Gudars helga tempel Spegla sin hvithet uti ditt sköte.

Förskräcks ej, unga! här äro graf och natt Och vår och kärlek, stjernornas glans och du! Förskräcks ej, unga! – skön är döden, Skön, när den blott är en fortsatt ungdom.

Hör! vinden susar sakta i lundens djup, Se! månsken darrar stilla på aspens löf: Är det ej ljufligt – ack! der linden Kastar sin skugga på tysta grafvar?

Förstå, Armida! *Längta* ej blott att dö! Hur öfverdådigt svärma ej femton år! Må lifvets långa, lugna pröfning Lära dig grafvarnes runor läsa.

Att *älska, älska*, detta är lifvets lek, Att *dö*, Armida! lefnadens allvar är. O, må du älska så, att döden Adlar din lek till ett himmelskt allvar!

M – m

Höstvisa.

Till Henne.

——

Se! nakna alla lunder stå, Och alla ängar gulna, Och alla dagar äro grå, Och alla nätter kulna. Men ack! hos dig en yppig vår Ännu i all sin blomma står.

Hvart flydde höstens skarpa vind Med rosens prakt i lunden? – Uppå din mund, uppå din kind Är rosens fägring bunden. Ty blott hos dig en yppig vår Ännu i all sin blomma står.

När regnet slår uppå ditt tak Och aftonvinden tjuter, Uti ditt ångande gemak Jag vårens dofter njuter, Ty ack! ännu en yppig vår Hos dig i all sin blomma står.

När under köld och vintersnö Så månget hjerta ryser, Hvars ljufva drömgestalter dö, Hvars väna hopp förfryser: Hos dig ännu jag svärma får, Du mina tankars unga vår!

När våren ack! en gång igen Sin blomsterfest bereder, För dina fötter lägger den Sin sköna förstling neder, Ty först af dig sin prakt den får, Du vårens yppigaste vår!

M – m.

En Ynglings bön.

——

O Gud! när morgonsolen träder Uppå din himmel klar och blå, Och strålande naturen gläder, Det ljusnar i mitt inre då.

Lik fågeln i de ljusa zoner, Så långt uppöfver jorden höjd, Melodiskt slår de rena toner, Så jag vill sjunga ut min fröjd.

Min själ med tårar af förtjusning Jag öppna vill, min Gud! för dig, Och le i morgontimmans ljusning, Lik blomman på den gröna stig.

Mot mörkrets makter vill jag strida. Så länge mina pulsar slå; För Gud och vänner vill jag lida, Jag vill för dem i döden gå.

Från evighet sitt ursprung leder Den läran, o hur herrligt skön! Om kraft, att följa den, jag beder Dig Gud. O hör en ynglings bön!

När qvällens sol sig sakta sänker, Försvinner uti purpurglöd, Nog vet jag då på hvad jag tänker: Jag tänker på Försonarns död.

O, du Guds Son i törnekrona, Hvars lefnad utan knot och strid Var *älska, lida* och *försona,* Dig beder jag om lifvets frid.

O, du som ännu blickar neder Med kärlek till en fallen verld, Dig, Frälsare! jag ödmjukt beder Med frid att sluta få min färd.

Nog äro jordens vårar sköna, Jag heldre dock, när timman slår Och Gud mig kallar, går att röna En skönare, en evig vår.

Der kännes ingen jordisk smärta, Ej någonsin dess blommor dö. – Med Frälsarns bild uti sitt hjerta Det är så skönt, så ljuft att dö.

– er.

Naturen och hjertat.

——

Hör jag forssens vilda fall Gjuta sina toners svall, Hör jag vindens sus i skogen, Tänker jag: i hjertat bo Toner ock af kraft och tro: Till dem vill jag lyssna trogen.

Hör jag fågeln uti lund Om en stilla morgonstund Glad sin lefnads visa sjunga, Tänker jag: o varma själ, Gläd dig öfver lifvets väl! Ej dess sorger äro tunga.

Ser jag blomman om en vår, Sköljd utaf en silfvertår, Blicka mot de ljusa landen, Tänker jag: haf trogen vård, Blomma i Guds rosengård! Om den dagg, som svalkar anden.

Hör jag fjärdens bölja blå, Suckande, mot stranden slå, Trött att oupphörligt ila, Hjerta, tänker jag, en gång Tröttnar du vid lifvets tvång, Slår så sakta, längtar hvila.

Ser jag i den ljusa sal Blickande mot jordens dal Skönt de gyllne stjernor brinna, Tänker jag: mitt hjerta är Ock en dunkel stjerna här, Som i ljus skall snart försvinna.

– *er.*

Serenad.

——

”God natt” som hoppet öm Du sade nyss till mig. Ack, länge re’n mitt hjertas dröm Var blott om dig!

Väl nattens skugga slog Sin slöja kring mig då, Som morgonsolen mot mig log Din bild ändå.

Ty du min morgon är, Du är min vårdagsdröm, Är stjernan, som mig vägen lär På lifvets ström.

God natt! I natten vill Jag bedja tyst för dig. Slut du ditt milda öga till Och dröm om mig!

G. U.

Jag vill ha’ mer.

——

En lära jag om måttligheten Väl hör predikas då och då, Men finns i hela menskligheten En enda, som går in derpå? Nej, lösen ibland men’skor alla Är endast den: jag vill ha’ mer! Nå väl, när vinets floder svalla, Och flickan ler, vill jag ha’ mer!

Dock trugar man mig glasen tömma I lag, der glädjen skulle bo; Jag färdig är, att nöjet glömma Och blott på lifvets sorger tro. Nej, fri jag vill vid bålen vara, Jag nog ändå dess botten ser, Och dröjer sällan att förklara: Jag vill ha’ mer, jag vill ha’ mer!

När flickan mot mitt hjerta hvilar, Och slösar med sitt ömma smek, Jag gerna ut på dörren ilar Ifrån dess sockersöta lek; Men får jag sjelf förstulet blicka Och röfva hvad hon mig ej ger – Jag ropar alltid: hulda flicka, Jag vill ha’ mer, jag vill ha’ mer,

Slapp jag blott sjelf den visan höra! Men alla ropa just som jag, Och ständigt ängslas skall mitt öra Af dessa rop hvarenda dag. Ja, från min regel man ej viker; Ju mer jag om förskoning ber; Just då som aldravärst man skriker: Jag vill ha’ mer, jag vill ha’ mer!

G. U.

Flickan i stormen.

——

Hon – – – – – – – – – – – – och kärlek var den Gud, som jag tillbad. Han Hvad är då Kärlek? – – –

Stormen reser sig upp och vältrar Fram bland fraggiga böljor, skeppet Kastar han som en boll framför sig, Kastar och ryter.

Blixten splittrar det dystra molnet, Slungar svärdet kring stormens hjessa, Ock i vredgade jettens hjerta Släcker sin flamma.

Skeppet, jagadt af stormen, darrar Fraggomyradt på sista böljan, Böljan vräker mot kala klippan, Skeppet försvinner.

Men fullmättade hafvet gapar, Slungar spillrorna fram ur djupet. Kring vågbrytande klippan stormen Sjunger triumfsång. –

Midt bland krossade böljors fragga Satt en flicka på klippe-toppen, Såg i djupet sitt hjertas älskling Stupa, försvinna. –

”Var det ej *han?* – Liksom en andehviskning I stormens sus jag hörde ju hans stämma? *Mitt* namn han hviskade, och ”*följ mig!*” – Snart, O grymma haf! skall du få mer att sluka. Är du ej mätt ännu? Se’n du dig häfde Mot brustna klippan först, hur månget offer Har du ej lockat ut på falska djupet, Och mättat dig deraf! – det är din föda! – Se här ett offer till, det är frivilligt, Du har ej tjusat mig , du falska haf! Vanmäktigt kamrar du på fasta klippan, Och hånar mig, – nu är det jag, som hånar. Ja! rasa fritt, låt gallan koka öfver Och yra kring mig, – ha! hur svagt du är! – –

O, lif! hvad du var lyckligt! Vid *hans* hjerta Jag drack af Gudars nektar, drack till botten, – Derför kanske jag måste mista honom, Ty men’skan, sägs det, får ej vara Gud. Jag byggde upp ett tempel, kärleken Var grunden, väsendet och *allt*, – ur hvalfven, Som reste sig på fasta pelarstoder, Genljöd båd’ dag och natt den fulla sången! – Hvad jag var lycklig! – – Stormen slog på grunden, Och templet störtade, blef grus, – deröfver Våldsverkarn herrskar nu med blixt och dunder! –

Hvarhelst en lycka finns på egen grundval, Der kommer Döden, när den är som störst, Och templet blir hvad det har varit: – *Intet!* – Så har man sagt. – Men jag vill icke lefva, Att minnas: *att* jag *lefvat.* – Jag vill dö, Blott Döden kan försona mig med lifvet.” – –

R. Hj – e.

Linnæa Borealis.

——

En blyg charit i Nordens vår, I minnets klosterdok hon står, I ljufligt mandeldoft och bön, Vestaliskt ren och skön.

En bedjande Mariæ-bild, Hon blommar tyst, hon blommar mild, Der djupast minnets vaka slog, I enslig Nordanskog.

Naturens blomstersuck hon är, Dess aldrablygaste begär, Ljuft rodnande, i strålar fly På kindens liljehy.

Känn, hur det slår i hennes bröst, Hon andas varmt i kulen höst! För himmelsk ren hon är att dö I sjelfva vintrens snö.

Hon hör till dessa *stora* små, Som, lika aftonstjernan, stå I helig glans, i stilla ljus I tidens vilda brus.

Ej har hon rosens stolthet fått – Nej, hon vill vara måna blott Till denna blomsterverldens sol, Som står vid Nordens pol.

Du silfverljus i rosengård, Perlsmycke på *Den Stores* vård, Som gömmer bort din egen glans Jungfruligt skygg i *Hans,*

Brinn i den tysta skog, som förr, Och vid en Nordisk tärnas dörr, I ljufligt mandeldoft och bön, Vestaliskt ren och skön!

Nbm.

Enslingen.

——

Fåfängt strömma sorgens tårar, Hoppet blott mitt bröst bedårar, Och det mål, hvarför jag brinner, I ett evigt fjerran svinner.

Intet jorden har att gifva, Att den bleka sorg fördrifva, Hvad hon ger, hon tar tillbaka, Och mig bjuder blott försaka.

Blicken, skum af tårar, vänder Bort mot fjerran drömda länder, Men det hem, som själen anar, Jordens öga fåfängt spanar.

Stjernan fram på fästet stiger, Hur jag ropar, går hon, tiger; Intet väsen vill mig svara, Ingen gåtan uppenbara.

Fåfängt öfver hafven svingar Sångens dufva; ack! hon bringar Intet oljoblad på stranden Till förtvillansfulle anden.

Hvarje hopp, som jorden föder, Blixten lik, som blott föröder, Klyfver nattens moln och brinner, Bländar, krossar och försvinner.

Hjertan klappa, ögon brinna, Kärlek tror sig målet hinna, Men han hann det, blott att känna Afgrunden i djupet bränna.

Ty den kärlek, som du mente Tid och evighet förente, Slets i tu, – och mot en annan Lutar *hon* den sorgsna pannan.

Ha! hvi stum och dyster blickar Du till jorden? Jorden skickar Ingen tröst för sorgens tårar, Jordens hopp dig blott bedårar!

Mörk är griften, men derinne Slocknar hvarje sorgfullt minne, Och den strid, som var mitt öde, Hör väl upp ibland de döde.

R. Hj – e.

Stormen.

——

Det mulnar plötsligt: stormen bryter Förfärlig fram vid skogens bryn, Dess stammar sucka, åskan ryter, Och blixten hväser vild ur skyn. Till Rosas hydda snabbt jag ilar: Hon öppnar då hon hör mitt namn. Men åskan går, och blek hon hvilar Och darrande uti min famn.

En storm, mer vild än den derute, I bröstet börjar innankort, Och hjertat suckar, liksom sute En fånge der, som ville bort. Och blixten ur min flickas öga Är starkare, än åskans nyss. Din storm, natur, kan stillas föga; Min stillar Rosa med en kyss!

C. J. B – n.

Till den nittonåriga.

——

Du, som uppå lifvets klara höjder Leende i vår och oskuld står, Och omkring en flygtad barndoms fröjder Glorian af rena minnen slår: Låt dem än, när kalla vindar komma, När det blåser svalt i lifvets höst, Stå i frisk och oförvansklig blomma, I ett alltid rent och skuldfritt bröst!

Mins du, hur i barnaverldens lunder Tvenne späda gossar följde dig, Och den oskuldsfulla lekens stunder Delte lika mellan dig och sig? Nu den ene att din engel blifva Gick i helig frid en Sabbatsdag; Men att kära minnesrunor skrifva, Dröjer än den andre: det är jag!

Det är jag, som ur det yra hvimmel Fann en fristad i Er syskonrund, Och på azurn af ditt ögas himmel Tecknad såg så mången barndoms-stund! – Goda flicka! hvad kan Skalden gifva? Blott en bön hans varma bröst förmår: Må du rik på själens fägring blifva, Må den alltid blifva Nitton år!

Nbm.

Till Fru v. B.

Vid en utrikes resa.

——

På hafvets bölja eller hemmets fjärd Vid vännens sida lika lätt går färden: Han lika glad, du lika älskansvärd – Far alltid väl! Det är en himmelsfärd! Till himlen – hemma eller borta – bär den. Dock, man är hemma öfverallt i verlden, När i sin famn man sluter all sin verld.

J. O. Wallin.

Mod och försakelse.

Till en ung Sångerska den 24 December 1839.

(Med musikbilaga.)

——

O! föll uti ditt varma hjerta En gnista af den låga blott, Som gifver fröjd, som gifver smärta, Blef snillets gudalön Din lott;

Låt uppåt då dess flamma flöda: Den mot sitt upphof tar sin fart. Ack! vet, den skall ditt lif föröda! Men vet, den är af himmelsk art!

E. G. G – r.

Natthimmelen.

——

Ensam jag skrider fram på min bana; Längre och längre sträcker sig vägen. Ack! uti fjerran döljes mitt mål! Dagen sig sänker, nattlig blir rymden, Snart blott de eviga stjernor jag ser. Men jag ej klagar flyende dagen, Ej mig förfärar stundande natten. Ty af den kärlek, som går genom verlden, Föll ock en gnista in i min själ.

E. G. G – r.

Höstsädet.

——

Odlaren strör i mörka mullen Fröets sådd för kommande skörd, Deröfver vandra höstens skurar, Deröfver bäddas vintrens snö: Han gör som jag – begrafver sitt hopp, Han tror, som jag, på Sol och Vår. –

E. G. G – r.

Vid ett barns graf.

——

Blott en morgon njöt den lille. Hvem, som han, ej flykta ville Från en dags, till himlens vår, Innan lifvet törnkrönt pannan Och ifrån en sorg till annan Det förblödda hjertat slår;

Innan lifvets mörka saga Fått förbittra och bedraga; Innan minnet, år från år, Räknat ärr af det förflutna Och af dagens rosor, brutna, Fröjder ej, men nya sår?

Säg mig du, som pröfvat skiften Ifrån vaggan intill griften, Forskat lifvets hemlighet: Har du hjerta, att missunna Den förutan strider vunna Späda engelns salighet?

Nyss han låg vid modersbarmen, Vaggades på faders-armen, Skönare är nu hans lott: Englar små hans vaggsång sjunga: Ljufvare än menskotunga: Paradis han ombytt blott.

Men du ser med namnlös smärta, Sorgsna moder! vid ditt hjerta Tomt det rum, han hade förr, Och du manar fåfängt åter Stumma älsklingen, och gråter, Klappande på grafvens dörr.

Till den djupa, dystra orten Ingen nyckel öppnar porten, Men från stjernors ljusa här Hörs en englahviskning stamma: ”Sök mig ej der nere, Mamma! Blicka uppåt! Jag är här!”

– – *w.*

I en Minnesbok.

——

De foro stilla utför lifvets ström. Skön nejden låg, glad som en Majnattsdröm. ”Hvarför” – hon hviskar –

”sägas sorg och smärta På jorden bo? – Vid milda stjernors bloss Tre himlar räknar jag: en öfver oss, En der i djupet, en uti mitt hjerta.” Mitt barn – han svarar – denna jord du ser Är ej så skön, som emot dig den ler; Men alltid molnfritt hvälfver sig det höga Och ständigt skönt är lifvet äfvenväl, Då det uppfattas af en skuldlös själ Och återspeglas af en engels öga.

– – *w.*

Den dödas dröm.

——

Den lilla skön Jungfrun hon drömmer en dröm, Der, bleknad, hon sofver på bår: Vid mödernehanden, så kärlig och öm, I lunden bland rosor hon går, Och dagen är sval Och skuggrik den löfviga linden.

Der sjunger en fågel på blommande qvist: ”Guds lilla! Han signe din färd! Förr’n dagen är bergad, jag säger förvisst, Du hinner till englarnas verld, Der himmelens små I herrliga lustgårdar vandra.”

Det ringer så vackert i blommor och blad: Så väl ingen tunga än sang; Så låter allenast så nära Guds stad Silfklockornas ljufliga klang; O, finge jag der Lustvandra på klara gullstenar!

På rosiga skyar sig sänker ett bud Från honom, som höll henne kär, Och lyfter på vingen den liljhvita brud Och henne till brudgummen bär. De sälla Guds barn Omfamna en syster från jorden.

Du moder härnere, som sörjer så ömt En kärlekens förstling och pant! Hör på, huru saligt den heliga drömt, Och tro, att Försonarn sagt sannt: ”Hon är icke död: Hon sofver allenast, den lilla!”

Hedborn.

Systern på Kyrkogården.

——

Tag din staf, fromme pilgrim, i hand, Och din ritbok och pensel och låda: Teckna af både vatten och land Och allt skönt, som ditt öga får skåda.

Klämta ock några sorgliga tag Mellanåt på din rörande luta; Ty det händt efter gladaste dag, Man om qvällen en tår velat gjuta!

Aftonsolen sin sväfvande glans Gjuter ut lik en glödande koppar, Himlakupan står stödd på en krans Af de skimrande skogarnes toppar.

Se, en majstång så prydlig och rak Med sin spets i det rodnande höga, Och en hydda med grönskande tak Titta fram med sitt brinnande öga!

Lärkan slutar för dagen sin sång, Staren sqvallrar i lunden af ekar; Der den bugtiga ån har sin gång, Dansa myggen i luftiga lekar.

Silfverfjällig bland fiskarens garn, Löjan stimmar i lugnade viken; Gåsen med sina gullgula barn Går till bys öfver kokor och diken.

Bonden hänger upp släpa och plog I sitt skjul, med sin mulliga näfva, Medan dottern i mark och i skog Flätar rosor kring valk och kring stäfva.

Kring en kyrka stå resliga trän Med föråldrade, glesnade hjessor, Hvilkas barndomstid flyktade hän. Under forntidens heliga mässor.

Vägen kröker sig sandig och gul, Mellan rader af slokande pilar, Ännu dammig af brådskande hjul Kring en vagn, som till härberget ilar.

Der, en jernsmidd och gammaldags port, Med sitt spåntak och rostiga flagga, Bjuder vandrarn till andaktens ort Och den dödliges mål från hans vagga.

På det enstaka hemmanet bo Uti torftäckta hyddor de döda, Lemna verlden dess nöjen i ro, Och försofva dess tvister och möda.

Runan här talar om på en häll Allt, hvad lyckan sin gunstling beskärde; Nödens son vid hans sida, så säll, Glömt de smulor, med svett honom närde.

Ingen skillnad på fattig och rik, Der den jordiska vandringen slutar; I en lycklig och fri republik Multna alla i murknade klutar.

Der, en älskling vid moderlig gråt Flyktat hän till de eviga vårar, Och en kryddqvast, så färsk och så våt, Vittnar ännu om kärlek och tårar.

Men – hvar hafva *de* stoftkorn sin vrå, Som i lifvet *jag* hållit så kära? Hvar är knä't, som jag hvilade på, Och den arm, som mig plägade bära?

Denne fader, hvar har han sin bädd, Som mig skyddat med manliga styrkan; Som, i krigiska rustningen klädd, Fordom ägde min barnsliga dyrkan?

Denna moder, hvar hvilar hon, kall, Som mig hugnat mång' idliga gånger; Vid hvars fötter jag satt på en pall, När hon sjöng sina rörande sånger? –

Se! en lilja naturen beskärt Åt en grafhög, så sorglig och dyster; Samma bröst har, kanhända, oss närt, Och den fagra är pilgrimens syster.

Lilla frände! Så är du då allt Af det flydda, som glädt mina sinnen? I så herrlig och himmelsk gestalt Lefva Sångarens dyraste minnen.

Himlen kulnar – den nattliga vind Skiljer åt dessa syskon, så ömma: Tag en kyss på din snöhvita kind, Helsa ned till den fridsamma gömma!

Då jag nedlagt en gång denna staf, Och har rönt alla dödligas lotter: Så ett frö på min ensliga graf! Skänk din broder en sörjande dotter!

Hedborn.

Höstqväde.

——

Fordna toner önska väckas I ett hjerta, länge stumt; Innan solens strålar släckas, Innan dagens rum blir skumt.

Men när lifvets timmar stupa Mot den långa hvilans bo, Sinnet vill sig helst fördjupa I en ostörd tystnads ro.

Sångmö! stängd är vännens boning; Arma! klappa mer ej på; Hädanefter, utan skoning, Får du utanföre stå.

Vet, mot hvarje sådant möte Har en jernhård lag sig satt: Unna mig åt dvalans sköte, Mödans qväll och glömskans natt!

Är jag ock din kärlek trogen, Fåfängt åt dess rymd jag ser; Hippogryphen, spänd för plogen, Mäktar icke flyga mer.

Om just *så* han nytta bringar För det foder han förtär, – Skada dock på dessa vingar, Nu blott gifna till besvär!

Ty, hvad hågkomst än må smyga I hans själ om fröjd och sång, Rakt omöjligt är, att flyga Och att plöja på en gång. –

Sakta hör jag dörren knarra, Och en ljusklar blick mig slår; Tår och löje än der darra Ifrån morgondrömmars år.

”Kan du ej den lott förbyta Som dig andra värf befallt, Låt mig dock ej husrum tryta; Ty derute är så kallt!

Stilla skall till vrån jag skrida, Ej en sträng få klinga ut; Sitta uppmärksam, och bida Tåligt på bestyrens slut.

Men när snön de hvita flockar Snart på fält och hydda sänkt, Då, i dina silfverlockar, Ser jag frihets-tecknet skänkt.

Då jag springer upp, att lossa Alla vingehästens band; Och bland stjernorna, som blossa, Rida vi till hemmets land.”

Atterbom.

Hafvet.

——

Hur fritt jag andas, ty jag är dig nära, Du haf, hvars skum yr upp kring Fadershuset! Af dina friska vindar hör jag suset, Och dina böljors sång, den evigt kära.

Ditt lugn jag ser, din storhet och din ära, Hur skönt du glittrar der i aftonljuset! Ny lifsluft dricker jag. Kom, att mig bära På fria rymder i det glada bruset!

Dig älskar jag. Och när orkanen hviner, När fraggande af raseri du skälfver, Och blixten klart ditt gröna djup beskiner;

Dig älskar jag ännu. Med dig jag strider. Friskt mod! Fast öfver mig din våg sig hvälfver, Skall dock i hamn jag löpa glad omsider!

C. J. B – n.

Markisen Posa.

Efter genomläsningen af Schillers Don Carlos.

——

Du friaste bland frie män, som Dikten Till lif och handling med sin trollstaf väckte, En hög Apostel, meningen och vigten Af mensklig frihet lärer du vårt slägte.

J jordens Ädle! när Er plan J bikten För Gud, som Posa segerkronan räckte, När under dyra pligters tyngd J svigten, På *honom* blicken då, den oförskräckte!

För menskligheten, hör! han ber, han tigger, På knä han ödmjukt för Tyrannen ligger; Och stolt han dör, till bödlarnes förfäran.

O, tröttnen ej att bedja och att strida! Tyranner hota: det är ljuft att lida, Att dö är ljuft för friheten och äran.

C. J. B – n.

Sjelfmördaren.

——

En yngling går i mensko-hvimlets skara Med tusen gömda qval uti sitt bröst, Och söker öfverallt, om der han vara Ett enda hjerta, som han skänka tröst. Men hur den ädle söker, kämpar, lider; Med hvarje morgon växa nya strider.

Hvad han i detta granna hvimmel finner, Är endast snikenhet och köld och flärd; Men allt, hvarför hans hjerta varmast brinner, Blott hånas af en sjelfbelåten verld; Han blickar upp till Gud, i hjertat neder, Och klagar tyst och lika tyst han beder.

”Hvad är väl lifvet? – arma hjerta, svara! Vill du din egen gåtas ord förklara? Jag tviflar, att du *kan.* – Är det en *dröm,* Som blott betyder: njut och lid och glöm?

En gång var *jag* ock lycklig! Då låg lifvet, Ett hoppets löftesbref, i majgrönt skrifvet. Du sköna hägring af min barndomstid, O! egde jag en droppe af din frid!

Der stod ett hus – gladt som ett barndomsminne Och idel kärlek blommade derinne, Det stängdes snart för mig. Ej någon vård Jag har på dessa minnens kyrkogård.

Det kom en annan tid! – Med giftig tunga I barndomsparkerna Sirener sjunga. Den var så glad och hette *ungdom*, – den, Ett hånfullt spöke, mig förföljer än.

Man började, att om en kärlek tala, Som kunde alla jordens qval hugsvala; Jag trodde den, och *den* mig törnen gaf Till *minnesblommor* på min glömda graf.

Min graf! – ja, arma, öfvergifna hjerta, Du tempel för min kärlek och min smärta, Svep dig i moln, kläd dig i offerskrud; Må men’skor dömma se’n: *sist* dömmer Gud.

Haf tack, J ädle vänner, J! som gjutit En strimma ljus uti de moln sig slutit I dystra massor kring min qvalda själ. – *Jag*, det är *döden*, bjuder er *farväl!*

Du sista timma, huru trög du skrider! – Jag kämpat ut den hårdaste af strider, Jag brottats med mig sjelf på qvalens ö; Slå ut, säg till, när det blir tid att dö!” –

Och timman slog de tunga, dofva slagen, Dess sista ljud i fjerran rymder dog, Och hän med det, på lifvets fröjd bedragen, En ädel ande ur sitt fängsel drog, Att söka sig ett hem långt bortom tiden, Och finna hvad han länge saknat – *friden.*

Nbm.

Till

Herr Statsrådet m. m. S. Grubbe.

Vid en afskedsfest af Akademi-Staten i Upsala den 17 September 1840.

——

Hög och lugn, som Stoas Vise, Svensk i djupet af sin själ, Är den Man, i dag vi prise, Som vi bjude här farväl. Högre pligter bort Dig rycka. Festligt klingar skålen re'n För det gamla Sver'ges lycka, För Din egen se'n!

Det är Tänkarns rätt, att ställas Ordnande bland stundens kif, Såsom fordom uti Hellas' Sköna, ungdomsfriska lif. Hugskott blanda, dårar yra, Dödligt qvaf blir lifvets luft. *Ett* kan rädda, *ett* skall styra: Lefvande Förnuft!

Lugn i stormen, styr Din julle Ut på tidens vilda haf, Oförfärad städse, skulle Bäddas i dess djup Din graf! Dock hur vredgadt hafvet vräker, Hur det yr kring mast och rår; Vid Ditt roder står du säker, Som den Vise står.

Snart, o! snart skall stormen tiga, Himlen klarna efterhand, Fridens sol ånyo stiga Herrlig öfver Svealand! – Oförryckt af pris och tadel Vandrar Du Din bana ut. Vandrar trygg, ty Snillets adel Segrar dock till slut.

C. J. B – n.

BJÖRN DEN GAMLES SÖNER.

——

Thorgeir

(landstiger på Fyrisvall.)

”På guld och ära rik från mången hugfull bragd, Från blodig kämpafärd i Söderns milda länder, Till hemmet, der min fader i grönklädd hög är lagd, Till Odins bygd långväga vandrarn återvänder. Och dag och natt jag färdats. ”Hvi ilar du så brådt Till frusen Nord?” man sporde med hån. Jag svarte blott, Att Svithiod är det skönsta land på jorden!

Du höga Nord, du stora, du dristiga natur, Med dina spegelklara, strida elfver, Der öfver dunkla skogar af dyster gran och fur I norrskens-flammor himlahvalfvet skälfver, På dina vilda stränder, vid dina måsars skri, Vid böljors ras nu känner min själ sig stolt och fri; Ty Svithiod är det skönsta land på jorden!

Och dina ättestupor, och dina dalars frid, Der gyllne skördar smycka trefna bygder! Gråhårig vishet sitter der, som Balder blid, Och sämjer dom, och qväder om fädrens dygder. Din ljusa sommarnatt, din himmel blå och ren, Och blommans späda fägring, och månans bleka sken! O, skönare är intet land på jorden.

Och björnens natt den långa, du friska vinterköld, Som mjellhvit slöja breder öfver jorden, På böljan lägger du din blanka, blåa sköld, Och då är glädjen störst i höga Norden. Ty lustigt knarkar drifvan allt under slädens med, Och stålskodd kämpe ritar, på höfvisk tignar-sed, Sin tärnas namn på isens klara spegel.

Se'n kommer våren plötsligt, och gräset börjar gro, Och jorden, grönskande, af helsa spritter. Sångfågeln återvänder till sitt midsommarbo, Och fyller glad den skära luften med sitt qvitter. Då skjuter kämpen

hurtigt sin snäcka ut från strand; Men städse dock han längtar tillbaka till sitt land, Ty Svithiod är det skönsta land på jorden.

Här möta segerminnen min blick, hvarthelst jag ser; I högen slumrar hjelten i jernlek slagen. Svärdfallne kämpar, aldrig förgäter Norden Er, Så länge stenen varar och runodragen! Oss höfs ej dådlös lefnad, ej neslig qvinno-ro, Men djerfva mannabragder och ärlig mannatro, Ty Svithiod är det skönsta land på jorden!

Och vida har jag farit. I vesterviking drog Jag, karlavulen knapt, med män och svarta drakar, I Miklagård 4 jag gästat, i Greklands lagerskog, Som öfver rifna tempel sina kronor skakar. På Sikelö 5 jag druckit den söta drufvans blod, Svartögda mör mig tjuste; men fast min tanke stod,

Att Svithiod är det skönsta land på jorden.

Från kust till kust jag gungat så fri på drakens rygg, Och skådat har mitt öga månget Söderns under. Men qvalmigt het var luften, och men'skan vekligt skygg, Blott vällust dvaldes i orangens lunder. Dess gift ur bräddad bägare jag njöt i fulla drag, Men frisk och stark kom Nordan, och lifligt kände jag,

Att Svithiod är det skönsta land på jorden.

Och korpen har jag matat med blod i långa år, Och vapenfrejdadt flög mitt namn kring verlden. Mig rann mitt hem i hågen, och strax på gyllne rår Jag randigt segel hissade till återfärden. Snart landade mitt långskepp igen i Svia skär; Nu fröjdar sig mitt hjerta, ty kämpen hemma är, Och hemmet är det skönsta land på jorden.

Der ser jag templet stånda i all sin fordna prakt, Der dyrkas Odin, Thor och den frida Frigga 6. Mot himlens skyar sträfva dess tinnar upp med makt, Och gyllne sköldar skinande på taket ligga. Och rundt omkring det höga och stolta gudahus Stå helga offerlunder. Mig säger deras sus, Att Svithiod är det skönsta land på jorden.

Der står innom sin skidgård Upsala-Drottens borg. En ungersven jag vandrade uti dess ljusa hallar. Kung Björn, o! lefver du ännu? I fröjd och sorg Vi vexte upp tillhopa, som unga tallar. Förr blod vi lustigt blandade i mången väldig strid, Nu vänsäll sitter Kungen, och hägnar landets frid, Och Svithiod är det skönsta land på jorden.

Och sköld och spjut jag ställer mot templets höga vägg 7, På mina Gudars altar vill jag offer bära. Och sist, du gamle Odin! med svärdets hvassa ägg Mitt ludna bröst jag märker till din ära. Och leende, i dödens qval, jag egnar dig mitt pris, Att dö jag fick i Svithiod på mina fäders vis, Ty Svithiod är det skönsta land på jorden!"

Qvad Thorgeir Svenske så på Fyris' gröna strand, När åter från sin härfärd tröttad viking kom, Och såg igen med helig fröjd sin barndoms bygd. Hur manligt skön, hur hög han var! En djerf gestalt, En skulderbred, af helsa full, af kraft och lust. Kring pannan strålade en stålblank hjelm; hans sköld Var helt af guld betäckt, och öfver brynjan ned En högröd silkes-tröja föll i djupa veck. Och ned från bältet hang hans svärd, en dyr klenod, Med fästet utaf glödrödt guld, af dvergar smidt. – Med handen öfver ögat stod han der, och såg Åt templet, som sig reste stolt ur lundars sus, Åt högarne, der Odin, Frey och Frigga bo, Åt borgen, med den gyllne flöjeln på sitt tak. Men som han står och blickar, se! då varsnar han På stranden nära tvenne piltars muntra lek: Helt unga begge, knapt de fjorton vintrar fyllt, Så Thorgeir tycktes; men af deras kläders glans – Guldvirkadt skarlakan och sidenmantlar blå, Och silfversmycken blänkande på linne skärt – Af deras fria skick, af kindens fina färg, Af dragens ädelhet i dessa piltar han Sig skåda trodde odalburna kungabarn. Den ene hög och reslig re'n, svärdsliljan lik, Som skjuter öfver dalens gräs sin stolta stjelk. Korpsvarta lockar skuggade rödblommig kind, Och blicken hans var hvass, som unga ormens blick. Re'n i hans öppna,

frihets-stolta anletsdrag Obändig djerfhet sågs och karlavulen kraft. Af tallens röda bark ett skepp han skurit nyss, Och rustat det, på vikingvis, med mast och rår. Hvad på de stora drakar ses, som svärma vidt På Eystrasalt 8, kring Morvens 9 kust, i Niörvasund 10, Det såg du här i barken ock: i stäfven högt Sprang ormens bistra hufvud fram med blodrödt gap, Men längst i akter krökte sig en fjellig stjert. Sin lilla snäcka gossen sköt med fröjd från land, Med blicken stadigt fast vid hennes färd; men den Så långsam blef: då sörjde han, då bad han högt:

”Blås, Kare 11! blås. Och böljor J, som vandren der Tillsamman på er faders bud, i slöjor blå, O, vaggen Eriks snäcka ut på stormigt haf, Till svanors hem, att brottas der med Fornjots son, Trädbrytaren och skeppens ulf, den kalla storm. O, fick jag följa er ditut, och svalka der Min heta kind vid edra bröst, hur lycklig jag! Och du, o Njord! som styr med makt den vilda vind, Som hafvet styr och böljors ras, hör du min bön! Förvandla du min ringa lek till allvar snart, Och låt på egen drakes rygg mig gunga fri Dit strid och seger ropa mig, och ryktets pris. Ej under hemmets svarta ås jag dväljas kan; Nej, ut till hafs, att fröjdas der af måsars skri, Af vindars tjut och sköldars brak!” –

Den ene så. Men tyst den andra brodren satt på grönklädd strand, En fager sven, jungfruligt from och blödigt mild, Med gula lockar lekande kring liljekind, Och frid och oskuld strålande ur ögats blick. Och from och fredlig som hans själ, var ock hans lek; Ty af den mjuka, lena, blåa ler ett hus Med dörr och glugg han format här, och deromkring Han stall och lador hade byggt med idog flit. Och gårdens plan var slät och ren, var gräsbeströdd, Och kor och får man beta såg i gräset der.

Så tacksamt glad, som odlarn är, då qvällens frid Sig sänker tyst kring trefvet bo, och vid dess dörr Han sitter trött och fröjdar sig åt dagens hvärf, Åt huslig idrott, slutad nyss; när bjellrors klang Från hjorden börs, som drifves nu från betet hem; När trasten slår i lindens hvalf sin sista sång, Och när ifrån Rimfaxe, nattens svarta häst, Sval aftondagg nedduggar öfver dal och lund: Så glad satt pilten vid sin lek, så tacksamt nöjd, Och hvad han tänkte, barnsligt from, och hvad han bad Till Frey, som solsken ger och rika sommar-regn, Till Balder, fridens Gud, till Forsete, hans son, Det lästes klart i ögats glans, i pannans frid. Som rotlöst träd – så trodde han – som ormens lek, Som vikingfärd på stormig vik med redlöst skepp; Så vansklig krigets lycka är, så kort och falsk. Men trofast är och trofast blir den rika Frid, Som vandrar tyst men stark omkring, och sörjer fromt För land och folk. Han trogen är, fulltrogen han! Han bygger tjäll i skogars natt till vandrarns hägn, Och hamn och redd mot stormars våld, och reser högt Vårdkasar upp på bergens topp med dristig hand. Nu frodefrid 12 i landet rår och årsvext god, Och odlarn, lycklig, somnar in på dunbädd sött Och vaknar upp till fridsällt dåd, när dagen gryr. I bondens hus har helsan hem, och glädtigt der Kring brasan lekes höfvisk lek i vinterqväll. Nu ristas runor uppå staf om ädel bragd, Och gäst i Kungens gård är Skalden, Odins son, Som druckit har i Söquabäck ur Sagas kärl 13, Och ljufva runeslag han slår på harpans guld. – O, hören nu min tysta bön, du rike Frey, Och Balder, himlens älskling du och fridens Gud! Och Forsete du, fromme Gud, hör du ock mig, Ty ingen är på jordens rund mer vis än du, I Vallhall ingen visare än Balders son! O hören, höge Asar! mig. Må Olofs lif Så fridfullt bli’, som sommarns qväll i Nordanskog, Med sina blommors blyga doft och foglars sång. – Så tänkte gossen i sin själ, så bad han tyst.

Och Thorgeir stod och märkte så grannt på deras lek Den enes rask och hurtig, den andres mild och vek. Han tänkte: tidigt röjes det unga sinnets art, Och utaf gossens lekar blir hugfullt allvar snart. –

Då klingar uti qvällen en ljuflig melodi: En barnsligt helig längtan, ett vemod låg deri. Bland Sver’ges furor klagar den sången än i dag, Mer öm än vestans suckar, mer djup än vaktelns slag.

”O, är det J, som spelen, J högens Elfvor små 14? Är det väl du, o Necken, i dina salar blå?” – Men fullare blir sången och högre efterhand, Det är den milde gossen, som qväder så vid strand:

”Skönare än drapat ifrån gyllne strängar – Gyllne strängar – Är ju saknadens och minnets tysta tår? Gladare

är lifvets lek på blomster-ängar – Blomster-ängar – Än på hafvet, der den kalla stormen går. Af gyllene ax – Af gyllene ax jag fläta vill min krona!

Skälfvande och slipprig är den våta grunden – Våta grunden – Ingen glädje trifs i kölens djupa stig. Leende, bland rosor i den gröna lunden – Gröna lunden – Fridens hulda Alfer vänligt vinka dig. Af gyllene ax jag fläta vill min krona!

Skimrande låg Gudafriden kring Vallhalla – Kring Vallhalla – Gode Gudar lekte gladt på Idas slätt. För den lömske Loke skulle Balder falla – Balder falla – Falla efter honom skulle Asars ätt. Af gyllene ax jag fläta vill min krona!

Hel vill blidkas dock, om *alla* gråta – Alla gråta – Om den fromme Guden var för *alla* kär. Döden sjelf har yppat lifvets gåta – Lifvets gåta – Kärlek, kärlek högst på jorden är. Af gyllene ax jag fläta vill min krona!

Niord Konung sång och saga prisar – Saga prisar – Frodes frid sitt land den hulde Drotten gaf. Glad med blodigt bröst han gick till höge Disar – Höge Disar – Folket gret så bittert på hans gröna graf. Af gyllene ax jag fläta vill min krona!

Vänsäll, årsäll, vän af milda seder – Milda seder – Var Kung Anund, odlarn, from och blid. Tårbegjuten grofs hans urna neder – Urna neder – Vandrarn hviskar: Fader, sof i frid! Af gyllene ax jag fläta vill min krona!

Skönare än drapat ifrån gyllne strängar – Gyllne strängar – Är ju saknadens och minnets tysta tår? Gladare är lifvets lek på blomsterängar – Blomsterängar – Än på hafvet, der den kalla stormen går. Af gyllene ax – Af gyllene ax jag fläta vill min krona!” –

Och sången slöt; men broder till broder talte då: ”Ej är dig olikt, Olof! att qvinligt qvida så. Säg, höfvas dessa runor en Nordisk kunga-son? *Hans* språk är friskt, som stormens; är starkt, som sköldars dån.

En ny *Trätälja* säkert du månde bli’ en dag, *Huslätting* skall du nämnas i vise barders lag. Ditt dåd blir: valla getter, och bränna kol vid strand, Och falla sist, ohämnad, för lumpna trälars hand.

Ej från ditt bål skall lågan slå högt mot himlens sky, Men tyst skall askan sänkas i någon fjerran dy. Ej med ditt namn vid vägen står mossig bautasten, Och ingen skall i Norden ditt minne dricka se’n.

Nej, friskt skall hjertat klappa i konungsliga bröst; Längst lefver bragdrikt minne, sent tystnar Sagas röst. Nu vill för dig jag sjunga en sång, som är mig kär, Ty kämpalifvets gamman är satt i toner der!” –

Så Erik. Thorgeir lyssnar till piltens sång med fröjd, Ty jublande den brusar utöfver dal och höjd. Som spjutens gny, som sköldars brak, som vilda hästars språng, Så ystert glad, så eldigt djerf var dessa toners gång.

”Vilda våg, Manande mäktigt till segertåg! Bragder och brinnande mod Fostrar din brusande sång. Leende lefva med dig, Leende låta mitt lif Vill jag, o våg!

Segersäll Flyge min flagga kring fjerran haf. Stridsrask ströfve jag kring, Djerft eröfrande mig Rike och rykte, och se’n Styra mot hemmet min stäf, Segrande, säll.

Friska fröjd Vinkande vänligt i stridens gny! Hugfulle Höfdingens son Höfs ej den nesliga frid. Vikingen vinner med blod, Ville ej köpa med svett Lefnadens fröjd.

Jernlek ljuf, Dånande dust och brist och brak, Hamra på sköldarna hårdt, Brynjorna bräcka i tu, Bröstgänges drabba ihop: Så blir min lekande lust. Striden blir ljuf!

Spott och spe Följer den fege, hur långt han flyr. Sömn under sotad ås, Säte vid moders spis, Likar en lätting väl. Natt och nedan hans namn Höljer med spe.

Milda mön Stöder sig glad mot den starkes arm, Stolt vid hans sida hon går, Tråder med trängtande bröst Dansen, och trycker hans hand. Vore hon hjeltens vif, Höfviska mön!

Mjödets must Räcker hon rodnande dig och ler. Hör! uti Konungens hall Klingar från harpan ditt lof. Tärnorna lyssna. Med fröjd Tömma de tappre för dig Bägarens must.

Så är sed Urminnes från i vår fria Nord. Dom öfver manligt dåd Dör ej; allt annat förgår. Havamals varning du hör! Hedra allt hugstort, är Nordmanna-sed.”

Den unges sång förklingar mer och mer, Som lurens sista toner tyna bort, Som huggen mattas af, när kämpens hand Af vanmakt domnar, och hans blick blir skum. Men glad i hågen trädde Thorgeir fram Till kunga-sönerna, att pröfva sjelf Med djupa frågor deras sinnelag. Han mätte dem med skarpa blickars kast: I ögat eldigt honom Erik såg, Men Olof slog mot jorden strax sin blick. –

”Ljuslockig pilt” – så börjar Thorgeir nu, Till Olof vänd, der han bland blommor satt – ”Ljuslockig pilt, o! svara mig, på jorden heldst hvad önskar du, hvad aktar du i verlden högst?” Förtroligt gossen slog sitt blåa öga upp, Och svarte kämpen barnsligt mild: ”Jag önskar heldst Mig hvita lam och röda kor, så många par, Som kunna stå vid Fyris’ strand och dricka der 15. Jag önskar rödja skogar upp och timra hus Att gyllne skördar stode här, så långt man såg, Och fyllda lador öfverallt och glada hem. Här ville Kung jag sitta se’n i frid och ro, Och vänsäll vara bland mitt folk och älskad bli; Ty frid och kärlek aktar jag i verlden högst.” –

Till Erik vänder Thorgeir sig med frågans ord: ”Min muntra, friska gosse! på Heimskringla högst Hvad aktar du, hvad leker dig i hågen mest?” – ”Ett gångande skepp” – var Eriks raska, säkra svar – ”Ett skepp med tåg af silfver snodt, och gyllne rår! Och deruppå härklädda rikt så många män, Som kunde i ett enda mål förtära lätt Min fege broders hvita får och röda kor. Mig önskar jag, att ega snart båd’ hök och häst, Och framför allt ett härdadt svärd af spänstigt stål. Se’n vinna vill en flicka jag, en fager mö Och hvitare än hvita snön, och vän och frid, En hög Asynja heldst, från Asias fjerran land 16. Den ädla, smärta, hvita Asiaflickan vill Som brud jag festligt fästa mig med fingerguld. Med henne vill jag bygga bo, och dricka se’n, Mitt bröllopp uti herrligt hof. Och *hon* mig höfs, Som är den fridaste bland jordens alla mör, Ty ypperst skall i bragd och hug Kung Erik bli’, Så säkert, som han ättstor är. Jag detta svär Vid svärdets egg, vid sköldens rand, vid skeppets bord, Och denna ed är hjeltars ed i högan Nord.”

Förvånad Thorgeir lyssnar till hans djerfva svar, Men vänder sig till Olof nu med frågans ord: ”Ljuslockig pilt! om välja du ditt döds-sätt får, Säg, milda gosse! säg mig då, hvad väljer du?” En sky af smärta öfver gossens anlet’ drog, Som vore han för döden rädd. Men Thorgeir så Han svarta from:

”När Nornorna min stund bestämt, Och Hel mig väntar i sin dunkla, tysta sal; Då vill jag bäras ut i solens sken, att sist Mitt öga måtte skåda dig, du gyllne sol. Du söderns lekvän, du de blåa skyars sköld. I ödmjuk bön jag vänder mig till Honom då, Som skapat dig, den Starke ofvanfrån, som mer Än Vallhalls alla Gudar är, hvars höga namn Ej Vala vågat nämna uti helig sång, Men om hvars milda makt jag hört min moders ord.” –

Den andra brodren spörjer Thorgeir nu: ”Min muntra, raska gosse! om du får Ditt döds-sätt välja, säg, hvad väljer du?” Och pilten svarte honom snabbt och raskt: ”Mig likar snöd och neslig strådöd ej, Ty ingen fröjd och ära finns hos Hel. Dess spis är Hunger och dess knif är Svält, Och Svek är tröskeln, som man stiger på, Och Tvinsot bädden, Qval omhänget der! Så har af vittre barders mun jag hört, När de mig mörka forntids-runor tydt Och underfulla sägners dunkla ord. Men när Valkyriorna korat mig, Att gästa få bland vapenbitne män I Odins segersal, och dricka der Med evig fröjd det honungsljufva mjöd, Som bjuds ur gyllne horn af

väna mör; Då vill jag, blödande ur banesår, På sköld bli' buren till mitt härskepp ut, Och tända vill jag sjelf mitt sköna bål. På fjärden ut skall draken glida tyst, Och lågan leka högt mot himlens sky, Och eld och vatten kämpa om sitt rof. Se'n skall man undra sent i Eriks land, I långa år, om gula lågors glöd, Om djupets svalka blef hans glada död, Om han förblödde utaf banesår. Så skall man undra se'n i långa år,

"Men säg oss nu, o frågvis! hvem du är, Hvarfrån du kommer, och hvad namn du bär?"

Då nalkades, af tysta tärnor följd, Upsala-drottens drottning, Snöfrid, dem. Gångfager var, och hög och ädel hon, Med qvinlig fromhet i sin blåa blick. Den sida kjorteln utaf gyllenduk, Med fina snören utaf spunnet guld, Fördolde smidigt hennes smärta vext, Och öfver skuldran silkes-manteln föll Guldsömmad ned i rika, mjuka veck. På bröstet blänkte mången ring af guld; I hennes fina, fagergula hår En krans af perlor skimrade så skönt, Och guld hon bar kring handens hvita led. 17

Men Snöfrid trädde mild till Thorgeir fram, Hvars hufvud sänkte sig för henne djupt.

"Välkommen, ädle Thorgeir! hem till sluts. Vi sörjde redan här, att alldrig mer Din gyllne sköld få skåda i vår sal. Välkommen, djerfve ströfvare! igen. Ack, månget under har du sett och sport: Berätta mig det största undret nu: Det lyster mig, att lyssna till ditt ord, Ty här jag hvila vill. Och följ mig se'n Och tag ditt rum bland våra tignarmän 18!"

Genmälte Thorgeir, ödmjuk i sin håg: "Hell dig, o Drottning! för din helsnings frid. Det största undret på min kämpafärd Du ber mig säga här. Kring land och haf, Som fogeln fri, jag flugit har omkring. Vidt har jag vandrat: öfver Mundiafjäll 19, Och genom Wallands 20 dunkla lagerskog, Och bland cypressers, bland olivers doft: Hur underbart, hur yppigt skönt var allt! Min drake drack ur Siavidarsund 21 Dess klara våg, och uti Miklagård Bland idel under har jag lefvat glad. I Serkland har jag stridt med blåa män, I terebinthers och i palmers skygd, Der lejon lurade i manshögt gräs. Men fast mitt öga många under såg; Så spardes dock det *största* mig till sist! När nyss jag landsteg här på Fyris' vall Och fäste stolt min stäf vid välkänd strand, Då för mitt öga gick en hägring upp, En gyllne bild utaf den tid, som blir, När till det andra Ljuset 22 re'n vi gått. En kraft, som björnens sega senor stark, En fromhet, som ett solsken varm och blid, Mig tycktes sitta nyss på Nordens thron. Och mig omklungo ljufva, milda ljud, Och starka toner brusade kring mig, Som sjöngo högt, hur stor, hur säll du blir Du Odins bygd, du gamla fosterjord! Jag steg min drömbild närmare, fast rädd, Att allt dess skimmer skulle slockna då, Dess färgspel gå i tomma töcken upp. Men se! vid jorden stod min hägring fast, Stod här förverkligad, med färg och lif.

Du undrar, Snöfrid! öfver dunkla ord: Se dina söner der, och slut med dem Min höga hägring till din varma barm! Och lyssna du till kämpens siarspråk; Ty han har pröfvat noga, förr'n han dömt, Och sanna skall du snart hans glada ord.

Dig skydda blida Makter, Erik! dig: Mot dina Fylgior 23 ingen kraft består. Till stora bragder är du korad ut, Till bragder viger jag ditt lif i dag: Manvuxen är du re'n i unga år. Och hell dig, trefaldt hell, du kungason! Ty *Segersäll* skall Norden nämna dig, Ditt lof skall lefva uti Skalders sång, Och hedersnamn ditt namn skall bli' engång!

Dig Olof, unge Balder, helsar jag! Du sitta skall på Odins kungastol Vid Eriks sida snart, du Snöfrids son. From skall du sitta, gifmild, vis och varm, Med fridens hvita sköld uppå din arm. All strid skall stillas, der den gode går Med ax och blommor kring sitt gyllne hår, Der lag han skipar utan mannamån. Lef länge du, och lyckligt, kungason!" –

Nu är att säga sist, hur Snöfrid djupt I hjertat gömde kämpens siar-ord. Hon lade, fromt välsignande, sin hand På Eriks hufvud, uppå krusig lock, Med outsäglig höghet i sin blick, Med läppar darrande af tysta qval, "Snart kanske sliter sig min älskling kort, Och flyger dristigt ut, och kommer ej Tillbaka mera till sin

moders bo: Ty trångt blir hemmet för din stolta håg. Väl! jag vill afstå här min modersrätt Till dig. Jag offrar dig åt Svithiods väl, Min son åt Svithiods ära offrar jag. Och blir du blott för Nordens folk en dag Så kär, så dyrkar, som du var för mig, Då skall jag jubla, skall ej sörja dig!”

Så talte Snöfrid höga, varma ord. Föll hennes blick, af tårar skum, på Olof då Och klarnade i hast. Du – tänkte hon – *du* är Min egen son, min Olof du! – Och honom slöt Hon eldigt till sin trogna barm, men fann ej ord, Som tyda kunde hennes tysta, fromma fröjd; Ty för en moders salighet finn’s inga ord.

Och Thorgeir Svenske stod och lyssnade och såg. Högt häfde sig hans breda bröst. En glödhet tår Af glädje tillrade på kämpens bruna kind.

C. J. B – n.

NOTER.

Om Konung *Björn* († 935) heter det, att Sveriges rike stod väl, så länge han lefde. Blef kallad *Björn den Gamle*. Hans son var *Erik Segersäll*, som regerade samfäldt med sin broder *Olof* till dennes död. (Se Geijers S. F. H. 1: 134, 339.)

Nedanstående korta upplysningar, ehuru för flertalet af läsare välbekanta, torde dock för fullständighetens skull här häfda sin plats.

Förf. har med afsigt låtit de handlande personerna ignorera Christendomen (med undantag af *Olofs* aning derom sid. 145). Christi lära hade visserligen redan länge varit predikad i landet, men ingalunda kringspridd eller antagen. Som bekant är, lofvade, ännu vid slutet af 10:de århundradet (983), *Erik Segersäll* sig åt Odin efter 10 års förlopp, såvida seger förunnades honom i striden på Fyrisvall.

Närvarande försök utgör egentligen början af ett tillämnadt större stycke, med *Erik Segersäll* till föremål. Huruvida det någonsin kommer att fortsättas, beror af mer än en omständighet, som Förf. sjelf ej kan bestämma.

Till Btr.

Vid dess andra utrikes resa.

——

Far du från oss än, Har du vänner qvar; Vänner ock igen Du till mötes har: Men din bäste Vän Följer hvar du far.

J. O. Wallin.

Den Fattiges Visa.

(Ord till Musikbilagan.)

——

Mitt spår är blod på lifvets stig, Min lön är hunger och möda. Men, trötta själ, bemanna dig: Sin hjord skall herden väl föda. Fast nöden lägger år till år, Bekymret städs för dörren står, Gud låter solen väl skina.

Min barm är is, min hjessa snö, Men rosor knoppas derunder, Som, när jag lagt mig ned att dö, Slå ut i

himmelens lunder. På natten följer dagen nog, Ty sjunger fågelen i skog: Gud låter solen väl skina.

När höstens vind på fjärden går, Små vågor jaga hvarandra. När nöden jagar men'skospår, Små själar kifvas och klandra. Men vågen skyndar till sin strand, Och själen hastar till det land, Der Gud satt solen att skina.

Min kojas dörr är låg och trång, För trång för rikemans håfvor: Dock har den öppnats mången gång För himlens yppersta gåfvor. Ty äfven genom lyktan dörr Går Fridens Gud ännu, som förr, Och bjuder solen att skina.

Ty är jag stark med kraftens Gud: Med glädjens Gud jag mig gläder. Och bär min kropp en ringa skrud Min själ i purpur Han kläder. Och drabbar ödets hårda slag, Med blodig tunga hviskar jag: Gud låter solen väl skina.

M – m.

PROSAISKA

MINIATURER.

Vid 40 år.

Man har besjungit det femtonde året, som lifvets rosentid, och låtit den blomstra till tjugu, ja till tjugufem; man har satt sextio och sjuttiotalet i ära, som vishetens och de mogna dygdernas år; jag vill prisa talet fyratio århundradets och mitt eget närvarande åratal. (Jag känner en fröken, som vid tjugu åtta års ålder, gaf sig trettio; ty – sade hon – hvad är det värdt att pruta på de par åren?! Må hända går jag litet i hennes fotspår, ty jag tänker deri som hon: 38, 39, 40, – det är ungefär detsamma. Visdoms-tänderna och skrynklorna äro allaredan komna.)

Fyratio år! känner du ej dervid någonting *satt?* Vid fyratio år har man också vanligtvis satt sig i lifvet. Det gör, att man kan spatsera omkring med lugn och se sig om i verlden, och – – i verlden finnes mycket att se. – Århundradet har också satt sig, men det sitter på – riksdag, och grundar på *staten*, derför ser det hvarken roligt eller oroligt ut, men fundersamt. Så också fyratioårs-menniskan. Ej mer slår hjertat oroligt före en bal, och ändå oroligare efter den: ej mer står man som fattig Candidat i lifvet Candidat till *någonting*, sliten af önskningar, af förhoppningar, af ovissheter, motigheter, af fröjder och qval; ej mer antar själsstämningen kameleontlikt intryck af hvart nytt föremål och springer öfver från rosenrödt till svart, från grönt till grått innom några timmar, ej mer ser du i hvarje menniska, som du möter, en märkvärdig person i ditt lifs roman, och i hvarje yttrad omening ett vidunder, som du måste rusa in på och bekämpa, som Don Quixotte sin väderqvarn; ej mer behöfver du dansa när du vill sitta, och gå efter andras vilja när du har din egen; – – med ett ord, du är ifrån mycken oro och mycket besvär. Månget rosenskimmer har väl bleknat, det är sannt; men också mången dimma har klarnat; du ser bättre din väg, går den stilla fram, ej kastad hit och dit af vinden, som i ungdomen, ej stapplande mot kryckan, som i ålderdomen, du går bastant på dina egna ben och kan se dig omkring i verlden, utan att komma i handgemäng med den. Fyratio år är betraktelsens, är besinningens ålder, Lefve den!

Jag var i går i staden. Det är ändå en egen sak med en stor stad. Det känner man bäst, när man lefvat en tid på landet. Landet! – Jag ville, att alla menniskor kunde lefva der och bli rätt bekanta med dess fridfulla föremål. Huru godt för sjuka ögon (sjuka åt verld och menniskor), att hvila sig på "*Ögontröster*", som Sverges Flora så rikt planterat på dess gröna marker, att se i gamla skogar *Tallörten* saftig och väl-luktande

uppstiga ur magraste jord, vid furornas rötter, att höra vågorna slå mot stranden, att hvila vid sorlande bäcken, när *Gullspira* och *Fackelört* lysa i buskarne vid dess bräddar, att lyssna till landtfolkets sånger om qvällen, medan de volma det doftande höet, att se korna beta på nyslagna ängen, och fåren se'n! – – – idel lugna, friska bilder, som föra frid och svalka till sinnet. Man blir frommare och friskare. Ja, alla menniskor borde lefva på landet, men deremellan besöka staden. Det var just hvad jag gjorde i går.

Stockholm är ej en mycket stor eller folkrik stad; London är mycket, mycket större. Men Stockholm är ändå en rigtig *hufvudstad.* – Jag tycker den är präktig.

Född af ett bröllopp och af ett mord, barn af kärleken och hämnden, marken vigd af mjöd och kungablod, stod det fordna *Agnefit*, det nuvarande Stockholm, upp ur vågor, söta och bittra. Ännu, som då, blanda Lögaren och Saltsjön sina böljor vid dess strand, och kärlek och hat, dygd och brott, stort och smått, skönt och fult, bittert och ljuft lefver derinnom och rör sig i underlig förening.

Solen, den höga och rena, lyste öfver denna chaotiska verld, på Augusti-eftermiddagen, då jag gick ut på vandring, för att se mig omkring. Alla föremål stodo fram i skarpa dagrar.

Riddarhuset – – hm! – – hvad har jag der att göra? Der rådslå de myndiga i samhället om samhällets bästa, och jag hör Gunås (eller Gud ske lof) till de omyndiga i staten och hvilka, säga de visa, böra för samhällets bästa alltid förblifva så (i politisk mening).

Två ting tror jag på, och det tredje är mig ganska visst.

1:o Att de vise ha rätt.

2:o Att icke tvång, såsom nu, utan fritt val, fri öfvertygelse, (som måste föregås af en fullkomlig emancipation) bör och skall en gång bestämma qvinnans samhällsställning.

3:o Att jag icke vill lefva den dag en sådan emancipation sker och se alla de galenskaper och dumheter komma ut på torget, som nu vackert sitta hemma och spinna i tysthet. Ty säkert är (sade nyss skrattande min yngre syster) att alla de galna vilja regera, och det blir en skam för hela corps'n!

Emedlertid – – lemnar jag Riddarhuset å sido. Gustaf Wasa står på Riddarhustorget. Jag dröjer alltid gerna en stund vid den bilden. När jag från mensko-ansigtena på gatan (midt eget bland dem) ser upp till detta anlete, förekommer det mig, att det måste ligga någon sanning i den Indiska mythen, att en del menniskor äro utgångna af Skaparens hufvud, en del af hans fötter. Man behöfver derföre ej ordna dem i Indiska kaster. Inga Parias! Se i naturen. Stå icke bredvid hvarandra mossa och jern-ek, rofva och astrakan, sippa och rosenbuske? De dricka dock af samma dagg och utveckla sig och blomma i ljuset af samma sol. Men åter till hjelte-stoden. Så skall en kung och en hjelte se ut. Så fri och fast, så lugn och glad. Det är vid commando-ordet af en sådan mun, som folken resa sig och gå framåt. Gustaf Wasas sista ord var: "Ja!" Så var hans lif; kraftigt bestyrkande. Ett *Kunga-lif.*

Som jag stod och betraktade det herrliga hufvudet, såg jag en stor spindel spinna sin tråd emellan spiran och lagerkronan. Hvad ville den der?

Der nära höja sig konunga-grafvarne. Spiror och kronor ha nedsjunkit der. Hufvuden och händer, som burit dem, hvila der i mörker och mull. Skönt, att en djerf spira åter reser sig öfver dem och pekar på grafvarnes förhoppning! Skönt, att öfver de döda reser sig templet der det predikas – – – odödlighet.

Rundt omkring på Riddarholmen stå vackra, stora byggningar, förr enskiltas palats, nu allmänna verk! Tidens tecken!

I rak linia från kungastoden, nedåt vattnet, sitta en rad – – drottningar, hvar för sitt rike. Visst är, att månglerskor alltid förekommit mig ha en viss likhet med drottningar. Men visserligen är det en åtskillnad, – en stor! Der sutto emedlertid visthusdrottningarne mäktiga och myndiga, hvar vid ena ändan af sitt långa bord eller rike, öfver hvars provinser de höllo skarpt och vaksamt öga. Hvilka herrliga provinser! Här grönsaker af alla slag, här rotfrukter, här bär af alla färger och sorter, här blommor i krukor och qvastar. Fruar och pigor gå omkring, betrakta, fråga, välja, pruta, köpa. En äldre herre – ser ut, att ha rik pung – betraktar herrligheterna, gör sura miner – ser ut, att ha dålig mage. Den der trasiga pojken har visst ej många styfver, men ack! huru begärligt han äter ur pappers-struten, som han fått full med bär. Hvilken af de två har det bäst? Gammalmodig, ledsam fråga! Bevars ifrån ett svar!

Storkyrkobrinken! Boklådor, boklådor, boklådor. ”Det flyga inga stekta sparfvar i halsen” säger ett gammalt ordspråk. Men väl bättre är det nu för tiden, mitt kära ordspråk! Ty hvad behöfs nu för tiden för att inhämta kunskap af alla slag? Endast gapa. Lyckliga tid!

Utåt Norrbro hvad mångfaldiga arter af yrken och ansigten! Det hvimlar brokigt, nedanför det gamla slottet herrskande i stilla majestät, ur hundra fönster, som ur Argusögon, blickande ut öfver strömmen och staden, och fägnande blickarne genom sin vackra storhet. – – Roligt att se folk gå in och ut i Bazarens granna bodar, köpa tyger, böcker, musikalier, Madame Biskop, Ärkekiskopen, Cigarrer, Gud vet allt hvad; roligt se folk ha bra med pengar! Jag går ej dit – – i dag. Ser hellre på folket utanför. Der sväfvade en ung, tjusande, på högsta modet klädd dame, i flor och musslin förbi trappan, der tiggarkäringen, knappast skyld i sina trasor, gnager på sin mögliga brödbit. Der – – men här korsade en ung man mina tankar. Han kom upp på bron ifrån Helgeandsholmen. Ansigtet vackert, men kvilka spår af förstörelse! I vild oordning hängde det mörka håret, vildare var oordningen i blicken, hatten för liten för hufvudet, illa tilltygad, kläderna äfvenså. Så gick han med hastiga steg öfver bron, i det klara sol-ljuset, genom den brokiga mängden. En ung flicka, rosenröd till kinder och klädning, såg på honom och – – skrattade. Den barnsliga! En stor herre, med något drygt utseende, såg på honom och studsade. Tänk dig ett stort, välmående, rödt och hvitt ansigte, på hvilket näsa, mun, ögon, allt med ett ord, vätter starkt uppåt, och allt der studsande i förvåning, och du förlåter mig visst, att jag måste le. Den olyckliga ynglingen gick fram genom mängden; der han gick fram, vändes hastigt hufvuden efter honom, så åter hastigt bort. Han gick, gick – mot förderfvets brant, tyckte jag; – han försvann. Folkströmmen slöt sig sorlande bakom honom; mörkgrön och strid brusade och hvirflade strömmen under brons hvalf-bågar. Det är här, som de bittra och de söta vattnen mötas, brottas och förenas. Båtar, fulla af folk, rodde fram och åter på båda sidor om bron. Fiskare i sina små båtar lågo stilla på strömmen och metade. Fiskmåsar kretsade, skreko, dykade. På strömparterren viftade silfverpopplarne. Der nere lekte vackra barn; från bänkarne under träden vakade unga mödrar. Vid små bord sutto små sällskap, åto glacer, skrattade och pratade. Herrar rökte cigarrer och läste tidningar. Necken åkte fraggande fram på strömmen, lade till vid parterren och bjöd på en färd till Djurgården. Muntra menniskor följde bjudningen och snabbt med dem for Necken åter af på böljorna blå. Bekymmer, mörka blickar och skepnader – – hvar funnos de? Icke här.

Hästar, kärror och åkare, högre och lägre, äro högst fatala ting i en stad. Dessas farande och korsande hindra mig alltid, att med sans och samling gå öfver Gustaf Adolfs torg. Och derföre får du heller ingenting veta om mina tankar vid den Stores stod, ej ett ord om hans generaler eller Kungliga Operan, icke heller för hvem det var, som vakten just då skrek sitt gälla ”i gevär!”

Lugnare är under lindarne på fältet längre bort. Gamla Kungsträdgården är ännu en fridlyst plats, der barnen i ro kunna springa och leka, de gamla hvila, stilla vandrare trampa upp och ned, blickande i de stora, lummiga trädens skuggor ut i den rörliga verlden rundtomkring, ut åt strömmen och slottet. Augusti-aftonen var qvalmig; det ångade stads-tungt öfver fältet; men lindarne blommade och en doft af deras friska vällukt bröt då och då genom den tryckande luften. På vägen åt Djurgården rasslade vagnar och giggar; herrar

gallopperade på vackra hästar. I alléerna var det stilla. *Ett par* gick der, som jag en god stund följde med ögonen. *Han* var lång, medelålders (vid de gyllne fyratio), med ett ädelt, äkta manligt utseende, kraft och mildhet förenade. *Hon* var mindre, växten fin, ansigtet ljuft och ungdomligt. De gingo sakta och talade med hvarandra, och då han såg ned mot henne, hon upp mot honom, var det i deras ansigten, i deras väsen något, som lät mig tänka: ”*så* är det rigtigt, *så* är det skönt!” De gingo arm i arm, nära slutna till hvarandra, förtroendefulla, förenade i ren kärlek, lycksaliga, i lindarnes skugga.

Längre bort, på en bänk, satt en af Sveriges rikaste och förnämaste herrar. En ståtlig gestalt. Han satt ensam och tankfull, lutad mot sin käpp. På nästa bänk satt en usling, slarfvorna räckte ej till att skyla hans kropp. Äfven han satt tankfull, lutad mot sin staf. Öfver båda vaggade lindarne sina doftande kronor. Klockorna ringde i kyrktornen. Ljud af musik hördes från strömmen.

Min väg förde mig sedan långt ut på malmen. Här aftaga husen, krypa som kojor uppföre berg eller sjunka mot slätten; allt blir lägre, trängre, armare, staden tynar af mot landet, gatan förlorar sig i landsvägen. Här bor små-folket. Det är Cryptogamernas verld innom stadslifvet. Dock älskar forskaren, att rikta sitt synglas på den och upptäcka det stora, det betydningsfulla i det skenbart ringa.

Här, långt ut på malmen är en trång gata, och på den gatan ett litet hus och i det huset ett gammalt par. Unga blomstrande fästmö! Kan du begripa, att hustrun der var femtiosju år gammal, då hon stod brud med sin lika gamla man? Och kan du tro, att den lilla Gud, som flyr så många unga, sköna par i de stora husen midt i staden, tagit sig husrum hos det gamla paret, i det lilla huset, på den smala gatan?! Så är det likväl. Man och hustru der älska hvarandra af allt hjerta och göra hvarandra jemnt små syrpriser. Gumman visade mig sin spis. Den hade förr varit låg och besvärlig att begagna. Gubben kunde ej bära att se, huru gumman vid den krökte sin rygg. Han passade på en gång, då hon var borta för några dagar och lät mura opp spisen en half aln. Nu var den så dråplig som någon spis i verlden, och huru muntert måste ej flammorna från dess härd dansa och lysa inom det lilla hemmet. Jag är ej viss på, att jag skulle se på Coliseums ruiner med så mycket nöje, som på den uppmurade spisen. Gumman skröt äfven af en liten trädgård med *ett* träd uti, samt en ”rigtig berçeau” af halfnakna syrenqvistar, öfverdragna med spindelväf. ”Svenska fattigdomen”! tänkte jag, och kom i håg hvad i det lilla, rika stycket är sagdt om förmågan att känna sig rik af litet, ja nästan af intet.

Der i huset tittade jag händelsevis in i ett mörkt rum; en skugglik gestalt neg derinne. Det var en sjuttio-årig, ogift qvinna, som der lefde i armod och förnöjsamhet, med sina händers arbete förtjenande sitt bröd, och som ännu aldrig begärt eller fått understöd af någon. Hon bakar en slags små bakelser och säljer dem ut till månglerskor för en skilling stycket. ”Nå, intet ville jag äta dem”! sade med en betydelsefull grimas den förmögnare gumman, som berättade härom, (gumman till spisen, till trädet, till spindelväfs-berçeaun), ”men pojkar och så’nader, köpa dem allt, och dermed betalar hon sin föda och sin hyra. Nå kläder – – stackare! – – dem har hon inga andra än dem hon går och står uti, men förnöjd är hon i dem, och så beskedlig och alltid glad.”

Men kan ni tro mitt herrskap, att denna fattiga qvinna hade sin – – stolthet! Och hvad var denna stolthet, gömd i den enda klädningen i det mörka, ensliga rummet?

”Jag har aldrig varit någon till last, och ingen skall kunna säga, att jag har betungat Staten!” sade den gamla, och de matta sjuttio-åriga ögonen glänste härvid af ett ädelt medvetande. Också en patriotism, och så god som någon.

Är du trött vid min vandring? Jag var det då vid laget sjelf, och derföre gick jag – – hem. Derifrån bjuder jag dig: lef väl! Gud gifve dig friska ögon, håg, tid och frihet, att se dig om i verlden, och någon hemmavid att berätta för, hvad du ser; någon, som ler åt dina infall, tåras åt din smärta, roas af dina intryck; någon att innerligt hålla af, och du skall få se huru godt, huru välsignadt lifvet kan kännas vid 40 år!

Fr. Br.

Örninnan.

——

Det var morgon, och solen sken klar. Örnens syster satt i sitt bo på klippan och såg med längtande blick ut i den ljusa rymden, och lyfte ofrivilligt på sina ännu opröfvade vingar. Stolt höjde sig hennes bröst.

”Mot solen! Upp mot solen!” – så ljöd det innom henne. ”Hvarföre skulle icke jag få se den herrlige närmare och bada mitt öga i hans ljus, och dricka kraft af hans strålar? Hvarföre skulle ej Örninnans sol-färd, likasom Örnens besjungas? Min blick är stark, mina vingar unga, min vilja kraftig; upp, upp mot solen, mot solen!”

Hon flög. Morgon och sol-ljus och den oändliga rymdens friskhet, känslan af ungdomlig kraft och förmåga fyllde hennes bröst med glädje.

För att rasta en stund, se omkring sig och njuta det nya, sköna lifvet, slog hon ned i toppen af en ek.

I lunderna der nedanom samlade sig allahanda fåglar. De hade märkt hennes djerfva flygt.

”Trillili bra, bra, Trillili!” jublade lärkorna; ”fortfar Örninna! du blir en heder för ditt kön!”

”Courage!” skrek en nobel häger, ”courage min lilla vän!”

”Hell syster, hell!” sjöngo de hvita svanorna, simmande mellan gröna holmar.

”Krauk krauk!” skorrade kråkan, ”den farten är farlig; – akta sig kära mamsell!”

”Turtulutu” kuttrade dufvan; ”hvi söker du lyckan så fjerran? Blif vackert hemma i ditt bo, värm dig vid en make, kläck ut dina ägg och mata dina ungar, så får du lefva i många, många år! Turlututu!”

”Hui! Klä-hvitt Klä-hvitt!” skrek en uggla, ”här blir olycka af!”

”Här blir olycka af!” upprepade starar och pappegojor. ”Det går bra, det går bra!” skrek en skock muntra vildgäss, ”mycket bra!”

Men en ung och ädel Örn slog ned vid Örninnans sida och sade mildt och ömt: ”Din färd är skön, men vägen lång och din kraft för svag ännu. Tillåt mig ledsaga dig; när du svigtar skall min vinge stödja dig, den skall skugga dina ögon när solen vill förblända dem, och när fara hotar eller när du tröttnar på färden, vill jag föra dig till mitt trygga bo, der på det fjerran berget och blifva när dig!”

Tacksamt, men afvisande, böjde Örninnan sitt hufvud för den ädla fågeln. ”Jag vill vara allena;” svarade hon, ”allena vill jag skapa mitt öde!” De andra fåglarnes rop hörde hon knappt. Hon kunde blott lyssna till kallelsen i hennes eget bröst: ”Upp mot solen, mot solen!”

Och hon lyfte vingarne ånyo. Berusad af sol och friskhet och fröjd, flög hon högre och högre, och långt ifrån alla de andra.

Sorgsen och mörk skakade den unga Örnen sina vingar, vände sin blick från den förmätna, valde en annan maka och förde henne i sitt bo på det fjerran berget.

Örninnan flög allena och såg solen närmare. Men ack! då förbländades plötsligen hennes blick, hennes hufvud svindlade och hon såg ej mer klart sin väg. Hon flög ännu, men utan att ana det, hade hon sänkt sin

flygt mot jorden. En jägare såg det, och sigtade med mördande vapen, det brann af och – – lodet satt vid Örninnans hjerta.

Hon flög ännu, men ej uppåt solen mer, hon flög emot djupa, djupa skogen. Hon kände sig träffad af döden.

Djupt in i mörkaste skogen flög hon, och mörka skogen slöt sig sakta susande omkring henne och gömde henne för allas blickar.

På furans gren satt Örninnan med blodigt bröst och en tår i det slocknande ögat: ”Väl mig,” hviskade hon, ”att Örninnan får dö obeklagad och utan vittnen.”

Då hörde hon dufvan så kuttra för sina ungar: ”Mina döttrar, gören ej som Örninnan! Den stolta och dåraktiga blir visst bränd på sin färd. Blifven hemma i er dal, i edra fredade bon och J skolen lefva i många, många år.”

”Jag har felat!” sade Örninnan; (men stolt svällde hjertat under såret) ”jag har felat i ungdomligt öfvermod och är straffad. Men stilla skall jag bära mitt öde. Vare andra lyckligare! Jag klagar ej. Solen har jag dock skådat närmare.”

”Klä-hvitt, klä-hvitt!” skreko ugglorna gällt.

”Klä-hvitt!” upprepade starar och pappegojor.

”Det går bra, det går bra!” sjöngo gäckande vildgässens flock, susande fram öfver skogen.

”Jag dör,” sade Örninnan med slocknande kraft, ”jag dör; men – – solen har jag dock skådat närmare! Väl mig!”

Och från qvisten der hon satt, föll hon ned på ljungen med utsträckta vingar, och var ej mer.

Fr. Br.

Om Konversation.

——

”Conversation is relaxation, not business, and must never appear to be occupation.”

MACKINTOSH.

Man säger, att ”hvar fågel sjunger efter sin näbb”, och detta är visserligen obestridligt; men näbben måste då vara lika hos många. Åtminstone fordras ett finare musikaliskt öra, än som fallit på författarens lott, att kunna upptäcka någon olikhet emellan tvenne grönsiskors sång. Hade vi derföre varit med när ett ordspråk af denna andemening skulle fabriceras, så skulle vi heldre hafva föreslagit: hvar menniska talar efter sin mun, hvilket i förening med den lika säkra satsen, att hvar menniska tänker efter sitt förstånd, bildar, äfven inom den trångaste krets af menniskor, en olikhet, hvilken af ingen gemensam uppfostran och sammanlefnad, samt ännu mindre af något Babelstorn kan förhindras. Men det är icke nog med denna individuella olikhet emellan olika menniskor, man får icke en gång alltid vara lik sig sjelf, och i detta afseende gifves det trenne väsendtligt skiljaktiga sätt, hvarpå man har att nyttja sin förmåga att tala. – Det första består uti att *hålla tal*, hvilket vi skulle vilja kalla menniskans språk såsom medlem af *staten*. Detta sker inför en större samling, rörer något visst ämne, och är förut öfverlagdt, hvarigenom det får en förnäm hållning i sammanställningen af orden och en viss gravitet i deras utsägande. – Det andra är det språk man

nyttjar inom *familjen.* Der säger man allt hvad man vill och huru det må falla sig, och hvad mer är, man tiger när man ej har lust att tala. – Det tredje är det sätt att tala, som man nyttjar i sällskapslifvet, eller hvad man kallar Konversation, hvilken närmar sig ettdera af de båda föregående, i den mån sjelfva sällskapet är publikt eller familiert. Det är om detta vi nu vilja tala.

Konversationen har i våra sällskaper växt till en skyldighet, från att vara en blott rättighet, och den som tiger anses ohöflig eller dum – ett omdöme, som visserligen är hårdt och tål undantag, men som dock i grunden ej är orättvist. Ty det är billigt, att icke någon tillåtes att endast njuta af de andra, utan att hvar och en lemnar sitt bidrag till det allmänna nöjet, hvilket är sällskapslifvets ändamål. Emellertid har det sina svårigheter, åtminstone för en nybörjare, att vid alla tillfällen hafva passande tankar och ord tillreds, och den frågan: ”hvad i Guds namn skall jag hitta på att säga åt den menniskan”, har kommit mången blyg yngling att svettas. Just de första orden äro merendels de som väcka mesta bekymmer, ty hvar och en vet med sig, att han icke är så dum, att han ju icke har åtskilligt att säga, bara han väl kommer sig i gång. Är det en likgiltig person han tänker anfalla, så går det väl an, men är det en för hvilken han vill vara särdeles intressant, vi ponera en ung flicka, så befinner han sig i en beklagansvärd ångest. Förgäfves låter han alla sina gamla tankar defilera förbi sitt minne; – många finner han goda nog, men ingen duger att bära prestafven för de öfriga, och att i hast sätta ihop någon ny är i denna villervalla omöjligt. Är nu olyckan rigtigt framme, så kan hans sköna lemna stället, och således tillfället att tala vara förbi, innan han ännu hunnit till den låga hostningen, hvarmed han plägar hugga en vak på den is, som frusit öfver hans tal-redskap. Men äfven i annat fall blir ej sällan det slutliga resultatet af hans ansträngningar någon af de endast i uttrycket obetydligt varierade kärntankarne: ”Hur står det till”? ”Det är fasligt hvad det är varmt inne”, eller ”det är grufligt hvad det är kallt ute”. Som han nu i känslan af dessa ords faddhet utsäger dem ganska lågt, så händer ej sällan att det enda svar han får, blir ”Hvad befalles” och han får då det obeskrifliga nöjet att ännu en gång, med högre stämma, upprepa dem. Om nu den tilltalade är af samma lynne och hardiess som han, så kommer nu hennes tur att våndas. Hon anser det icke vara nog belefvadt att svara endast med de enstafviga orden ”bra” eller, ”ja” och likväl äro de det enda svar, som kunna gifvas på dylika frågor. Hennes bemödande blir nu att pelsa på dem en mängd långa fraser, så att de åtminstone till det yttre få en mångstafvig volum. – Återse vi samma par några år derefter, då båda fått mera verldsvana, så skola vi finna dem med en säker hållning och en leende mine börja sin konversation – precist med samma ord; ja, skulle man tvinga, någon af dessa observatörer, som finnas i nästan alla sällskaper och stå i något hörn af rummet med sluten mun och öppna ögon, hvilka tro sig märka så mycken dårskap och så många fadäser hos menniskorna, skulle man tvinga dem att sjelfva göra ett försök på samma bana, så skulle de ganska säkert icke göra sin sak bättre. Och i sjelfva verket kan väl ingenting vara naturligare, än att man vid början af ett samtal med en föga bekant menniska utgår från någon helt likgiltig punkt, för att derifrån efter omständigheterna leda sig till något mera intresse-väckande. Alla dessa fraser om helsan, väderleken och dylika ämnen äro endast knarret af konversations-dörrens öppnande, för hvilket den inträdande icke behöfver rodna, så vida han blott sedermera vet att stiga fram och göra sig hemmastadd.

Icke allenast för början, utan äfven för fortsättningen af all konversation i allmänhet, måste man så mycket som möjligt afsäga sig all *pretention* både på sig sjelf och på andra, om man vill njuta något nöje deraf; och hvad som borde gälla som en regel för författare, att icke skrifva en enda mening, som icke innehöll en verklig tanke, gäller icke för sällskapstalaren. Hufvudsaken är der att samtalet flyter lätt och ledigt, utan någon synlig ansträngning eller öfverläggning, och den som talar som en uppslagen bok är, ehuru förträffliga saker han må säga, oftast mindre rolig än den som talar som en tok. Man måste nemligen mera eftersträfva att *roa* än att *undervisa*, och om man äfven är så upplyst att man tycker sig i den vägen hafva något att aflåta, så bör detta aldrig ske i en predikande ton, emedan menniskornas lynne är obenäget för direkt undervisning på de stunder de anslagit åt nöjet. Om det säges om någon: ”han är en ganska intressant man”, så är detta merändels endast utsidan af ett omdöme, som inuti är fodradt med: ”men litet tråkig är han

i längden.”

Att hvad man kallar *hafva konversation* består derföre icke uti att inom sig hafva en rikedom på tankar, ehuru detta naturligtvis är af ett eget högre värde, utan i den konsten att finna huru hvarje sak på något sätt *sammanhänger* med en annan, så att man oupphörligt kan leda sig från ett till ett annat, utan att börja ett nytt kapitel. Detta sammanhang må för öfrigt vara så innerligt som t. ex. det emellan ”vilja och kunna, eller så klent som det är mellan många af de småsaker man plägar sammanbinda genom ordet ”apropos”. – Häraf följer äfven att man icke uteslutande får rigta tanken på hvad man sjelf har att säga utan alltid ställa sina ord så, att man lemnar svar öppet för den andra. Liksom man vid viol-spelning icke allenast måste tänka på den löpande passagen, utan äfven måste hushålla med stråken så att man har ett stycke deraf qvar, för att dermed draga den nästa, så måste man äfven vid konversation akta sig att sjelf uttömma hela ämnet, så att den andra dertill icke kan genmäla något annat än ”jaså”, hvilket ord är ett af de farligaste grund, hvarpå samtal kunna stranda. Ett lika vanligt, som litet uppbyggligt sätt att hjelpa sig ur denna svårighet, är att ställa allt sitt tal i form af fråga, hvilket endast är att rekommendera då man har att göra med en person, som är så trög att han icke kan annat än svara. Eljest är en konversation i frågor och svar mindre rolig, dels emedan den frågande oftast vet svaren förut och dels emedan det kateketiska framställningssättet, allt sedan den tid man läste lexor, har lemnat ett obehagligt minne efter sig.

Hvad de ämnen beträffar, kring hvilka samtalet i ett sällskap helst bör vända sig, är så mycket svårare att bestämma någonting, som nästan alla kunna duga och intet bör bestämdt uteslutas, utom de som såra sedligheten, – ämnen hvilka icke allenast ur sällskapslifvet utan ur hela lifvet borde bannlysas. Likväl måste man vid väljandet af samtalsämnen rätta sig efter dem, med hvilka man talar, och om man vill bringa något ämne å bane, hvilket genom sitt allvar och sin svårighet tyckes mindre lämpligt för det lätta nöjet, så bör man försöka att deraf liksom skumma gräddan och uppsöka de punkter, som äro minst abstrakta och af allmännare intresse. För öfrigt är det naturligt, att ju närmare man kan tränga samtalet in på den persons omgifning, med hvilken man talar, ju lifligare uppmärksamhet väcker man; men talar man inför en större cirkel, måste man så mycket som möjligt göra samtalet till en ”allmänning”, som Bacon säger, på det man må undvika att ”tala om rep i hängd mans hus”.

Hvad som säges, är ofta inom sällskapslifvet, hvilket företrädesvis är ett fält för former, icke så vigtigt, som *huru* det säges. Man ser t. ex. huru en person ostraffadt kan få tillåta sig de största friheter, under det man blir stött på en annan för den obetydligaste småsak; äfvensom att en kan tillvinna sig intresse genom samma ord, hvarigenom en annan förefaller otreflig. Detta kommer allt af sättet; man kan lägga en *àplomb* på den mest hvardagliga fras, så att den erhåller en ny, frisk betydelse; och man kan uttala den djerfvaste sats med en lätthet, som äfven hindrar åhöraren att derpå lägga någon vigt. Dessa nuancer i sättet att uttrycka sig äro så fina, att de af inga ord kunna beskrifvas; men de utgöra dock i verkligheten ett uttryck af den talandes innersta karakter, och om man riktigt studerade klaven att uttyda dem, så skulle man kunna säga om en menniska vore dum eller qvick, bildad eller obildad, o. s. v. om man blott finge höra henne säga det enda ordet ”ja”. – Om sjelfva styrkan af uttalet torde den rätta bestämningen vara, att man talar så hårdt, att det höres af dem till hvilka man talar, men också af ingen annan, dels emedan det i annan händelse låter egenkärt, och dels emedan en sak, som kan vara ganska passande att säga åt en person, kan förefalla löjlig för en tredje, som hör den utom sitt sammanhang. Har man i sinnet att säga något, som man vet med sig vara verkligt dumt, så gör man dock klokast att tala tydligt ut, både derföre att det låter dubbelt dummare om man nödgas säga om det, och derföre att det verkligen låter betydligt klokare, om det utsäges med säker ton. Artigheter kunna deremot icke uttalas nog sakta, emedan de i samma mån låta mera uppriktiga; och jag har läst på något ställe, att de hviskande kavaljererna äro för damernas hjertan de farligaste.

Raljeriet har inom sällskapslifvet sin rätta plats, hvilket qvickt användt, är i ett samtal af lika ovärderlig nytta som salt i ett hushåll. Utan Salt och Skämt skulle många torra saker fastna i halsen; – men likasom

saltet icke duger på all mat, så måste äfven Raljeriet med högsta varsamhet användas; ty många förstå sig alls icke derpå, utan taga allt för allvar, och andra raljera gerna sjelfva, men anse det näsvist om någon annan gör det. Dessutom bör raljeriet flyta ofvanpå, att det icke rör upp några till sin natur alltför allvarsamma sidor, eller träffar med sin udd några alltför ömtåliga; äfvensom man icke får fastna deruti, så att man icke hvad ögonblick som helst kan ställa sig, *raillerie àpart*, på allvarsam botten. Raljeriet är vidare ett stort steg till en närmare bekantskap, – nästan lika stort som en brorskål; man känner sig genast på en ledig fot och liksom litet förtrolig med en menniska, med hvilken man raljerat i fem minuter. – Man kan fortsätta ett börjadt skämt, så länge man blir besvarad i samma ton, men ej en hårsmån längre. Sålunda kan man taga för afgjordt, att om ett frumtimmer säger åt en, att man är: stygg, elak, odygdig, tokig m. fl. epitheter, ju värre ju bättre, så står man mycket väl, men svarar hon höfligt, så är det hög tid att retirera.

En sak som i icke ringa mån bidrager att upplifva konversationen och glädjen i ett sällskap är ett godt och hjertligt *skratt*; ty det finner, om det är af äkta sorten, ovilkorligen ett echo i alla hjertan, och, om det icke ensamt förmår det, gifver det dock alla en lust att blifva glada. Dessutom blir hvar och en äggad att uppbjuda hela sin konversations-talent för den som skrattar väl och gerna, emedan det då har någon tack med sig; då det deremot är en förspild möda på dem, som knappt draga på munnen åt ens aldrabästa qvickheter. Detta gäller likväl endast om det skratt, som är på sitt ställe d. v. s. är ett uttryck af glädje; ty det gifves väl knappt något mera osmakligt än ett meningslöst skratt, som anställes endast för att dölja ens förlägenhet, eller, ännu värre, för att visa ens vackra tänder. – Äfven ett vackert skratt kan missbrukas, om derpå icke lägges någon hejd, och således ännu mera ett fult, af hvilken sort vi Gudnås hafva mesta öfverflödet. Få saker äro så förargliga som ett beständigt flissande, isynnerhet för den som sjelf icke är delaktig af ämnet för munterheten. – I den förställning, som utgör äfven den uppriktigaste menniskas yta, har man svårt att lära känna menniskorna i botten; den som vill det, måste gifva akt på dem vid de tillfällen, då detta innersta bryter sig fram emot deras vilja, och ett ibland dessa är skrattet, hvilket för menniskokännaren nästan ännu mera än talet upplyser en menniskas natur, emedan ingen har det fullkomligt under sitt eget kommando. Man behöfver blott flyktigt märka på skillnaden mellan en bildad och en obildad menniskas skratt, och man skall finna att få saker lemna ämne för allvarsammare betraktelser än skrattet.

Den rätta methoden att lära sig sjelf en god konversation torde vara, att noga gifva akt på felen i andras och söka undvika dem. Det positiva af konversationen kan nemligen icke läras af andra, utan måste hämtas ur egen fatabur, men det negativa, eller de band och inskränkningar man måste underkasta sig, kommer man lättast underfund med, om man observerar hvad det är som gör vissa menniskor tråkiga och obehagliga. Och genom det frivilliga tvång, man i följe deraf pålägger sig sjelf, förderfvar man alldeles icke sitt eget nöje, utan tvertom våga vi, såsom den rätta grunden för samtal, framställa den satsen: tala så du roar andra, så får du roligt sjelf.

Ett bland de vanligaste felen, som gör många menniskor tråkiga, är att de tala så mycket om sig sjelfva eller i synnerhet hvad som händt dem sjelfva. Hvad helst frågan måtte vara om, så komma de fram med sitt: ”Det var som det hände mig då och då”, hvarpå följer en lång historia, som så lifligt intresserar den talande, att han icke kan tro det hafva en alldeles motsatt verkan på den tilltalade. Ens eget jag är derföre ett ämne, som med lika mycken skicklighet som varsamhet måste bringas å bane, om det ej skall blifva ledsamt eller osmakligt, så vida man icke är tillsammans med sina närmaste bekanta. Sker detta till med skryt och egenkärlek, så förmår knappast den finaste qvickhet att gifva det något behag, hvilket icke heller vinnes genom den nu temligen vanliga jargonen att tala illa om sig sjelf. Detta är nemligen endast en annan, nästan ännu mera elakartad modifikation af skrytet, emedan det innebär en så stark tillförsigt om sitt eget värde, att inga, ej en gång ens egna ord kunna sätta det i någon tvifvelaktig dager. Men som ingen menniska är så litet egenkär, att hon icke är intresserad af sig sjelf, så är den andras Jag ett ämne, på hvilket hvar och en ganska lämpligt kan föra talet, för att blifva genast hörd. Smicker är ett säkert, ehuru oädelt sätt att ställa sig in, och

ingenting bidrager så mycket att vinna en annans gunst, som att han ser att man är intresserad af allt som rörer honom. Det ligger nemligen i mennisko-naturen en benägenhet att hålla af den, af hvilken man är afhållen; man vet då att man kan vara på en mera ledig fot, emedan det man säger, alltid blir uttydt så mycket som möjligt till det bästa. Beröm är derföre en ganska lönande artikel att nyttja i konversation, äfvensom det är oskyldigt så vida det icke sker på sanningens bekostnad; ty en ädel själ upplyftes och renas af intet så mycket som af beröm, och en lågsint tycker ändå mera om sig sjelf om han ser att ingen annan gör det.

Några menniskor hafva vuxit fast i vissa favorit-idéer, hvilka de städse föra på tungan och stundom kunna berätta för samma person tjugo gånger, i tanka att det är den första. Dessa vinna merändels bifall första gången man hör dem, emedan deras idéer synas, hvad de verkligen äro, Väl genomtänkta; men det faller af sig sjelft, att de skola blifva tröttsamma sedan man börjar kunna dem utantill. Andra menniskor af samma natur, men af mindre reflexionsförmåga, regalera med anekdoter i stället för egna tankar; och som förrådet af dessa oftast icke är så rikhaltigt, så likna de periodiska Decimal-bråk, der siffrorna i samma ordning beständigt komma tillbaka. Med dessa båda klasser af menniskor, äfvensom med pratmakare i allmänhet, behöfver man icke göra sig något besvär med sin egen konversation, utan blott tålmodigt afhöra. Men konsten att *höra väl* är nästan lika stor som den att *tala väl;* man får icke alldeles tiga, utan måste då och då i några korta afbrutna ord koncentrera sin beundran och sitt bifall; man måste synas lifligt intresserad, äfven om frågan är om det som förefaller en mest ledsamt på jorden; man måste till och med genom egna frågor veta att anslå de strängar, som gifva den talande tillfälle att fortsätta samma eller komma in på ett nytt favorit-kapitel. Af mera vigt än orden är likväl mimiken vid dessa tillfällen. Om den talande med vigtig mine uppkastar en fråga, så skall man noga akta sig för att besvara densamma, ty det finnes ändå intet annat svar än hans eget som duger, men man skall deremot se ut som ett lefvande frågetecken, hvilket, allt efter som svaret utfaller, rätar sig till ett förtjust utropstecken. Framför allt måste man akta sig för distraktion eller tecken till otålighet, samt för motsägelser. Det är svårt att uppfylla alla dessa hörandets fordringar, isynnerhet om man för tillfället har något roligare att tänka på; men förmår man det, så kan man vara säker om sin lön, och man blir prisad som en högst förståndig och bildad menniska, ”som intresserar sig för allt som är intressant”. – I omvändt förhållande gäller likväl icke, att man skall tala för den tystlåtne, lika mycket som man skall tiga för pratmakaren, ty det händer ofta att den förre är lika pinad af att höra, som af att tala sjelf. Det är en af menniskokännedomens svåraste pröfvostenar, att veta huru mycket eller huru litet man bör tala, för att väcka om sig det fördelaktigaste intryck. I allmänhet får man en högre tanka om den som talar litet, men som alltid talar bra då han talar, än om den som kanske säger lika många goda saker, men som derigenom, att han talar mycket, omöjligen kan beständigt vara intressant.

Det gifves äfven ett slags menniskor, med hvilka det är alldeles omöjligt att komma öfverens, och detta är de *disputerande.* Dessa lifva sällskapet för en stund, men blifva i längden tröttsamma, emedan de för blotta nöjet att disputera, försvara sina satser mycket längre, än de sjelfva äro öfvertygade om deras sanning. Dessa äro visserligen icke belåtna med att man hör på dem och bejakar dem, men de blifva det ännu mindre om man fullständigt vederlägger dem, och det klokaste torde vara att begagna Syrachs ord: ”trät icke med en trätosam, att du icke bär ved uppå hans eld”. Disputer äro i allmänhet en temligen onyttig sak, åtminstone för de disputerande sjelfva, hvilka sällan eller aldrig kunna öfvertyga hvarandra, utan endast blifva uppretade. För en tredje person, som icke blandar sig deruti, kunna de deremot vara upplysande, emedan han kan opartiskt öfverväga skälen för och emot. Likväl bör man icke höra på för länge; ty sedan disputen varat en stund, börjar hvardera parten på att återupprepa samma argumenter, utan att böra på den andras, eller och komma de in på något annat ämne, som icke det ringaste hörer till saken.

Vi hafva nämnt några ord om huru man bör inrätta sin konversation, för att dermed göra sig behaglig. Någon torde invända, att detta är coquetteri och att det är en skyldighet, att rent ut säga hvad man tänker, utan att fästa något afseende på huru det upptages. Om uppriktigheten verkligen består uti att utan

urskillning säga allt hvad man tänker, så vilja vi åtminstone icke räkna den bland dygdernas antal. Att anmärka fel hos en annan är en skyldighet, om man derigenom kan i någon mån bidraga till deras rättande; men eljest förvärfvar man endast derigenom en fiende, utan att uträtta något godt – och man må då hellre tiga. Om jag säger åt en menniska att jag finner henne dum eller tråkig, så blir hon deraf hvarken qvickare eller roligare, och den enda följden blir att hon i sin ordning finner mig både dum och tråkig. – Höflighet och lust att behaga äro nödvändiga ingredienser i all konversation af god ton.

Af de här anförda spridda anmärkningar torde läsaren inse, att det är omöjligt åtminstone för författaren att uppgöra en fullständig theori för konversationen. Vi tro att ingen han uppgöra en sådan, som duger för någon annan än honom sjelf; ty hvar och en talar bäst om han talar efter sin, alla andra olika, natur, likväl med den inskränkning att för att få en i alla afseenden god konversation, fordras det äfven att blifva en god menniska.

L. D. G.

Om Menniskans Ansigte.

———

”Men den högsta skönhet feltes i naturen: kronan feltes än i skapelsen: till dess menniskan ur gruset hof sitt anlete i ljuset.”

FRANZÉN.

”Kan du säga mig hvarföre näsan sitter midt i ansigtet”? frågar en Hofnarr Konung Lear i Shakespeares tragedi af detta namn, samt uppgifver sjelf, då Lear härtill icke kunde svara annat än ”Nej”, det ovederläggliga skälet: ”Jo, för att hålla ögonen på hvar sin sida om näsan”. Det är svårt att säga hvilketdera svaret är mera upplysande, Konungens eller Narrens, men nog är den sednares mera philosophiskt. Det kan väl hända att om man vidare hade frågat honom, hvarföre icke ögonen sitta bredvid hvarannan, så hade han derpå icke haft något annat svar, än att det är för att näsan skall hafva rum emellan. Man stode då således åter på samma punkt som der man började, och hela saken vore en onyttig promenad inom tankans verld, som genom en liten bugt återförde oss till utgångspunkten. Icke destomindre trotsa vi Läsaren, ehuru vi hafva den största aktning för hans skarpsinnighet, att gifva ett så pass godt svar som ofvannämnde Narr på dylika frågor som dessa: Hvarföre är icke den röda färgen vacker på näsan, då den är det på läpparne? Hvarföre gifva ögonbrynens sammandragning ett uttryck af vrede, då ögonlockens gifva ett af glädje? Ordet ”Hvarföre” är ett sänklod, hvarmed man kan sänka ned hvad föremål som heldst, så långt ned i vetandets djup som förståndets lina räcker, utan att man någonsin träffar någon botten. Vi vilja derföre icke bråka vår hjerna med att undersöka *hvarföre* ett ansigte är skönt; utan vi inskränka oss till att kasta en blick på *hvad* som utgör det sköna deruti. Genom denna frontförändring äro dock icke på långt när alla svårigheter besegrade, och den som börjar på att fundera öfver sitt eget ansigte, skall finna att han tagit sig ett ämne som räcker till för en god stund, äfven om han icke är så vacker, att han af sjelfbehag får lust att stadna framför spegeln så länge som Narcissus.

Man kan skära en menniska, åtminstone till det yttre, i tvenne lika delar genom en lodrät linea som går midt emellan ögonen; eller för att nyttja en mindre våldsam behandling: man kan se en menniska från två sidor, så att den ena profilen är lik den andra. Men endast genom denna enda linea kan jag dela henne i två lika halfvor; bakifrån sedd är hon sig betydligt olika mot framifrån och ännu större är skillnaden emellan öfre och undre delen af kroppen. Ja, på hvar och en af dessa båda hälfter finnes icke en gång någonting som vidare kan delas i två lika delar. Ett finger på den ena handen har t. ex. väl sin like på den andra, men är olikt alla de öfriga fingren på samma hand. Det enda som gör undantag från denna regel är tilläfventyrs

sjelfva Iris i ögat, hvilken såsom varande en cirkel kan på många sätt skäras i två lika delar. Kroppen bildar således en Dual-Symmetri, hvilken för ögat synes *kommenderad* af denna linea, till hvilken alla föremål på båda sidor referera sig likformigt; – och att denna likformighet eger rum, hvilket den i sjelfva verket sällan eller aldrig gör fullkomligt, torde kunna anses såsom sjelfva basen för all regulier skönhet. Allt som i kroppens naturliga och *hvilande* ställning afviker derifrån är snedt och fult. Men *Rörelsen* emanciperar i allmänhet kroppen till en viss grad från den regularitet, den i hvila bör ega, och skönhets-lagen bjuder alls icke att t. ex. armar och ben skola röras på samma sätt och på samma afstånd från kommandolinien. För röselsens skönhet är snarare en alldeles motsatt lag gällande och om vi t. ex. se på en konstnärs bild af en menniska, så finna vi oftast att den eger en regulier växt men en irregulier ställning. Denna frihet njuter likväl icke ansigtet, utan det bör äfven i sin rörelse vara reguliert. Att t. ex. blunda på ena ögat kan möjligtvis gifva en småslug, men aldrig en vacker expression, och ett skratt som verkställes med den ena mungipans upp- och den andras neddragning är lika fult som vanligt. Om dem som draga hela munnen på sned vilja vi ens icke tala. Det enda som i ansigtet bibehåller Rörelsens frihet är ögonstenarne, hvilka bilda den fria blicken; de bibehålla alltid samma afstånd från hvarandra, men icke från kommandolinien. Att tungan äfven är fri i sin rörelse hör icke hit, emedan skönhets-lagen icke en gång tillåter dess rcguliera nyttjande utom hennes egentliga boning.

Denna ofvannämnda regel-mässighet är nödvändig för skönheten i ett mennisko-ansigte, men att den dock icke ensam utgör någon stor del deruti kan bland annat ses deraf, att vi dela den med djuren. Ett vida större steg till skönhet har vårt ansigte gjort genom *ansigtsdelarnes inbördes proportion.* Häruti röjer sig en stor olikhet emellan oss och djuren, hvarvid vi åtminstone för våra egna ögon hafva ett afgjordt företräde. Djuren utbilda nemligen en eller vissa organer, som de bäst behöfva, på de andras bekostnad, och då samma tendens äfven igenfinnes i många mennisko-ansigten, så erhålla de likhet eller hvad man plägar kalla ”vålnad af ett djur”. Sålunda har Hunden både näsa och mun betydligt framskjutande framom ögonen, och Hästen har dem äfven mera än tillbörligt långt åtskiljda. Andra djur deremot åtskilja alls icke vissa organer. Så är Elephanten ett försök, huru en lång näsa tager sig ut, hvilken derjemte i sig innefattar begreppet hand, och Fågeln sammanblandar alldeles begreppen näsa och mun. Apan, som ungefär har menskliga afstånd i afseende på hvarje organs territorial-område, har deremot hvar och en för sig så omensklig, att hon derigenom står längre från menniskan än många af de öfriga djuren. Ty dessa kunna stundom hafva en organ, som till och med skulle pryda en menniska; Gazellen t. ex. är bekant för sina sköna ögon, för att icke nämna den Hund, hvars blick Geijer anser öfverträffa mången vacker flickas. För öfrigt bevisar Apan genom sin utomordentliga fulhet, att Djurens skönhet icke bör bedömmas efter den grad af likhet de ega med menniskan, utan att de tvärtom, hvar och en i sitt slag, äro vackrare ju flera egendomligheter de förete. Den andra allmänna lagen, hvilken vi anse bestå uti bestämmandet af hvarje ansigtsdels storleks förhållande till de öfriga, förmår således ännu icke att gifva menniskan stort mera än Apans skönhet, och då man dermed icke kan vara belåten, så måste man söka de öfriga lagarne såsom gifna för hvar ansigtsdel särskildt.

Utan att derföre vilja fördjupa oss i detta Konstnärens studium, kunna vi dock icke afhålla oss ifrån att för en stund vända Läsarens uppmärksamhet på ansigtets särskilda delar.

Först af alla torde *Ögonen* böra nämnas, om icke för annat, derföre, att de börja på ö, hvilken bokstaf någon gång bör få upprättelse för det oförtjenta missödet, att alltid nämnas sist. Det täckelse, som öfverallt annorstädes är utbredt öfver den inre egentliga menniskan, är här liksom undandraget och man tycker sig skåda directe in i själens djup. Likväl om man förmätet vill intränga i sjelfva medelpunkten af detta djup, så blir man nästan hånfullt tillbakastött, och i stället för att fatta en annans hela inre varelse, får man blott se sitt eget lilla, obetydliga Jag i spegeln, och detta till på köpet försedt med en otillbörligt lång näsa, i anseende till ögonstenens convexa form. Själen måste, för att kunna fattas, hafva någon form att aftrycka sig uti, och om man derföre äfven skulle antaga, att den omedelbarligen träder fram i pupillen, så väcker den likväl der intet medvetande om sig, utan denna expression ligger rundt omkring. Sjelfva Iris och Hvitögat gifva ännu

intet uttryck, ehuru de i och för sig sjelfva kunna vara vackra, om de äro af en klar och ren färg. Man fäster i allmänhet för mycken vigt vid dessa de inre delarne af ögat, och man plägar t. ex. föra striden om de blå eller bruna ögonens företräde med ett allvar och en häftighet, som om ögats hufvudsakliga skönhet deraf skulle bero. Vi vilja visst icke disputera dens smak, som tycker mera om mörka än ljusa ögon, och vi skulle till och med af enskilda skäl, som här icke kunna uppgifvas, med förnöjelse höra, att man tyckte blå ögon vara de vackraste o. s. v., men om någon tror, att t. ex. det eldiga i ett öga strålar ur den kolsvarta pupillen, eller att troheten företrädesvis hvilar i det blå, och att passionen rasar i det bruna ögat; så bedrager han sig lika mycket som den, hvilken vill läsa sitt öde i stjernorna. Uttrycket ligger nemligen i ögonlocken och dess yttre omgifningar; der finner man lif och rörelse samt charakteristiska olikheter hos olika personer. Hos den ena gifver den af långa sänkta ögonhår "voilerade" blicken ett uttryck af mild blygsamhet; och hos den andra utvisa de tätt indragna ögonlocken en öppen frimodighet. De lena bortsmältande dragen i ett öga föra godhetens talan och de starkt linierade i ett annat utmärka en inneboende kraft o. s. v. Ögat har visserligen sin högsta betydelse af sin expression, men det saknar icke derföre den rent kroppsliga skönheten. Det eger tvertom en ganska stor sådan, genom sin lysande färgblandning och sina på en gång djerfva och mjuka konturbrytningar. Deraf händer det, att man ofta får se verkligt vackra och likväl intet sägande ögon. Den i fortifikationen antagna principen, att en "croiserad eld" gör den starkaste verkan, gäller icke om ögonens eld, ty för deras skönhet är nödvändigt, att de hvarken vinda eller skela. Dock är detta öfverensstämmande icke tillräckligt för att ensamt bilda en vacker blick, utan dertill fordras, att hela ögonen skola följa med pupillerna, så att dessa tyckas liksom kommendera ögat. Häraf kommer att ögat, utom sin förmåga att se, eller emottaga *intryck*, äfven har en utåt verkande kraft, eller just hvad *uttryck* efter ordalydelsen vill säga, så att man känner, liksom något som träffade en, när man blir föremål för en annans blick.

Liksom den klara källan uppspringer vid foten af det berg, hvarur hon hämtar sin näring, så tyckas de själens krafter, hvilka i ögat framträda i dagen, ligga och slumra i *Pannan.* Här ligga dock endast själens grund-egenskaper förborgade och pannans lugn störes icke af de ögonblickliga sinnesrörelser, som i det öfriga ansigtet hafva sitt spel. Sjelfva bekymret ristar icke dit sina runor förr än det blifvit förbytt från en tillfällig gäst till en ständig medlem af huset. Det är sannt, att lätta moln stundom flyga öfver den nedre delen af pannan, men dessa höra egentligen till ögonbrynens distrikt och röra dessutom icke hennes fasta hållning. Det ligger någonting majestätiskt i pannans skönhet, och ögat dröjer med förtroende vid dess starkt bygda hvalf, utan att likväl stöta sig mot några hvassa kanter. Man finner, att hennes fasta massa lika mycket behöfves för säkerheten i ett ansigte, som kindbenens mjuka rundning för dess behag, ehuru hon icke förmår ingifva den passion, som de mera fina och nuancerade ansigts-formerna; hon är endast malmen till den metall, hvaraf redan kärlekens verktyg äro smidda i öga och mun; också är det endast vänskapens kyssar 24, som appliceras på pannan. Till hennes skönhet anse vi vidare fordras, att hon är nära lodrät, eller åtminstone icke mera tillbakalutande än näsan; äfvensom man nu i allmänhet anser höga pannor vackra, ehuru förhållandet hos Greker och Romare var alldeles tvärtom.

Näsan är, för att nyttja Lavaters ord, summan af pannan och roten till den nedre delen af ansigtet. Hennes expression, hvilken hufvudsakligen bestämmes af konturbildningens fasthet eller slapphet, dess djerfva böjning eller milda rundning, är likasom pannans petrificerad, utom der hon står i sammanhang med ögonbrynen, samt vid näsvingarne, ty på båda dessa ställen erfar äfven hon en dyning af de vågor, som sinnesrörelserna uppväcka i ansigtet. Näsan är mäktig af en obeskriflig skönhet genom sina konturers grace och nuanceringar; hon är såsom ett stycke, taget ur den fasta pannans kraft och omgjutet med bildningens hela finhet. Men hennes problem är ock derigenom ganska svårt att lösa, emedan hon i anseende till sitt läge midt i ansigtet icke allenast får tänka på sill egen skönhet, utan äfven måste bereda öfvergången till ögon, panna, mun och kindben. Ett ansigte är äfven derföre lättast karrikeradt genom en oformlig näsa. De smidiga, lätta, dock icke allt- för tunna näsvingarne göra verkligen skäl för sitt namn, emedan näsan utan dem, såsom endast en afrundad köttklump, skulle synas tung. Men näsborrarne, som äro delaktige af denna

förtjenst, äro i hänseende till expressionen icke af det värde, som de öfriga ställen, munnen och ögat, der man kan fördjupa sin blick i det inre. Man har kallat ögat "själens fönster", och man skulle kanske med samma skäl kunna kalla munnen dess dörr, men näsborrarne blifva då endast blindfönster. Munnen eger nemligen, liksom ögat, en evolativ kraft, i det den äfven i synlig mått afbildar de tankar, som genom orden ur munnen utgå; men näsborrarne sakna denna evolutiva kraft, om man icke såsom sådan vill räkna den i Vossii Rhetorica omtalade *Mycterismus*, eller som det i öfversättningen heter: "Snorck, då man med uppslagen näsa någon begabbar". En omständighet, som här icke heller torde böra förbigås, är den missaktning, för hvilken näsan, som det tyckes helt oförtjent, har blifvit ett föremål. Utom de förklenande begrepp, som fästas vid sådana uttryck, som "lång näsa, näsvis, skinn på näsan" m. fl. så gör man äfven ofta näsan till en "soufre douleur" för hela ansigtet och säger förödmjukande t. ex. "lägga sin näsa i blöt", och att en sak, som man icke hittar, ligger "midt för ens näsa", ehuru det alldeles icke är näsan, som är den felande. Man har svårt, att förklara orsaken till denna benägenhet, att "drifva" med menniskans oförargeliga näsa, ehuru det kunde vara på sitt ställe med de fyrfota-djur, som kalla sin näsa för tryne.

Munnen är näst ögat den uttryckfullaste delen af hela ansigtet; ja den är i det fallet ögat öfverlägsen, att den är rörligare och har uttryck för ännu finare nuancer af affekterna och i synnerhet lynnet, samt den ögonblickliga sinnesstämningen. Flera små leenden sväfva t. ex. öfver munnen, som dö innan de hinna till ögat; ja ögat har egentligen blott ett skratt och detta är glädjens, men munnen har dessutom ett satiriskt, ett hånfullt, ett blott höflighets och många dumma skratt. En så djup känsla kan den likväl icke uttrycka som ögat, hvars egentliga språk tyckes börja der munnens slutar; den tyckes tvertom vid mycket sentimentala tillfällen nästan förlora koncepterna och antaga en fade, intet sägande ställning. Men känslan kan stegras så högt, att icke en gång ögonen hafva ett uttryck derför – annat än tårar. Så snart *gråten* inträder i ett ansigte är all ästetisk expression förbi; bloden skockas, anletsdragen förvridas, och man kan icke vidare i dem läsa hvilken känsla det är, som gifver sig luft. Munnen spelar äfven härunder en bedröflig figur, emedan det är han, som arbetar med snyftningarne. Allt egentligt *skratt* ligger äfven utom ansigtets expression. Man vet för öfrigt icke, om man hos munnen mera skall beundra läpparnes skära och glödande färg eller snillrikheten af deras konturer. Hvilken variation och tillika harmoni är det icke emellan den smidiga öfre läppen och den undras mera fylliga och rundade form! Och den röda bloden, som väller i de mjuka genomskinliga läpparne, huru behagligt afkyles icke dess glöd af de hårda, elfenbenshvita tänderna. Dessa sistnämda äro väsendtliga för munnens skönhet, emedan de hålla läpparne i sitt rätta läge, och man ser på dem, som mistat sina tänder, att icke allenast munnen förlorar deruppå, utan äfven näsan och hakan derigenom antaga ett hvasst, framskjutande utseende. Men tänderna äro icke allenast till sin existens nödvändiga, utan bilda äfven en helt egendomlig skönhet genom sin form och färg; de gifva oss en angenäm föreställning om en skönhet äfven i det inre af kroppen. Vi tala likväl naturligtvis nu endast om hvita tänder, uppställda i rättade leder utan några luckor, ty en helt annan känsla väcka de, om de äro med al-fresco målningar försedda och icke kunna fylla eller slåss om rummet. Tänderna äro för munnen hvad fodret är för en kappa; dess utsida må vara huru vacker som heldst, så är den likväl icke elegant, om man då och då får se en flik af ett smutsigt eller trasigt foder.

Kinderna intaga mest genom sin rent kroppsliga skönhet; de äro liksom den öfriga kroppens representanter i ansigtet, i det deras skönhet ligger mera i massan, än i detaillerna. En finare hy och en skönare färgton gifver dem likväl en högre glans, än den öfriga kroppen. Utom det uttryck af kroppslig sjukdom eller friskhet, som de genom sin ständiga färg utvisa, så sakna de icke heller alldeles själens expression, ehuru denna icke såsom på andra ställen ligger i dragens förändring. Vid hastiga rörelser i hjertat svallar nemligen bloden upp i en rodnad, som utbreder sig på kindernas genomskinliga yta och faller lika hastigt tillbaka, flammande som ett vackert norrsken. Man kan kontrollera själens uttryck i dess olika organer genom hvarandra, om det skulle hända att de sinsemellan strida. Sålunda bör man icke tro en leende mun, om ögonen stirra allvarsamt dervid, och i detta afseende är Rodnaden ett af de ofelbaraste intyg om sanningen,

emedan man icke har den inom förställningens makt.

Hakan är en slags panna i miniature, ehuru hon saknar dennas expression, äfvensom hon samlar ihop hela ansigtet i en punkt, i stället för att pannan söker att så mycket som möjligt breda ut detsamma. Hakan är emellertid en liten nätt tingest, och man låter blicken med nöje der taga sig ett säkert fotfäste sedan den gungat på dess mjuka omgifningar; ser man derjemte en ”soupcon” af isterhaka, så har man allt skäl, att vara nöjd med slutet af sin vandring på det menskliga anletet.

Äfven *Håret* spelar en stor rôle i ansigtet, ehuru endast såsom dess granne, sedan stränga invandringsförbud hos oss förmedelst Rak-knifven hindra dess naturalisation såsom Skägg. Likväl eluderas denna lag så vida, att man under namn af Polisånger, Mustascher och Pipskägg tolererar ganska ansenliga portioner deraf. Förmodligen hafva karlarne ensamme fått skäggväxt, för att dermed kunna skyla sina hårda konturer på de ställen af ansigtet der det vackra könet har de mest fylliga former – en hypothes, som vi heldre antaga, än den vanliga att fruntimmerna icke fått skägg, derföre att de icke skulle kunna hålla munnen stilla så lång tid som de behöfde för att raka sig. Ur vår synpunkt anse vi derföre, att allt skägg är bra till att kläda upp ett fult eller medelmåttigt ansigte, men att ett vackert ansigte tager sig bäst ut, då intet af dess lineamenter beskuggas. Det egentliga Håret är deremot en för alla nödvändig sak, som oberäkneligt bidrager till ansigtets skönhet. Utom dess färg, glans och ymnighet, så finna vi huru mycket dess blotta ordnande kan kläda eller vanställa ett ansigte. Man kan i detta afseende utgå från tvenne principer och antingen fortsätta äfven i hårets läggning den symetri, som finnes öfver hela den öfriga kroppen, eller ock låta det falla sig så, som det af naturen vill och endast afhålla det från att ligga till besvär. Det förra af dessa sätt nyttja fruntimmerna hos oss, sig till mycken fördel, och det sednare tyckes vare det naturligaste för karlarne, hvilka i anseende till ett rörligare lefnadssätt och sträfvare hår, hafva svårare för det förra. Men att, såsom nu bland dem är bruket, taga sin kommando-linea eller bena på sned är betänkligt och torde endast genom vanans makt undgå att brännmärkas såsom fult.

Det tyckes icke tala mycket till *Öronens* fördel, att man, för att finna dem vackra, önskar sig dem så små som möjligt. De äro och ett par besynnerliga piecer, som man icke blir rätt slug på, men de sakna dock icke den täckhet som enligt Ehrensvärd tillkommer oredan, isynnerhet som de försigtigtvis tagit sin plats afsides, der de undvika en förödmjukande jemförelse med skönheter af högre ordning.

Men den sönderplockning af skönheten i ett menskoansigte, hvarmed vi nu sysselsatt oss, torde redan räckt för länge. Bacon säger, att det är svårt att afgöra, hvilkendera var en större *narr*, Apelles, som ville bilda sitt Ideal genom geometriska figurer, eller Albrecht Dürer, som ville sammansätta det af de vackraste delar han hade sett hos olika personer, och ehuru Läsaren torde finna det opolitiskt af oss, att genom citerandet af detta omdöme lägga honom ord i munnen, sedan vi en stund underhållit honom med just dessa båda saker, så kunna vi likväl ej annat än instämma deruti, att skönheten verkar som ett helt, hvars delar icke kunna särskildt betraktas. Ansigtet är i detta afseende den enda kroppsdel, som bildar ett afslutet helt för sig. Det faller ingen konstnär in, att måla hufvudlösa figurer, eller att välja till sin genre blotta händer och fötter, ehuru han kan rita dem såsom etuder; men sådane, som måla blott ansigten äro många, ehuru detta visserligen ändå är en inskränkt uppfattning af konsten. Ansigtet är såsom blomman på en planta, hon är vacker, om jag bryter af henne så, att jag endast har en kort stjelk att hålla uti, men nog är hon vackrast när hon sitter på sin egen planta och skuggas af dess blad. Vi tveka icke, att säga det Ansigtet är både den märkvärdigaste och vackraste delen af mennisko-kroppen, ehuru vi äro öfvertygade, att om man i allmänhet egnade en lika stor uppmärksamhet åt de öfriga kroppsdelarne, så skulle man äfven der upptäcka behag och egenskaper, som nu undfalla en. Sålunda har ju t. ex. ett närmare iakttagande af den charakteristiska olikheten i olika händer till och med grundlagt försöket till en vetenskap, Chiromantien. Men ansigtet är dock hufvudsakligen öfverträffande både deruti, att det är sätet för alla de fem sinnena, då deremot hela den öfriga kroppen endast eger delaktighet af känseln, samt deruti att själen i ansigtet onekligen är mest

genomskinande, ehuru vi icke vilja förneka värdet af Doktor Galls knölar på hjernan. Detta ansigtets företräde har äfven i allmänna lifvet tagit ut sin rätt, och det är af denna orsak, som det är en ohöflighet att vända någon ryggen, som man talar liknelsevis om hufvudsak o. s. v.

Förhållandet emellan *Expressionens* och den i egentlig mening kallade *Kroppens* skönhet är en sak, hvarom de mest stridiga omdömen gjort sig gällande. Frågar man den stora allmänheten, så får man af nio blad tio höra, att expressionen är just den egentliga skönheten, och den vanliga phrasen är: ”den menniskan vore rätt vacker, om hon hade litet mera expression”, äfvensom våra Romanförfattare, då de rigtigt vilja insinuera sina älskarinnor i publikens gunst, skynda sig att underrätta, huru de ”icke egentligen kunde kallas reguliert sköna”, men att de hade ett uttryck af lif och värma (oftast äfven skälmaklighet), som gjorde dem oemotståndligt förtjusande. Detta går så långt, att om man får höra någon säga om en menniska, att hon är reguliert vacker, så förstår man genast derunder något *men*, som gör henne ful. Å andra sidan deremot förklara mera abstracta Theoretici, att expression och skönhet äro tvenne helt olika saker, som icke allenast icke hafva något gemensamt, utan tvertom stå i en fiendtlig ställning till hvarandra. Solger påstår till och med, att ansigtet just genom sin expression icke har rum för någon skönhet, hvilken man derföre skulle hafva att söka i den öfriga kroppen. – Hvilken har rätt? – Vi för vår del tveka, om vi skola svara *ingendera* eller *båda*, emedan vi hvarken odeladt kunna förkasta eller gilla någondera satsen, ehuru vi icke kunna neka till att vi äro mera böjda för deras mening, som heldre se folk i ansigtet, än på något annat ställe.

Att expression och skönhet äro tvenne olika ting, som kunna vara åtskilda, ligger utom allt tvifvel; men de kunna och vara förenade. Det är endast när en själens egenskap utvecklas på de andras bekostnad, som den äfven gör det på kroppens. En häftig passion t. ex. förvrider anletsdragen, men denna passion är icke heller ett skönt uttryck af själen, emedan den derigenom bringas ur sin harmoni, utan det är ett fult, och det är derföre som den äfven gör kroppen fulare. Men hvem har väl sett en moder fulare, då hon ser på sitt barn, eller hvem har tvertom sett ett ansigte, som icke blir fulare af ilska. Det är en sublim tanke hos Svedenborg, då han skildrar kärlekens uttrycksfulla skönhet i dess himmelska region, att då den ena makan såg på den andra strålade hennes ansigte så starkt, att man icke kunde se derpå, förr än hon vände sin blick på ett likgiltigt föremål. Det är en falsk invändning man plägar göra, att Antiken aflägsnar med flit all expression, från sina ansigten, ty det är en ren omöjlighet, att göra ett ansigte som alldeles saknar expression; och Antiken förkastar endast den *tillfälliga* expressionen och sätter derigenom sina verk utom tiden. Vi anse derföre *Uttrycket* och den rent *Kroppsliga* skönheten, såsom den menskliga skönhetens båda momenter, hvilka äro lika nödvändiga för att bilda den i sin högsta betydelse; och derföre är ansigtet, som utgör den enda synliga föreningen emellan själ och kropp, sätet för både den högsta möjliga skönhet och den högsta möjliga fulhet. Men för att uttrycket skall vara skönt, fordras att det skall så fullkomligt hafva genomträngt det Kroppsliga, att vi utan reflexion kunna fatta intrycket deraf. Ty icke är t. ex. en panna skön i samma mån, som hon enligt Galls system i sig innebär goda egenskaper, till kännedom hvaraf först fordras jemförelser och undersökningar. Galls system, hvilket så vidt det rörer pannan, hörer till vårt ämne, är för öfrigt bygdt på en slags vetenskaplig grund, som man icke alldeles kan förneka; men oss förefaller det som om han lagt för mycken vigt på hjernans qvantitativa utveckling och alldeles förbigått den qvalitativa. Af Lavaters Physiognomik är deremot hvar och en till en viss grad anhängare, ty ingen lärer kunna neka att en menniska kan se dum ut, en annan god o. s. v., om han äfven icke kan bestämma hvilka drag som verka detta, men så snart Lavater går längre i sina bestämningar än våra egna ögon kunna följa med, så vill det något till att kunna tro på honom, emedan han icke såsom Gall kan uppgifva någon allmän grund för sina satser.

Att det är en fördel, att vara vacker, lärer väl icke kunna bestridas, ehuru den likasom alla andra fördelar kan missbrukas och lända sin egare till skada. I våra tider kan skönheten nästan betraktas såsom ett litet capital, och mången har tagit sig ut i verlden med sitt vackra ansigte; men man måste besinna, att detta capital i

sjelfva verket endast är ett räntefritt lån som innehafvaren fått på obestämda år utan någon uppsägningstid, så att den, som sätter hela sitt hopp deruppå, kan blifva illa bedragen. Men utom alla egentliga beräkningar, hvilken ljuf känsla måste det icke vara, att med sin blotta blick kunna vinna hjertan och låta en annan känna en försmak af himmelen. Skönheten är det verksammaste rekommendationsbref man kan få med sig på resan genom lifvet, ty det är skrifvet af vår Herre sjelf, och något hvar torde veta med sig, huru svårt det är att neka något, som ett par vackra läppar eller ögon begära. Men på det att detta stycke icke heller måtte sakna sin lilla Moral, så vilja vi anmärka, att de Sköna spela ett både högre och farligare spel än de andra. Af en vacker yta fordrar man ett lika vackert inre, och när jag får höra ett dumt eller elakt ord ur en vacker mun, så påminner jag mig alltid det gamla ordspråket, att fara upp som en sol och komma ned som en skinnpels. Ögat kan väl ännu med välbehag dröja qvar vid en sådan skönhet, men det är också endast skönheten man nu älskar, och man önskar att det trollet, som huserar derinom, vore lång väg borta. Nej, skönheten bör vara den rena dygdens infattning. Visst är det roligt, att se ett ansigte, der hvarje leende är ett qvickt infall, men ännu heldre ser jag ett, der hvarje blick är en god gerning; – och, när hvarje ord som lemnar de mjuka läpparne, är rent som Eolsharpans toner, när oskulden färgar kinderna med sin morgonrodnad vid blotta aningen om ett ondt, som den sjelf icke förstår, när allt utvisar frid och lugn utom den brottning, som föres mellan ömheten, som vill gifva sig luft, och blygsamheten, som vill hålla den tillbaka, – – – – ja, jag skulle skrifva hvad jag känner när jag ser detta, men vid blotta tankan deruppå tappar jag af ren förtjusning pennan ur handen.

L. D. G.

Om Snille.

——

”Das Genie – diejenige Kraft des Menschen, welche durch Handlung und Thun, Gesetz und Regel giebt.”

GOETHE.

Det är ett besynnerligt drag i mennisko-hjertat, att det oftast värderar de egenskaper, det undfått af naturen, högre än dem, det förvärfvat sig sjelft. Sålunda äro de menniskor sällsynta, som med lugn fördraga, att höra sig kallas fula eller dumma; men mången emottager med köld benämningen af okunnig eller lättsinnig; – man gör ofta den menniskan till sin oförsonliga fiende, som man kallar ett beskedligt nöt, då man deremot till och med kan förvärfva en vän med att kalla honom en qvick canaille; och låter man endast någon passera för ett snille, så kan man för öfrigt opåtaldt till detta substantivum lägga nästan alla adjectiver, som böra till Arimans område. Likväl är snillet en af de egenskaper, som minst behöfvas för att bilda en i alla afseenden god, redbar och älskvärd menniska, och snarare ett hinder än en nödvändig egenskap för att bilda en lycklig. Men menniskorna tänka i allmänhet som så, att hava man har af naturen blifvit rikt begåfvad med förmögenheter, så *kan* man, om man *vill*, blifva en utmärkt god menniska; och med detta medvetande låter man sig nöja, och skjuter upp tills vidare med att vilja. Man besinnar icke, att *kunna* utan *vilja*, duger till platt intet, men deremot att vilja ensamt ofta sjelft kan skapa sig ett kunna. Snillet, som är det herrligaste inom menskligheten, då det går sin rätta bana, är en ganska obetydlig sak, välgörande hvarken för sig sjelf eller andra, då det ligger outveckladt. Det behöfver, liksom andra plantor, värme, ljus och luft för att frodas.

Flera författare, som sjelfva äro snillen, hafva definierat snille, icke allenast olika, utan så, att den ena rent af upphäfver den andra. Så kallar t. ex. Ehrensvärd snillet för ”ett öfversvämmande af egenskaper till någon höjd öfver allmänheten”, då deremot Geijer påstår, att allmänheten eller hvar och en är snille i något. Lamartine säger, att snillet är blott en instinkt och ej en frukt af något arbete; och Tegnér kallar det ”en förnäm gäst, som ogerna trifves i okunnighetens skräpkamrar.” Man bör derföre icke tro att någon af dem har orätt, utan man kan endast draga den slutsatsen, att snillet verkligen är något helt olika, ja till och med

motsatt hos olika personer. Ett stort misstag anse vi det ock vara, att såsom man vanligen gör, räkna de så kallade ”genierna” för en egen klass af menniskor, på hvilka man ser såsom på underdjur, och hvilkas handlingar man alla anser för genialiska. Förhållandet är likväl icke blott, enligt den bekanta satsen, att ”den snille är i ett, kan vurma i ett annat”, utan hvad ännu oftare inträffar, att den snille är i ett, är en vanlig menniska i allt annat. Vi förkasta således den gamla vanliga phrasen, att man icke får bedömma ett snille efter samma reglor som en vanlig menniska, och anse tvertom, att detta just är det enda rätta. Eller hvarföre skulle jag icke, om jag till hela deras värde uppskattar ett snilles förtjenster, iche äfven få anmärka dess fel. De mindre lyckligt utrustade menniskorna borde vara illa belåtna, om man endast lade dem till last de fel, dem de dela med snillena. Om ett stort snille har små fel, så blir ju ändå resten vid deras subtraherande ett vida större plus, än om jag afräknar samma fel hos en menniska med små förtjenster; men om deremot ett snille har så stora fel, att de öfverväga dess förtjenster, så är ock dess verksamhet, i sin helhet betraktad, mera skadelig än gagnelig, ehuru den ännu kan vara välgörande för dem, som förmå att afskilja det goda från det onda. Det skulle stått litet bättre till i verlden, om man icke så ofta för en smula snille rättat sig efter en dålig menniska, och hållit henne till godo med hull och hår. Att vara *Menniska* är första vilkoret för alla utan undantag, och sedan detta vilkor är uppfyldt, är det först tillåtet, att vara så väl ett snille som ett dumhufvud.

Det menskliga snillet är i allmänhet en förmåga, att tränga framåt, att af ett kändt sluta sig till ett okändt, och att upptäcka något *nytt*, icke af en slump, utan genom en ljusare blick i det inre af tingens natur. Vore derföre en menniska i besittning af hela verldens bildning, så vore hon icke ett snille, förr än hon sjelf än vidare hade fört denna bildning ett steg framåt; men som detta nu aldrig är händelsen, så kan en menniska åtminstone subjectivt kallas ett snille, så snart hon i någon mån höjt sin egen bildning utan att dertill vara ledd af någon annan. Man finner således, att äfven för ett snille äro kunskaper och lärdom af högsta nöden, emedan det eljest löper fara att anstränga sina krafter på föremål, som redan längesedan äro af andra snillen fullkomligt förklarade. Genom en högre bildning kan hvilken menniska som heldst stå på alldeles samma eller en ännu högre ståndpunkt i rent vetande än ett snille, utan att hon sjelf är det; likasom den, som nu seglar till Amerika, icke är någon Columbus. Snillet består uti att bryta vägen till vårt mål; det är det menskliga förståndets anförare, som visar och leder det närmare målet; men det förer derföre icke målet till oss; hvar och en annan måste sjelf tillryggalägga samma väg, som snillet, för att hinna till samma mål; han måste steg för steg identifiera sina tankar med snillets; så att man skulle kunna säga, att snillet icke skänker oss *sina* idéer, utan *våra* egna; det förer oss på djupet af vår egen själ, och gifver oss nyckeln till någon af dess lästa gömmor, der vi hitta gods, som vi icke visste att vi egde. Deraf kommer det sig, att då vi läsa någonting rätt snillrikt, som anslår oss, så förefaller det oss, som vi i hast fingo ord till en dunkel aning som redan länge slumrat i vårt inre. Och det äkta Snillet verkar icke allenast på oss med de idéer, det sjelft framkastar, utan lika mycket genom dem det väcker bredvid hos oss sjelfva. Det, hvaraf vi mest njuta hos våra älsklings-författare, är ofta mindre hvad som står i sjelfva boken än det att de gifva oss rätta tråden till våra egna tankars intrasslade garnhärfva.

Vid första påseendet skulle man kunna tycka, att allt hvad som är snillrikt äfven borde vara sannt; men icke en gång snillet är undantaget från den fördömmelse, som hvilar öfver hela verlden, att der finnes ingenting fullkomligt; och skulle vi försöka, att utgallra alla snillrika lögner och illusioner, så skulle vi icke få mycket snille qvar i menskligheten. Men man behöfver derföre icke frukta, att de lefvat förgäfves dessa Snillen, som misstagit sig, vore det äfven i hela rigtningen af sin bana; – de hafva ledt tanken till ett djup, som vi dem förutan kanske icke skulle hafva hunnit, och de hafva ofta just genom sina förvillellelser i detta djup, lättat för oss möjligheten att träffa det rätta. Men häraf följer ock, att äfven det största snille måste man följa på ett sjelfständigt sätt, och icke på dess blotta auktoritet medgifva något, hvars sanning man icke inser. Vill man stödja sig på auktoriteter, så gifves det knappast någon så stor dårskap, någon så förryckt idée, att man icke skulle kunna uppleta något stort namn, som fört dess talan; – det är derföre så mycket nödvändigare, att

man inom förnuftets verld aldrig erkänner någon annan auktoritet, än *sanningens* egen. Majoritet och Minoritet i en sak kunna inverka på en mans handlingar, men de böra aldrig kunna verka på hans öfvertygelse.

Men om man således icke en gång får obetingadt följa ett snille på de fält, der det är ett verkligt snille, så måste man ännu mera taga sig till vara, att icke blindt taga det till mönster i de fall, der det är en vanlig eller sämre än en vanlig menniska. Och likväl gifves det menniskor, hvilkas samveten kunna tillfredsställas af så hårdsmälta ursägter, som denna: ”då ett stort snille har kunnat tillåta sig det felet, så är det väl förlåtligt, om jag, som är en enfaldig stackare, begår det”. Å andra sidan går man ännu längre och vill till och med anse såsom en förtjenst hos ett snille det, som man erkänner vara ett fel hos en annan. Sålunda betraktar man med en viss högaktning all den vårdslöshet och oordning, som pläga utmärka snillens personligheter. Man har deruti så vida rätt, som detta bevisar, att snillena hålla sin blick så skarpt och så oafbrutet fästad på sitt stora mål, att de förakta, att egna någon uppmärksamhet åt hvardagslifvets små omständigheter; men man besinnar dervid icke, att de just derigenom förfela detta ändamål; ty så länge de äro människor, måste de hafva behof, som skola tillfredsställas, och detta sker med minsta besvär, om det sker med uppmärksamhet och ordning. Det är nemligen endast en parodi på ordning, hvilken består, såsom Jean Paul låter Advokaten Siebenkäs definiera densamma, uti ”Färdigheten, att i tjugo år sätta en sak på sitt gamla ställe, detta ställe må för öfrigt vara hvar som heldst”. Den verkliga ordningen är till sitt väsende intet annat än omsorgen att ställa allting så, att det lättast kan användas till sitt ändamål. Det vore visserligen en dårskap, att fördöma ett snille för ett så obetydligt fel som vårdslöshet i småsaker, men det vore ett skäl, att ännu högre värdera det, om det äfven omfattade dessa med intresse.

Ju mera oklanderligt och rent ett snille står inför sin samtid såsom menniska, ju mera oberoende kan det verka såsom snille. Endast en god menniska kan utan fruktan arbeta på att sprida sanningens ljus öfverallt, ty hon behöfver icke söka dölja det på de ställen, der det skulle lysa på hennes brott. Såsom snille skall hon äfven då lättare lyfta menniskorna upp till sin egen höjd, ty de finna ingenting, som inger dem misstro till henne i det, som ligger dem närmast. Men skulle hon äfven vara så långt före sin tid, att den icke förmår följa henne, så kan hon ändock med lugn gå sin bana framåt, ty hon känner inom sig att hennes sanningar en gång skola göra sig gällande. Detta medvetande måste redan i sig sjelf vara en full tröst för hvarje misskännande och en belöning för hvarje möda; – eller hvilket högre mål skulle väl den djerfvaste äregirighet kunna uppställa för sig än det, att då kommande sekler vända sin blick tillbaka på den tid, som då *var*, så skola de ännu med beundran säga: han *är* ett Snille!

L. D. G.

Sångfärden.

——

Ett obegränsadt haf, speglande den rena, djupblå himmelen, sträckte sig ut famnande om jorden. Vårsolens gyllene barn lekte med de små böljorna på hafvets af purpurkindade Zefirer krusade yta. Allt rörde sig liksom till dans vid *Sångens* harmoni, som genombäfvade det Hela.

På stranden stodo många slags träd med nyss utspruckna, ljusgröna blad. I deras skugga spirade tusendetals olika blommor, knoppande, halfutspruckna och fullmogna. En frisk, genomskinlig källa porlade upp vid foten af en åldrig häng-björk.

”Kom”! sade Aojdos till sin vän, ”en dryck ur den sköna källan! Dess ådror ge lif åt jorden, och gå tillbaka till sitt ursprung, morgonhafvet derborta. Vederqvickta skynda vi se’n på vår farkost ut på det oändliga hafvet. Jorden kan ej, vill ej förstå oss. Lika de besungna Svanorna skola vi simma, dricka föryngring ur

evighetens bölja, och strö kring oss guld- och silfverperlor, glimmande som morgondagg på vårblommorna”.

”Du har tjusat mig med dina toner”, svarade vännen, ”och jag följer dig från Jord och Tid. Din Sång är djup och rik, den har fört mig från den första, dunkla känslan, aningen, till vetandets klarhet och åskådning. Jag trodde, – nu *vet* jag hvad jag trodde. Jag är vid målet. En dryck till, säger du? – Kom! låtom oss skynda! odödligheten dricker jag ur den evigt klara, strömmande källan”! –

Sedan de svalkat sig af källans friska bölja, fortfor vännen med flammande blickar: ”Nu ha vi druckit mod, kraft, helsa och evig ungdom. Det är liksom finge jag vingar, jag blir så lätt, så glad, så fri”!

”Men se”! afbröt Aojdos den hänförde vännen, – ”der kommer lik en bergflod *Kronos*, skummande af vrede, med sina vanskapliga barn och sin här, att förfölja oss. Klippor, träd, blommor och allt skönt, som ligger i hans väg, rycker han upp och förtrampar, lemnande en ödemark efter sig. Skönhets- och Ungdomsfrätare! du, som lefver blott af förstöring, se! nu har du din lön! När du ville hinna oss, som du förföljt, stupade du i hafvets djup och försvann för alltid med ditt följe”! –

”Nu, min vän”! fortfor han vändande sig till honom, ”segla vi fria på *Diktens* haf! Hör du den sköna sången, som lifvar och föryngrar allt! Kom! Låtom äfven oss sväfva som toner af den eviga harmonien, och *lefva* deri”! –

”Evigheten bryts mot hafvets spegel Öfverjordiskt ljus och klar. Zefir, som deröfver far, Fläktar på vårt lilla segel.

Som en bölja Med den andra, Låt oss följa Nu hvarandra.

Hvad du förr på lifvets bana Dunkelt blott har kunnat *ana,* Skåda ned i spegeln der hvad det *var* och hvad det *är.* Eviga och himmelsklara, Liksom hafvet vi befara, Låt oss gunga Evigt unga Som de glada böljorna, och sjunga”! – –

Så förklingade deras sång. Men ju mer de söngo, förvandlades de, och löste sig småningom med ett fint, dallrande ljud i den eviga *harmonien*, som bäfvade genom det oändliga hafvet.

R. Hj – e.

Otryckta Fragmenter

AF

THORILD.

---

1. Caractere.

Jag hade blott *en* stor oföränderlig tanke i Lifvet: ”*At Förklara hela Naturen*, och *Reformera hela Verlden*”

Alt hvad jag tänkte och gjorde var til detta Mål.

Jag ville uprätta alt *Sannt och Stort.* Al min äregirighet var hvarken mer eller mindre.

Jag var antingen den störste, eller den högmodigaste af alla dödeliga.

– när jag skrifvit de 5 första raderna af *Passionerna*, sade jag til mig sjelf: *så godt som något Poem i Verlden!* och tänkte på Plato, Lucretius, Pope. (vid 20 år.)

– när jag skref *la Majesté de la Verité*, kysste jag nästan hvar sida i en gudomlig rörelse af förundran, (vid 30 år). Cap. 2 och 3 tilbad jag, med tårar af innerligt behag.

Jag Trodde mina Blad hafva: Verité, energie, simplicité, grandeur, brillant, sublimité, – le divin! – som jag påskref dem.

– jag var altid, men då just besynnerligen, rädd om mit lif, glad! att vara trygg hemma, för den höga charme, den heliga vigt, jag tyckte mit lif hafva för Verlden.

Så förunderlig fann jag min själs känsla och *Sagaeité* – at en gnista gaf mig elden af det största Företagande: och et ord – ljuset af den största Sanning.

Finna och *Omskapa* alt, var mig en naturlig tanke. Jag var så säker på at *finna* att – at jag trotsade med mina ränner på de största uptäkter, innom en viss gifven tid. Och utan all charlatanisme: *naturlighet.* Ty Sanning, Sanning från Naturens eviga ljus til det minsta stoft – var min själs lif och glädje.

– jag, naturligen, ansåg mig för den förste af lefvande, ja! af dödelige som varit: jag studsade vid mångas förträfflighet, men såg snart at om de hade något drag af mera stort, voro de under i det *sanna.*

– jag tyckte mig likväl icke hafva en gnista af högmod. Jag såg i hela naturen ingen förträfflighet, som jag icke erkände och tilbad. Jag var i min själ ödmjukare än den ödmjukaste. Jag kände det som en ny gudomlighet, at den rättvisa jag kunde göra åt alla, kunde ingen göra åt mig.

När jag trodde mig så hög, var det i ren utsigt af alla jordens storheter – så som jag ser kädjan från 1 til 1000:de.

Det var ock i Verlden ingenting så högt, som jag icke kunde, med lätthet och lugn, förakta: Fåfäng Ära, Flärd, Nåd, Pragt, Rikedom – hot, död, lågor. Men min sats var dock motsatsen af Horatii nihil admirari: neml. *nihil spernere!*

– ingen beundrade mera djupt, mera häftigt, andras storhet, eller sin egen. Jag var i rörelse, i eld, för det minsta af sannt eller skönt.

Jag ärade lifligen mina ovänners charmer. Jag upplyftade gerna sjelfva det falska, at det ej måtte lida en mörkning, ej någon strimma af ljus och skönt dö.

– Jag tilbad tusende gånger min egen själs omäteliga Ömhet, kraft, ljus och storhet.

Denna tilbedelse var det aldrahelgaste af min lycksalighet. Ock så trodde jag at hvar dödelig var en Gud, i sin natur.

Jag ville vara Alt, för at uplyfta Alt. Jag var känslofull, följde alla varelser med min själs ömhet, från glittrande gruset up til solen, från färgdraget på en blomma in i Naturens djup af lif, från skuggan af mit lilla träd ut til Verldens Omätlighet.

Men, innom Mänskligheten – kände jag en Oförrätt mot en Svagare, som en *blixt.* Det var den enda af mina känslor, som kunde gå til ursinnigt. Helst om denna Oförrätt var en fri, *onödig* grymhet.

Jag var *barmhertig* – som Gud. Aldeles utan undantag, och utan grens.

Jag älskade, och i hela min själ följde: ”Parcere subjectis et debellare superbos.”

Min häftighet mot andra var altid – en liflig känsla af deras *lömska, hårda*, eller *lekande Orättfärdighet* – mot deras eget vett.

– Ty man kunde säja mig den yttersta försmädelse, och jag log åt des *upriktighet.*

Redligheten gaf, för mig, åt alt Värde.

Jag trodde mig skrifva *Ädlast* i Verlden.

Dock var min själs idé så högt öfver alt hvad jag gjorde, at jag aldrig biföll *något* med et fritt och fullt behag. Jag såg mina fel liksom man ser i solen, med en ängslig oändelig känslighet. Jag sade aldrig til *något* et rent: *Väl!* fast jag alltid fann det, i sin plan, *gudomligt.*

Jag lefde i Naturen, i *Universum* – så vant, så naturligt, som midt i mit hus. Det som hände längst bort i Asien, eller hade händt äldst i häfderna – var som nära til mig.

Höghet och *Pathos!* det var mit lif! Alt, Alt, angick och rörde mig: Det lägsta handtverk, den minsta landtslögd: För alt tog jag parti och eld: och suckade at jag ej kunde vara alt, för at hjelpa alt. Alt ville jag uplyfta, och bringa högre. Pathos! af alt i Naturen: i synnerhet – som födes eller *dör:* af gryning och mörkning: af tändas och svinna: af ungdom och ålder: af Vårens milda sol och brodden: af Höstens matta glans och löfvens fall, och sista blomster.

Höghet och Pathos! trodde jag teknade på mina Blad.

Jag älskade – *oändligt!*

Sanning och *Älska* – var min själs naturliga, dagliga element.

Jag blef verkligen riktigt *kär*, med längtan, med suckar efter – i alt hvad som hade något ömt, högt och behagligt: en barnunge, en yngling, et vackert ställe, alt.–

Le åt, eller skymfa en Tiggare-sång, var för min själ – gudlöst! Mig kunde den smälta til tårar. Och jag vet ännu ingen Musik i Verlden – mig mera oändligt ljuf. Jag hade kunnat kyssa en tiggarflicka, för den rörelse hon gaf mig.

De olycklige, de lidande, voro mine helgon. Deras klagan, om själens, var Melodie. Jag kunde höra, trösta. – Men genom en obegriplig, allmännelig blyghet gömde mina känslor.

Dock fördömde jag Eländet som et *brott.* Just *af* innerlig och oändlig Ömhet.

Sanning! Sanning! var min själs ljus, dag, lif, element. Afsky för hycklandet, för minsta sken och misstanke deraf, gömde jag tusende gånger, och oftast, mina känslor af ömhet, kärlek, all rörelse.

Jag talte med Alla, i alla grader, i alla toner, i alla ämnen.

Enfaldige Christne, helst qvinnor, önskade mig himmelens ljus. Jag gjorde en öm mine, och teg. Jag läste med – deras böner, vördade deras andakt: Och var en Vän af all och den minsta känsla i Naturen.

Derföre älskade jag hvar gudfruktig, om äfven så ringa: och tillbad i hela mitt lif de *höge i andakt* (Mystici).

Hela Naturen, des minsta och största, lefde för min själ.

Deraf hela caracteren af min Philosophie: *Universalitet* och *enhet*, rikhet och harmonie, *en* gradation.

Jag hatade alla *slag, opposita, undantag* – såsom litenhetens gränsor, fånighet, missvett.

Alt för mit hjerta och mit Förstånd var et oändeligt stort och skönt, skiljeligt i grader, ej i slag. Och som jag såg alt, så *kände* jag alt.

Universalitet och *enhet* är Guds caracter, är Naturens, var min.

Derföre fann jag sälhet i alt, skönhet i alt, älskade alt, *ville alt.*

Det mäst falska, den vanvettigaste Sect – var jag i en glad och liflig nit att updrifva til sin högsta glans:

1. Emedan det var dessa människors *Gudomliga*;

2. För at förstöra det med sanning och ära.

Så som en storsinnig man lemnar sin rival alla fördelar – och vinner.

Al min *besynnerlighet* – af Stil, af tänkesätt, af upförande i helt – var endast principen af det *mäst sanna* och *det mäst stora.*

Allmänna vanan af falskhet och litenhet kunde ej mistänka det!

Hela min ungdom var Natur, poesie, och känsla.

——

2. Scener.

1. Jag låg ofta ibland Mälarens klippor – fri, hög, fattig: och i Höstens mulniga dagar lät regnet slå mig – för at genom den dunkla dagen och lidandet och vindarnes gny, aldeles fördjupa mig i min oändeliga känsla och betraktelse öfver Verlden. Jag såg åter up öfver de öde Fälten, med tårar, och suckade vid denna skymt af den eviga Förgängelsen. Det var redan öfver de torftigas middag: det var de Rikas, mellan 2 och 3: jag hade ingen. Jag såg det, och log: *detta är Frihetens pris! det är hvad du kostar, o Vishet!* (sade jag). Tänkte åter utöfver Staden, och denna stund af Vällust: *o härliga dårar! j hafven röfvat Jordens välsignelse, och söken en konst at föröda den*, *och den torftige, och den Vise, har ej en smula!* Jag sade med några tårar: här i dessa stormiga klippor sitter du – Nationers Lagstiftare, jordens Vise, Naturens helgon! *och nämner en smula, och har den ej!* Jag log ännu en gång vid dessa höga namnen: och Vindens hastiga gny väckte mig, och jag kom åter till mitt Lugn och Naturen. 2. Jag satt på den nakna klippan omgifven af de höstgula skogarne, fälten lågo förstörda under mina ögon, alt sväfvade i den omätliga töknen: Ändå genomträngde mig den altid förtroliga Naturen, Des eviga väsend andades til mig och jag sönk i en hvilande förtjusning. O, rena ögonblick af min varelse! O min Själs himmel! i hvilken alla jordens små hänryckningar af väl och ve försvinna: där jag lik det gudomliga Första blott kände innersta ljufheten af mit lif. Jag öpnade mina tårfulla ögon och såg de lugna vattnen, och såg längre bort Slottet och Staden höljde i Höstens Majestäteliga måln. Jordens, jordens härligheter! svaghetens underverk! där de små dödelige hopat stoften, stält sig öfverst klädde i de skimrande grusen, för att trotsa sit intet. De ropa til förstörelsen: se vår styrka! och til lycksaligheten: Vi befalle dig hit! O rörande syn! Verldenes ljus kastar en stråle: De förunderligt små strimmor af hvars annars sken kalla de en lycksalighet: fröjdas och hafva nog.

——

3. Öfver Giftermål.

Jag vil aldrig gifta mig, på det vilkor at bli en släpare för en annans behof. Derföre aldrig utan med en fri sjelfständig Flicka, lossad från det låga vanliga, glad och som söker endast charme och sälhet.

Det högsta för et Fruntimmer på jorden är: Kärlek; för en Karl: Ära. Men de förena sig bägge i Lycksalighet.

Kärlek är himmelens och jordens delice. – Hafva en öm, ljuf, innerlig själ, at gråta ihop med, at le ihop med, at älska, njuta alt jordiskt med – det är nog, det är målet, det är hvila af Sälhet.

I alla vanliga föreningar lider älskaren af den älskades eviga fördomar och behof. Kärleken dör. De sucka – och börja olyckan.

Men der tvänne fria vänner förena sig; Der bägge fordra och ge; der man ej söker den lilla alldagliga kalla och comiqua ståten, utan glädjen – der är alt löje.

De måste gifta sig med ägta ståndets ceremonier, ståt och tråkiga Comedi för verlden – och ej med den älskade.

Visa mig en flicka af Natur och glädje, som blott söker förtjusning (och ej pedanteriets tråk) – visa mig en Eloise, en älskarinna – och vårt lif skall vara et lif af lycksalighet.

En sådan vil jag blifva prins med, och tiggare med: taga alla öden, le i dem alla, evigt älska.

Det vill säga: jag älskar ej rätt en flicka, som ej skulle vilja fara med mig til verldens ända: tigga med mig igenom alla länder, äfven så lätt som dela med mig all gudomlig ära och lycka.

Anmärkning

till stycket: ”De Svenska A. och U.”, Sid. 49.

——

U, såsom det i Svenskan uttalas, är ett henne eget ljud. I andra språk ljuder det mera öppet, midt emellan vårt O och U. Författaren tillstår, att det var en Utländning, som först gjorde honom derpå uppmärksam. Professor Lichtenberg i Göttingen, som han år 1795 besökte, ville höra det Svenska uttalet af U, och förundrade sig deröfver såsom någonting emellan U och Y, hvilket han ej kunde eftersäga. Äfven A, såsom det i slutet af de flesta ord i Svenskan ljuder, fann han helt annat i Tyskan, att ej nämna Fransyskan. Derföre har och Voss i sin *Schwergereimte Ode*, der han hopsamlat de hårdaste rim, upptagit *Juba* och *Tuba*, som i våra öron äro de mest välljudande. Men hans Tyska läsare uttala slutändelsen i dem, såsom vi uttala det slutande A i de förkortade verberna *anta* och *andra.*

Angående vårt Svenska A gör vår nyaste Språkforskare Herr Kindblad, i första häftet af sin ordbok följande anmärkning: ”Utaf den Göthiska språkstammens alla nu lefvande grenar är Svenskan det enda tungomål, som i afseende på vokalbyggnaden hufvudsakligen utbildat sig på *a*, häri ganska likartadt Moesogöthiskan, hvars flesta ord innehålla *a*, samt med urspråket Sanskrit, uti hvilket äfvenledes *a* är det öfvervägande sjelfljudet”.

Rättelser.

Sid. 7 rad. 12 n. *står:* fuktat *läs:* fruktat
– 24 – 12 n. – Oppnat – Öppnat
– 34 – 12 n. – tyst med – tyst, med
_ 55 – 8 n. – Hör i den – Hör, i den
– 56 – 13 n. – slamrande – skramlande
– 58 – 2 o. – frihetens – friheten
– 103 – 2 n. – vännen – vänner

Noter

1)

Redan Tjällman anmärkte att ”vårt dunder-A hafver högsätet för det Danska E”.

2)

Som bekant är, finnas här ett slags äpplen, utanpå vackra och prunkande, men som innehålla endast aska.

3)

Enligt en österländsk Myth.

Btr.

4)

Sid. 134. ”*Miklagård*”, Constantinopel.

5)

Sid. 135. ”*Sikelö*”, Sicilien.

6)

Sid. 135. ”*Der dyrkas Odin, Thor och den frida Frigga.*” – Upsala Afgudatempel beskrifves af gamla förf. sålunda: ”– – – Alla dess väggar, hvalf och pelare glimmade utaf guld. Hela taket var med klart guld öfverdraget, och derifrån nedhängde en kedja af guld, som omgjordade hela templet. Uti detta tempel var Thor gud, sittande midt i stolen på ett hyende. På sidorna om honom suto Odin och Frigga. – Invid tempelgården låg konungahuset, likaledes herrligt och guldbeprydt.”

7)

Sid. 136. ”*Och sköld och spjut jag ställer mot templets höga vägg*,” – Beväpnad fick ingen inträda i templet.

8)

Sid. 137. ”*Eystrasalt*”, Östersjön.

9)

”*Morvens kust*”, Skottland.

10)

”*Niörva sund*”, Gibraltars sund.

11)

”*Blås, Kare! blås.*” – *Fornjother*, som vid pass 400 år f. Chr. anföres såsom Drott öfver Sveavälde, hade sönerne *Hler* och *Kare.* ”Af den sednares lyckliga sjöresor har en god vind, som fyller i seglen, fått namnet ”Kare”; förmodligen derföre, att sjömän, när de anropat Kare, hvilken det troddes vara godt, att åkalla för väder och vind, när flägten kommit, brukat säga: nu kommer Kare! Från heden tima har sjöfolket lärt att åkalla denna Gud och ropa: ”Blås Kari”. Nu då ingen vet hvad detta ord betyder, har det blifvit ansedt för qvinnonamn, och man ropar: Blås Kajsa!” (Afzelius, Sagohäfder 1:30.)

12)

Sid. 138. Frode regerade i Danmark. Under honom sådan frid och trygghet, att intet mord begicks, och guld kunde läggas på öppen väg, utan att borttagas. Lycklig tid kallades sedan länge öfver hela Norden

Frodefrid.

13)

Sid. 138. ”*Skalden, som druckit har i Söquabäck ur Sagas kärl*” – *Söquabäck*, der Odin och Saga, historiens Gudinna, dricka mjöd ur gyllene bägare. Skaldekonsten kallades af de gamle ”Odins gåfva”, och dess idkare ”Odins Söner”.

14)

Sid. 139. *O, är det J, som spelen, J högens Elfvor små?*” – Elfvornas röst beskrifvas såsom lockande och ljuflig. Om vandrarn i sommarqvällen lägger sig vid elfvehög, får han snart höra harposlag och sång. (Afzelius, Sagohäfder 2: 140.)

15)

Sid, 144. Jfr. Snorre Sturlesons heskrifning på Sigurd Syrs söner, ur hvilken förf. lånat ett och annat drag. Olof den Heliges Saga, Cap. 75.

16)

Sid. 144. ”*En hög Asynja heldst, frun Asias fjerran land*”. – Så nämnas ofta i Sagorna undersköna qvinnor, som härstammade från Odins Gudaätt, och voro utmärkta för oförliknelig fägring.

17)

Sid. 146. De här och der i stycket förekommande beskrifningar på klädedrägter, vapen och skepp äro historiska. Genom vikingafärderna och de från Miklagård återkommande Väringarne infördes tidigt mycket af Orientens prakt och ståt.

18)

Sid. 147. ”*Tignarmän*”, hörande till Konungens hof.

19)

Sid. 147. ”*Mundiafjell*”, Alperna.

20)

Sid. 147. ”*Valland*”, Södra Frankrike och Italien.

21)

Sid. 147. ”*Siavidarsund*”, Constantinopolitanska sundet.

22)

Sid. 147. ”*När till det andra Ljuset re’n vi gått*”.– Så kallades af de gamle lifvet efter detta.

23)

Sid. 148. ”*Mot dina Fylgior ingen kraft består*”. – Fylgior voro skyddsandar, som följde hvarje menniska lifvet igenom. För de tappra uppenbarade de sig stundom i liknelsen af qvinnor, stundom af örnar o. s. v. Man fann det på Island vanskligt, att stå emot Ingemunds söners lycka, emedan dessa båda bröder ”hade starka Fylgior”.

24)

Egentligen är det den nedlåtande vänskapen, som uttrycker sig genom pannkyssen. Är det en underordnad, som vill visa den högre sin tillgifvenhet, sker det på handen, för att icke tala om det slafviska bruket, att kyssa klädfållen. Kärlekens, Slägtskapens och den varmare Vänskapens kyssar äro ömsesidiga och ske på munnen. På båda sidor om munnen åter kyssas endast de, som aldrig borde kyssas.